

धर्मकीर्ति
The Dharmakirti

धर्म

वर्ष-२७, अङ्क-१

बुसं. २५५३, रवाया पुन्डि

Happy Baisakh Purnima 2553

LUMBINI : where peace is a living experience

Your visit to one of the world's oldest renowned religious relics—the Lumbini Garden is greatly anticipated by the HOTEL LUMBINI GARDEN NEW CRYSTAL. Situated just opposite the entrance to the sacred Garden of Lumbini and 5 minutes walking distance from the restored Mayadevi Temple, which marks the birthplace of the apostle of peace—the Lord Buddha.

Hotel Lumbini Garden New Crystal, one of the modern property of the vicinity in the palpable tranquility and the spiritual serenity of Lumbini, captured in the Hotel environment and the refined hospitality and outstanding facilities make it a bewildering combination.

H · O · T · E · L
Lumbini Garden
NEW CRYSTAL PVT. LTD.

Buddha Nagar, Mahilwar, Lumbini, Nepal
Phone: (071) 622155, 580145, Fax: +977-71-580045
Email: lumcrystal@ntc.net.np

Enrich your Pokhara experience by being at NEW HOTEL CRYSTAL, located midway between town and the famed Fewa lake and close proximity to the airport. Our trained staffs enjoy serving that ascertain as one of the pioneer hotel in the region. Later, when you take a trek, go hiking or visit Lumbini or air dash to another destination, the memories of Valley of Joy will linger.

New hotel Crystal
POKHARA (PVT.) LTD.

Nagdhunga, P.O. Box 234, Pokhara, Nepal.
Tel: (061) 520035, 520036 Fax: +977-61-520234
E-mail: newcrystal@ntc.net.np

प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित
फोन: ४२५ ८९५५

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ४२५ २१८२
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७ ६९०८

राज्य-व्यवस्थापक
धुवरत्न स्थापित

सम्पादक
मिधुषी धीर्यवती
फोन: ४२५ ९४६६

प्रथम सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष महास्वविर
फोन: ०७१-५८०२६९ (शाक्यमुनि विहार, बुबिनी)
४२५९११० (संघाराम विहार, ठल्के)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
मिधुषी धम्मवती
फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
भीम: नघ:टोल

पोष्ट बक्स नं. ४९९२
काठमाडौं
फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्वत् २५५३
नेपाल सम्वत् १९२९
इस्वी सम्वत् २००९
विक्रम सम्वत् २०६५

विशेष सदस्य	रु. १०००/- वा सो भन्दा बढी
वार्षिक	रु. ७५/-
यस अङ्को	रु. २५/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly

2553th BAISAKH FULL MOON DAY

9th MAY 2009

वर्ष २०, अङ्क १, मूल्य रु. १००, बैसाख २०६६

अतिकति मान धर्मको कुरा गर्न सक्ने भएतापनि धर्मानुसार आचरण गरी राम, श्रेय र मोहलाई हटाई राम्ररी धर्म बुझी आफ्नो चित्तलाई क्लेशबाट हटाई धी लोको र परलोकको चित्त गर्नुपर्ने व्यक्तिलाई धमणत्वफल प्राप्त हुन सक्छ।

अर्काको गार्इ बराउने मोठालाले द्रष्ट भान नपाए जस्तै धेरै धर्मको कुरा गर्न जानेपनि तदनुसार आचरण गर्न नजान्ने व्यक्तिलाई धमणत्व फल प्राप्त हुनसक्दैन।

यापी व्यक्तिलाई यस लोक र परलोक दुवै लोकमा ताप हुन्छ। आफूले गरेको बराउो पाप कर्मको कारणले बराबर मनमा सन्ताप हुनेछ। दुर्गतीमा पुगेपछि उसलाई मन बढी ताप हुनेछ।

धर्म प्रचारको लागि जाऔं

सिद्धार्थ कुमारले ३५ वर्षको उमेरमा वैशाख पूर्णिमाको दिन बुद्धगयाको बोधिवृक्षमुनि संसारको चारवटा आर्यसत्यलाई यथार्थ रूपले बुझ्नुभई बुद्धत्व प्राप्त गर्नु भएको थियो । यसपछि उहाँलाई अनौठो आध्यात्मिक शान्तिको अनुभव भएको थियो । यस महत्त्वपूर्ण घटना पश्चात् उहाँ सातहप्तासम्म बुद्धगयाको परिसरमा केही शब्द पनि नबोली विमुक्ती सुखको अनुभव गर्न थाल्नुभयो । यी सात हप्ता मध्ये पहिलो एक हप्ता बोधि वृक्षको मुनि रहनुभई उक्त वृक्षको गुणस्मरण गर्नुहुँदै कृतज्ञगुण सम्झनुपर्ने मानवीय गुणको सन्देश दिनुभएको थियो ।

बुद्धत्व प्राप्त गर्नुभई ४९ दिन पछि उहाँ वाराणसी नजिक सारनाथ जानुभई सर्वप्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नुभई कपिलवस्तुका पाँचजना भद्रवर्गीय वर्गलाई ज्ञान बोध गराउनुभई सांसारिक जीवन चक्रबाट मुक्त पार्नुभयो । अर्थात् उनीहरू आत्मबोध भए ।

त्यसपछि वाराणसीका यश नाम गरेको धनाढ्य सेंट पुत्र आफ्नो गृहस्थ जीवन देखि विरक्तिएर घरबाट निस्की सारनाथ पुगी भगवान् बुद्धको सम्पर्कमा आए । बुद्धको तेजिलो अनुहार, शुद्ध चरित्र, राम्रो व्यवहार र व्यक्तित्व देखि उनी ज्यादै प्रभावित भए । भौतिक सुख सम्पत्तिले सम्पन्न भएपनि उसलाई मानसिक शान्ति भने थिएन । भगवान् बुद्धको सम्पर्कमा आएपछि उहाँले बताउनुभएको मध्यम मार्गको उपदेशबाट प्रभावित भए । मध्यम मार्ग भन्नाले अति विलासी सुविधामुखी जीवन र दुःखी जीवन त्यागी बीचको असल जीवन जिउनुलाई भनिन्छ । अन्तरमुखी हुनुपर्ने बुद्धको नौलो विषयना ध्यान अभ्यासद्वारा चित्त शुद्ध गरी उ अरहन्त भए अर्थात् जीवन मुक्त भए ।

यशका चारजना साथीहरूले यशलाई खोज्दा खोज्दै सारनाथमा भेट भयो र यशले लाभ गरेको आध्यात्मिक शान्तिबाट प्रभावित भई उनीहरू पनि बुद्धको सम्पर्कमा आए । उनीहरू भगवान् बुद्धको नौलो उपदेश सुनी अन्तर्बोध एवं आत्मबोध गर्न सफल भए । अनि उनीहरू पाँच जनानै बुद्धको चेला भए ।

यो समाचार सुनी उनीहरूका अन्य ५० जना साथीहरू चकित हुँदै आफ्ना साथीहरू त्यागी बन्नुको रहस्य बुझ्न बुद्ध समक्ष आए । उनीहरू सबै धानाढ्य एवं वैभवशाली थिए । उनीहरू सबै भगवान् बुद्धको व्यक्तित्व

र उपदेशबाट प्रभावित भएर बुद्ध अनुयायी बने । ती पचास जना युवकहरूले पनि बुद्धले सिकाउनु भएको अन्तर्मुखी हुने साधनालाई अभ्यास गरी आत्मबोध भए अर्थात् अर्हत् भए । अर्को शब्दमा भन्ने हो भने उनीहरू शुद्ध र निर्दोष व्यक्ति बनी जन्ममरणबाट मुक्त भए ।

वर्षाकालको तीन महिनासम्म उनीहरूलाई भगवान् बुद्धले तालिम दिनुभयो । फलस्वरूप उनीहरूले धर्म प्रचारक अभ्यासमा पूर्णता प्राप्त गरे । वर्षावास पूरा भएपछि भगवान् बुद्धले उनीहरूलाई निर्देशन दिनुहुँदै भन्नुभयो— “भिक्षुहरू हो ! हामी सबै भव संसारको बन्धनबाट मुक्त भयौं । अब एकान्तमा नबसी समाजमा रहने गरौं र समाजको सेवा गरौं । “चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय” ।

आदि मध्य र अन्तसम्म कल्याण हुने धर्मप्रचार गर्नु । मानिसहरूलाई संसारमा दुःख छ, दुःखको कारण अज्ञानता र तृष्णा (जति भएपनि नपुग्ने मनोवृत्ति) हो भन्ने कुरा थाहा छैन । धेरैजसो मानिसहरू शारीरिक र मानसिक उत्पीडित छन्, मनमा शान्ति छैन । दुःखबाट कसरी मुक्त हुने भन्ने कुराको ज्ञान छैन । उनीहरू अज्ञानी र स्वार्थी छन् । त्यसैले ती अज्ञानी मानिसहरूको हित र सुखको लागि मैत्रीपूर्वक सत्य र असल शिक्षा प्रचार गर । कुनै पनि चीजमा आशक्त नहुन, महत्वाकांक्षी भई आशक्त भएमा दुःख भोग्नुपर्नेछ भनी यसबारे बोध हुनेगरी धर्मप्रचार गर । म पनि उरूबेल (बुद्धगया) तिर जान्छु । मानिसलाई असल बनाउन सक्ने धर्मप्रचार गर्नेछु ।”

यसरी भगवान् बुद्धले लोकहितार्थ धर्मप्रचारको अभियान चलाउनु भएको सुकार्यलाई हामीले आदर्श लिन सक्छौं । त्यतिमात्र होइन हामीले बुद्धकालिन घटनालाई नियालेर हेर्दै लाँदा देख्न सक्छौं, धानाढ्य व्यक्ति जब आफ्नो सम्पत्ति देखि विरक्तिएर त्यागी बनी धर्म बुझ्न सक्षम हुन्छन्, तब उनीहरूले ठीक तरिकाले धर्मप्रचार गर्न सक्नेछन् । उनीहरूले धर्मको सही मार्ग अपनाउन सक्षम हुन्छन् । अर्थात् उनीहरूको चित्तले आशक्तिपनालाई त्यागिसकेको हुन्छ । जहाँ आशक्ति हट्छ, तब उसको चित्तले सही धर्म अंगालेको हुन्छ । आजको संसारलाई पनि यस्तै धर्मको खाँचो रहेको छ । अशान्तिको मूल जरा नै लोभचित्तलेयुक्त रहेको आशक्ति पना हो ।

१. बुद्ध वचन	-	१
२. सम्पादकीय - धर्मप्रचारको लागि जाऔं	-	२
३. धन्य भयो बैशाख पूर्णिमा ।	- सत्यनारायण गोयन्का	५
४. बुद्धशासनको इतिहास-७	- भिक्षु अमृतानन्द	८
५. भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको धर्मप्रचार	- भिक्षु अश्वघोष	११
६. बुद्धिमती श्रीमतीको कारणले नकुल पिताको रोग निवारण	- भिक्षुणी धम्मवती	१२
७. धम्मपद-२२०	- रीना तुलाधर (बनिया)	१४
८. केही बौद्ध विश्वासहरू...७	- ले. के श्रीधम्मनन्द, अनु. वरदेश	१५
९. स्वभाव अरूप नियममा चल्नु नै धर्म गर्नु हो	- नरेन्द्रनाथ भट्टराई	१८
१०. योग अभ्यास विधि-भाग ४६	- डा. गोपाल प्रधान	१९
११. २५५३ औं बुद्ध पूर्णिमा समाजमा शान्ति समृद्धि फैलियोस्	- शिशिल चित्रकार	२०
१२. धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष सदस्यहरू	-	२२
१३. सम्पत्ति - आर्थिक व्यवस्थापन विधि	- गुरु सिङ युन	२३
१४. अन्तिम लक्ष्य एउटै छ !	- कल्याणमित्र मनिवती	२५
१५. संयुक्त राष्ट्र संघमा बुद्धजयन्ती उत्सव	- मदनरत्न मानन्धर	२६
१६. मिलिन्द-प्रश्न - २३	- अनु. आनन्द प्रधान	२७
१७. अनन्त ज्योतिः - २	- गुरु सिङ युन, अनु. देवकाजी शाक्य	२९
१८. ध्यानमा मस्त ओशो तपोवन	- अरुणकुमार पाखिन	३१
१९. याउँक जीवन हना च्वनेगु उपाय	- भिक्षु अश्वघोष	३२
२०. अहिंसाको सन्देश	- भिक्षु गौतम 'शिशिर'	३३
२१. मैत्री केन्द्र बाल आश्रमलाई सहयोग	-	३३
२२. योमहनाप बाय्मालीगु मयोमह नाप ह्वने मालिगु ...	- आनन्दमान सिंह तुलाधर	३४
२३. स्वन्हुया प्रारम्भिक शिक्षाया अनुभव	- सुमित्रा तुलाधर	३५
२४. गुलि अप्वः मतिना उलि अप्वः शोक	- सुनता मानन्धर	३६
२५. बैशाख पूर्णिमाको दिन	- सुभद्रा स्थापित	३७
२६. वल वस बैशाख पुन्हि	- राज शाक्य	३७
२७. The Story of the Bhikkhu Sati	- Mahasi Sayadaw	३८
२८. Exhortations of the Blessed one to Kings	- Anagarika Dharmapala	३९
२९. Did The Buddha Make Any Promise?	- Dr. K. Sri Dhammananda	४०
३०. Buddha: An Active Practical Learned Man	- Suwama Sakya	४२
३१. धर्मकीर्ति विहार-गतिविधि	-	४६
३२. धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको बि.सं. २०६६ को वार्षिक कार्य तालिका	-	५१
३३. धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी आर्थिक प्रतिवेदन	-	५२
३४. धर्म प्रचार-समाचार	-	५३

आवरण फोटो:-

सुलक्षणकीर्ति विहार घोमारना स्थापित ३८ फिट अग्लो राजकुमार सिद्धार्थको प्रतिमा ।

निर्माण जगतमा सुगोठकारी आयात

हिमाल स्टील TEMPCORE

हिमालले प्राप्त गरेको छ नेपालमा टेम्पकोर प्रतिधिको एकमात्र अधिकार

TMT स्टीलको अन्वेषक CRM बेल्जियमले टेम्पकोर प्रतिधिको लागि हिमाल स्टीलसँग एकमात्र अनुबन्ध गरेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा समेत प्रशंसित टेम्पकोर प्रतिधिको हिमाल टेम्पकोरबाट बनाउनुहुँदा हरेक निर्माण अझ बढी सुरक्षित ।

- अत्यधिक विश्वसनीयता : CRM बेल्जियमको अत्याधुनिक प्रयोगशालामा उपयुक्त साक्ष्य मरपछि मात्र बिजुली गरिने भएकोले अन्वको तुलनामा अत्यधिक विश्वसनीय ।
- अत्यधिक शक्तिशाली : साधारण स्टील भन्दा २०x बढी शक्तिशाली ।
- पैसाको बचत : उपकरणको स्टील भएकोले अन्य साधारण स्टीलको तुलनामा कम खर्च हुन्छ र जोडिन्छ तपाईंको पैसा ।

थप विशेषता :

- मूल्यमा पारदर्शिता
- हरेक बण्डलमा सही तौल द्याग
- उद्योगको भ्याट बिल

हिमाल स्टील

बढी
हिमालले/सुरक्षित घर बनाउँछ ।

हिमाल आयरन एण्ड स्टील (प्रा.) लि.

ज्योति मकन, ११९ कान्तिपुर, पो.ब.नं. १३३, काठमाडौं, फोन: ४२२२२३०, ४२२६६३० (मार्केटिंग), फ्याक्स: ४२२६११४

धन्य भयो बैशाख पूर्णिमा !

महाशाक्य- राजसंवत् ६८, ग्रीष्म ऋतु, बैशाख महिना, शुक्रवार पूर्णिमा तिथि, विशाखा नक्षत्र, उषाकाल ब्रह्म मुहूर्त । ग्रीष्म ऋतुको गर्मीले तात्तिएको धरती रात भरीको शुद्ध शीतल स्वच्छ हावाले ठण्डी पाउँदै पूर्णिमाको चन्द्रमा अब बिस्तारै विश्राम गर्न पश्चिमी आकाश तिर बढ्दैछ । पूर्वी क्षितिजमा सूर्योदयको शुभ-आगमनको सन्देश लिनै उषाका किरण आकाशमा छुट्टै संसारलाई दिनहुँ नयाँ जीवनदान दिने शुभ आरम्भ गर्दैछ ।

द्वीपहरू मध्येका श्रेष्ठ जम्बू द्वीपको मध्य भागमा अवस्थित मध्य देशको मध्य उत्तरी भाग, उत्तुंग हिमगिरीको चरणमा रहेको शाक्य प्रदेश । एकातिर शाक्यवंशको राजधानी कपिलवस्तु र अर्कोतिर शाक्यहरूकै एउटा शाखा कोलिय राजवंशको राजधानी देवदह । यी दुबै राज्यको मध्यमा रमणीय लुम्बिनी शालवन, जुन दुबै राज्यका जनताका लागि आमोद-प्रमोद गर्न सुरक्षित छ ।

कपिलवस्तुको शाक्य गणराज्यको महासम्मत महाराज शुद्धोधनको पहिलो महारानी देवी महामाया दश महिना पूर्ण भएको गर्भ धारण गर्दै प्रसव हुनका लागि आफ्नो पिताको घर देवदह तर्फ यात्रा गर्दैछिन् । साथमा अनेक सैनिक संरक्षक र राजसी दास-दासीहरू छन् । सजिसजाऊ पालकीमा यात्रा गरिरहेकी महारानीको ध्यान मनमोहक, सुन्दर ऐश्वर्य वन तर्फ आकर्षित भयो । लुम्बिनीको शालवृक्षका हाँगा रंगीबिरंगी सुन्दर फूलले लटरम्म छन् । यी फूलहरूका मधुर सुगन्ध चारैतिर फैलिएका छन् । भमराहरू चारैतर्फ झुम्मिएका छन् ।

महारानी महामायालाई यस मनमोहक वनमा केही समय डुल्ने इच्छा भयो । पालकी रोकेर उत्रियो र प्रकृतिको वैभवको आनन्द लिनका लागि टहलिरहिन । जस्तो टम्म तेल भरेको भाँडो हातमा लिएर अत्यन्त सजग रहँदै हिँडिरहेछ ता कि एक थोपा तेल पनि नपुखुन् । यस्तै आफ्नो गर्भमा रहेको दिव्य बालकको ध्यान राख्दै,

सत्यमारायण जोयठ्का

“हेर, उग्र तपस्या गर्ने यस जटाधारी तापस सुमेधलाई हेर । यस कल्प पछि अपरिमित कल्प बितेपछि यो व्यक्ति लोकमा बुद्ध बन्नेछ ।”

भयो । सारा वातावरणमा मौन उत्सुकता छाियो । मानौं कुनै अत्यन्त महत्त्वपूर्ण घटना घटन लागेको जस्तो सम्पूर्ण दृश्य-अदृश्य प्राणी स्तब्ध सजग भए ।

साँच्चिकै त्यस समय त्यस्तो एउटा महत्त्वपूर्ण घटना घट्यो जुन कयौं शताब्दिमा कहिले काँही हुन्छ । महामायाले त्यही एकजना नवजात शिशुलाई जन्म दिइन् । जब त्यस शिशुले धरतीमा पाऊ टेके तब ...

धरती धन्य भयो, पावन भयो । समस्त पृथ्वी हर्षविभोर भएर प्रकंपित भयो । सारा चक्रवाल, सारा सौरमण्डल खुसीले प्रकंपित भयो र यस चक्रवालको नजिकै रहेका दश सहस्र चक्रवाल प्रसन्नताको तरंगले तरंगित भए । शून्य आकाशमा गडगडाहट गुञ्जियो मानौं देवताका दुंदुभी बज्यो । सम्पूर्ण वृक्षहरू प्रफुल्लित भएर बोधिसत्वको सुआगमनको सत्कार गर्न हाँगा विंगा सलबलाए सारा प्रकृति देवपुष्पको दिव्य-परागको सुगन्धले व्याप्त रहिन ।

बोधिसत्वले राजमहलको बन्द कोठा भित्र जन्म लिएन । समस्त प्रकृतिको रहस्यको अनुसन्धान र उद्घाटन गर्ने यो सत्यको अन्वेषी महामानव खुला प्रकृतिको खुला

आकाशको मुनि, रूखमूलको नजिकै वनप्रदेशको खुल्ला धरतीमा जन्मिए । साँच्चिकै धरती धन्य भईन् । पावन भईन् ।

त्यसको लगभग तीनसय वर्षपछि भारतका सम्राट देवानाम् प्रिय पियदर्शी धर्मराज अशोकले यस धरतीको पूजा गर्न धर्मयात्रा गरे र यस स्थानमा एउटा राजसी धर्मस्तम्भ स्थापना गरे । आजसम्म कृतज्ञताले विभोर मानव-समाज यस धरतीको दर्शन गरेर टाउको झुकाउँदै यहाँको पावन धर्म तरङ्गबाट लाभान्वित हुन्छन् । भविष्यमा पनि शताब्दियौंसम्म यस्तै हुनेछ ।

धन्य भईन् माता महामाया: उनको सदियौं देखिको धर्म कामना पूर्ण भयो । एकानब्बे कल्प पहिले विपश्यी सम्यक सम्बुद्धको समयमा राजा बंधुमाको ज्येष्ठ राजकुमारी थिइन् महामाया । आफ्ना बुबासंगै भगवान् सम्यक सम्बुद्धका दर्शन गर्न र धर्म प्रवचन सुन्न गएकी थिइन् । भगवानको आकर्षक व्यक्तित्व देखेर र उहाँको कल्याणकारी धर्मउपदेश सुनेर अत्यन्त भाव विभोर भइन् । अहो ! धन्य ती माता । जसले यस्तो समेतलाई जन्म दिइन् जसले अत्यन्त करुण चित्तले असंख्य दुःखी प्राणीहरूलाई भवबन्धनबाट नितान्त विमुक्त हुन सक्ने मंगल मार्ग देखाउँदैछ । म पनि यस्तै भाग्यशालिनी बन्न पाऊँ । यस्तै सुवर्ण वर्ष, तेजस्वी, बोधिसत्वलाई आफ्नो गर्भमा राखी बुद्धमाता बन्ने सौभाग्य प्राप्त गर्न सकूँ । तर बोधिसत्वको अन्तिम जीवनमा उसलाई जन्म दिने आमा बन्नको लागि अनेक कल्पसम्म पुण्य-पारमितालाई पूर्ण गर्नुपर्छ । अनेक कष्ट सहनुपर्छ । म यी सबै गर्न तयार छु । सम्यक सम्बुद्ध भगवान् विपश्यीले उनको यस्तो दृढ संकल्प हेर्नुभयो र उनलाई मुस्कुराउँदै आर्शिवाद दिनुभयो ।

तब देखि एकानब्बे कल्पसम्म अनगिन्ती जन्ममा आफ्नो पारमिता पूरा गर्नका लागि पुण्य मार्गमा लागिन् । एक-एक जन्म, एक-एक जन्म गर्दै पारमिताको संग्रह गर्दै आखिरमा यो योग्यता प्राप्त गरि छाडिन् । त्यस समय तुषित देवलोकमा जन्मेका संतुषित श्वेतकेतु नामको देवपुत्र बोधिसत्वले आफूलाई अन्तिम जन्म दिने आमाको खोजीमा यस ५५ वर्ष ४ महिना पुगेकी अधबैसे महारानी महामायालाई नै योग्य पाए ।

कोलिय महाराज अंजनका ज्येष्ठ सुपुत्री महामायाले कपिलवस्तुका महाराज शुद्धोदनसंग विवाह गरेकि थिइन् ।

पिताको घर र पतिको घरमा सम्पूर्ण राजसी वैभवमा जन्मेर हुर्केर आफ्नो जीवनको ५६ वर्ष बिताए । परन्तु संघै सहज भावले अटूट रूपमा पाँचैवटा शीललाई पालन गर्दै रहिन् । न अन्य सामान्य राजपुत्रहरू र राजमहिषिहरू झैं कामक्रीडामा मस्त रहन्थिन्, न मद्य सेवनमा लागेकि थिइन्, न वाचाल थिइन्, न अशान्त उद्विग्न नै थिइन् । यस्तो साध्वी स्वभावका आमा नै बोधिसत्वको अन्तिम जन्मको जननी बन्न योग्य थिइन् ।

बोधिसत्वलाई जन्म दिने मनोरथ पूर्ण गरेपछि माता महामाया तुरुन्त आफ्नो पतिको घरमा फर्किन् र एक हप्ता पछि नै उनको मृत्युभयो । उनले तुषित देवलोकका माया नामको देवपुत्रको रूपमा जन्म लिए ।

पछि सिद्धार्थ गौतम सम्यक् सम्बुद्ध बने । उनले आफूलाई अन्तिम जन्म दिने आमालाई देशना गर्नुभयो र अनेक देवताहरू सहित आफूलाई जन्म दिएकी माताको उपकार गर्नुभयो । उनलाई पनि विमुक्तिको मार्गमा स्थापना गर्नुभयो । महामाया बोधिसत्व जन्म दिएर धन्य भइन् ।

स्वयं बोधिसत्व पनि धन्य भए । उनको लामो भवयात्रा समाप्त हुने समय आईपुग्यो । बोधिसत्वले सबै पारमिता परिपूर्ण गरे, परिपुष्ट गरे र अब स्वयं सम्यक् सम्बुद्ध हुन सक्ने योग्य अन्तिम जीवन प्राप्त गरे ।

बोधिसत्वको कति लामो भव यात्रा । चार असंख्य (एक असंख्या = १ को अगाडि चालीसवटा शून्य) र एक लाख कल्प अगाडि यही व्यक्ति सुमेध नामले कुनै ब्राह्मण परिवारमा जन्मेका थिए । कामभोग प्रति विरक्त भाव उत्पन्न भएकोले उनी घरवार त्याग गरेर सन्यासी बने र ध्यान भावनामा लागे । केही समय पछि आठौं ध्यानमा पारंगत भए तर मुक्त हुन सकेका थिएनन् । यस्तो अवस्थामा आफ्नो पुरानो पुण्य कर्मको कारणसम्यक सम्बुद्ध भगवान दीपंकरको सम्पर्कमा आए । त्यस समयमम नै उनी यस्तो योग्य भइसकेका थिए कि यदी त्यसबेला विपश्यना सिक्न पाएको भए नितान्त भव विमुक्तिको अवस्था प्राप्त गर्न सक्थे । परन्तु उनले देखे कि भगवान् महाकारुणिक कसरी प्राणीहरूको हित-सुख गर्न लागिपरेका छन् । यस्तो देखेर उनको मनमा धर्म संवेग उत्पन्न भयो कि केवल आफ्नो मुक्तिको लागि मात्र परिश्रम गर्नु उचित छैन । यस भव संसारमा अनेक प्राणीहरू दुःख-चक्रमा पिसिरहेका छन् । म पनि यस्तै

सर्वज्ञता प्राप्त गर्छु, जसको कारण अरू प्राणीहरूको मुक्तिमा पनि सहायक बन्न सकूँ । म पनि यी दीपंकर भगवान् झैं सम्यक् सम्बुद्ध बन्छु । चाहे यसको लागि अथक परिश्रम नै किन गर्न नपरोस् । यस्तो योगता प्राप्त गर्न चाहे कल्पौंको समय लागोस् । भव-भ्रमणको यो सारा कष्ट सहनका लागि म सहर्ष प्रस्तुत छुँ । त्रिकालज्ञ भगवान् दीपंकरले जब तापस सुमेधको मनमा यस्तो तीव्र धर्मकामना देखे तब, उनलाई आर्शिवाद दिनु हुँदै भविष्यवाणी गर्नुभयो—

पस्सथ इयंतापसं, जटिलं उगग तापनं ।

अपरिमेधयो इतो कप्पे, बुद्धो लोके भविस्सति ॥

— “हेर, उग्र तपस्या गर्ने यस जटाधारी तापस सुमेधलाई हेर । यस कल्प पछि अपरिमित कल्प बितेपछि यो व्यक्ति लोकमा बुद्ध बन्नेछ ।”

सम्यक् सम्बुद्धको यो भविष्य वाणी तापस सुमेधको लागि बोधि-बीज बन्यो र यस बिऊलाई धारण गरेर यो सत्त्व प्राणी बोधिसत्त्व बने । त्यसै समय चारैतिर वातावरणमा यो दिव्य शब्द गुन्जाएमान भयो—

बल्लं पगगय्ह विरियं, मा निबत्त अभिक्कम ।

मयम्पेतं विज्ञानाम, धुवं बुद्धो भविस्ससि ॥

— “दृढ पराक्रममा लागि राख । अगाडि बढ्दै जाऊ । पछि नहट । मलाई थाहा छ तिमि अवश्य बुद्ध बन्नेछौं ।”

यस्तो सुनेर तपस्वी सुमेधको मनमा अतुलनीय धर्म-उत्साह जाग्यो र यी मङ्गल आर्शीवचनको बल पाएर उनी दृढ पराक्रम गर्न लागी परे ।

कल्पौं कल्पसम्म, भव भ्रमण गर्दै गर्दै, प्रत्येक एक जन्ममा कुनै न कुनै पारमी पुष्ट गर्दै, प्रत्येक जन्ममा जति जति प्राणीहरूको सम्पर्कमा आए उनीहरूलाई शुद्ध धर्म देशाना गर्दै, उनीहरूको चित्तमा धर्मको बीऊ छुट्टै र स्वयं आफू पनि धर्मको आदर्श जीवन यापन गर्दै उनीहरू सबैका लागि प्रेरणाको स्रोत बने । आफ्नो पारमिताहरू पूर्ण गर्दै-गर्दै यस्तो अवस्थामा पुगे कि अब यस जीवनमा सम्यक सम्बुद्ध बन्न सक्षम भए । उनी यति मात्रामा यी दश पारमिताका संग्रहका धनी भए कि अब सम्यक सम्बुद्ध बन्ने परिपक्व अवस्थामा पुगे । साँच्चिकै त्यस समय उनको समान अरू को होला र ? उहाँ भन्दा धेरै हुने त के कुरा ? स्मृति सम्प्रज्ञान पूर्वक माता महामायाको गर्भमा

प्रवेश गरेको समयदेखि दश महिनासम्म स्मृत-सम्प्रज्ञानमा रहि रहे, अब स्मृति सम्प्रज्ञान सहित नै धरतीमा पाइला टेक्छ र आफ्नो संग्रहीत अपरिमित धर्म-बलद्वारा यी दश सहस्र चक्रवाललाई हेदै यस्तो उद्घोषण गर्दछ—

अगगोहमस्मि लोकस्स ... लोकमा अ अग्र छुँ ।
जेट्ठोहमस्मि लोकस्स ... लोकमा म ज्येष्ठ छुँ ।
सेट्ठोहमस्मि लोकस्स ... लोकमा म श्रेष्ठ छुँ ।
अयमन्तिमा जाति ... यो मेरो अन्तिम जन्म हो ।
नत्थि दानि पुनब्भवो ... अब पुनर्जन्म हुनेछैन ।

जन्मिने बित्तिकै बोधिसत्त्वले गरेको यो मंगल घोषणा साँच्चिकै कति सत्य थियो । साँच्चिकै यो उहाँको अन्तिम जन्म नै सावित भयो । यसप्रकार बोधिसत्त्व पनि धन्य भए ।

धन्य भए सारा लोक अनि परलोक । किन कि पृथ्वीमा यस्तो एक जना सत्त्वले जन्म लिए जसले बुद्धत्व प्राप्त गरेर धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नेछ, जसबाट धर्मको नाममा भिन्न भिन्न तीर्थमा, सम्प्रदायमा, मत-मान्यतामा अल्लिएका मानिसहरू, भिन्न भिन्न अर्थहीन दार्शनिक मान्यतामा भौतारिएका मानिसहरू, भिन्न भिन्न कर्मकाण्ड गर्न दौडिरहेका मानिसहरूले शुद्ध, सार्वजनिक, सांद्ष्टिक, आशुफलदायी र वैज्ञानिक धर्म पाउनेछन् र भवचक्रबाट विमुक्त रहनेछन् ।

चारैतिर वातावरणमा प्रसन्नता छाएको थियो । उदासी केवल देवपुत्र मृत्युराज मारको मुहारमा छाएको थियो । अब उनका भागभ्रम विचरण गर्ने प्राणीहरूको बंधन छुट्नेछन् । अनेक मानिसहरूमा उनको प्रभुत्व कमजोर पर्नेछन् । अनेक मानिसहरू मृत्युको फन्दाबाट मुक्त हुनेछन् ।

चाहे मार दुःखी होउन्, परन्तु अनेक प्राणीहरूको कल्याण हुनेछ, मङ्गल हुनेछ । स्वस्तिमुक्ति हुनेछ । साँच्चिकै त्यस्तै भयो ।

यसप्रकार बोधिसत्त्वलाई अन्तिम जन्म दिने महाशाक्य संवत् ६८ को यो बैशाख पूर्णिमा अनेकौंका लागि धन्यताको कारण बने र स्वयं पनि धन्य धन्य बने ।

यो हाम्रो लागि पनि कल्याणको कारण बन्यो । हामी पनि यसबाट प्रेरणा प्राप्त गरौं र आफ्नो मङ्गल संचय गरौं ।

साभार- 'विपश्यना' बैशाख २०६५, वर्ष २५; अङ्क १

बुद्धशासनको इतिहास-७

(३) ग्रामान्तर हुन्छ कि भन्ते ?

भन्ते ! गाउँमा जान्छु भनी भोजन गर्ने भिक्षुले 'पुग्यो' भनी आफूले प्रतिक्षेप गरीसकेको पदार्थ विना उपाय फेरी खान हुन्छ कि हुँदैन भनेको ।

हुँदैन आवुसो ।

(४) आवास हुन्छकि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! एकमात्र सीमागृह भएको ठाउँमा रहेका विभिन्न आवासिक भिक्षुहरूले अलग अलग उपोसथ* गर्न हुन्छ कि हुँदैन भनेको ।

हुँदैन आवुसो ।

(५) अनुमति हुन्छ कि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! पछि आउने भिक्षुहरूको अनुमति लिउँला भन्ने मनमा राखी एक समूह अलग संघहरू जम्मा भएर उपोसथ कर्म गर्न हुन्छकि हुँदैन भनेको ।

हुँदैन आवुसो ।

(६) गरीराखेभैं हुन्छ कि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! यो हाम्रो उपाध्यायहरूले गरीराखेको वा गरी आएको भनी आफूले पनि त्यस्तै गर्न हुन्छ कि हुँदैन भनेको ।

कुनै हुन्छ कुनै हुँदैन आवुसो ।

(७) दहि नजमेको हुन्छ कि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! भोजन गर्नेले जुन दूध 'पुग्यो' भनी प्रतिक्षेप गरीसक्यो, पछि सोहि दूध दही नजम्यै पिउन हुन्छकि हुँदैन भनेको ।

हुँदैन आवुसो ।

(८) रक्सि हुन नपाएको हुन्छ कि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! रक्सि बनाउन भनी कट् आदी बनाइ राखेको, साँचै नै रक्सि हुन नपाएको जाँड आदि तथा अरूपनि फलफूल बाट बनाइराखेका निस्सा भएको पदार्थ

भिक्षु अमृतानन्द

“... यो परिष्कार भगवानलाई भनेर ल्याएको परन्तु वहाँले स्वीकार गरी लिनु भएन, तसर्थ तपाईंले स्वीकार गर्नु होस जस बाट भगवानलाई चढाएको जस्तै हुनेछ, तपाईंलाई पनि चढाएको हुनेछ”

पिउन हुन्छ कि हुँदैन भनेको ।
हुँदैन आवुसो ।

(९) किनारा नभएको हुन्छकि भन्ते ?

यो के भनेको आवुसो ?

भन्ते ! किनारा (सञ्जाप) नभएको लम्पटमा बस्न हुन्छ कि हुँदैन भनेको ।
हुँदैन आवुसो ।

(१०) असर्फि रूपैया हुन्छकि भन्ते ?
हुँदैन आवुसो ।

भन्ते ! वैशाली निवासी वृजिपुत्रक भिक्षुहरूले उपर्युक्त दस कुरा हुन्छ भनी प्रचार गर्दछ । अधर्म र अविनय प्रचार हुनु भन्दा अगावै हामीले यो अधिकरण छिन्नु पर्‍यो भन्ते ।

‘हो आवुसो’ भनी रेवत महास्थविर ले आयुष्मान यश स्थविरलाई उत्तर दिए ।

उता वैशाली निवासी वृजिपुत्रक भिक्षुहरूले आयुष्मान काकण्डक पुत्र यश भिक्षुले यो अधिकरण निश्चय गर्नलाई पक्ष खोजि हिँडेको तथा पक्ष खोजि हिँडेको तथा पक्ष प्राप्त भएको कुरा सुन्यो । उनीहरूले पनि यस्तो मनमा विचार गर्‍यो—“यो अधिकरण सारै चर्को छ । हामीले पनि कुनैको पक्ष प्राप्त गर्नु पर्ला, जसबाट हाम्रो पक्ष सबल हुनेछ ।”

यति मनमा लिई तिनीहरूले यसरी सल्लाह गरे—
‘उनि रेवत महास्थविर आज भोलि बडा महान विद्वान हुन् । उनी धर्मधर, विनय धर पनि हुन तसर्थ यदि हामीले वहाँको पक्ष प्राप्त गर्न सकियो भने हाम्रो पक्ष बलियो हुनेछ ।’

यति सल्लाह गरी तिनीहरूले रेवत महास्थविरलाई लोभ देखाउन श्रमणहरूलाई चाहिने चीबरादि अनेक परिस्कार संग्रह गरी रेवत महास्थविर कहाँ ज्ञान भनी नाउमा बसी सह जातिमा गए ।

त्यसबेला सहजातिमा महास्थविर बसिरहनु भएको थियो एकदिन एकान्तमा बसीरहेको बेलामा वहाँले वैशालीमा बस्नेहरूको विवादको कुरा सुनेर ‘यिनीहरू मध्ये कुनचाहिं धर्मवादी रहेछ’ भनी धर्म र विनयको कुरासंग दाँजेर राम्रो संग विचार गरी हेर्दा ‘पावामा बस्ने भिक्षुहरू धर्मवादी’ हुन् भन्ने निश्चय गरे ।

वैशालि निवासी वृजिपुत्तक भिक्षुहरू श्रवण परिष्कार लिई रेवत महास्थविर कहाँ गएर वहाँलाई दण्डवत गरी यसो भने—

“भन्ते ! लिनु होस् तपाईंलाई आवश्यक भएको परिष्कार चाहे संचाति चाहे उत्तरा संग ।”

रेवत महास्थविरले ‘म संग सबै कुरा छ आवुसो, मलाई केही चाहीँदिन’ भनी कुनै परिष्कार लिनु भएन ।

त्यसबेला रेवत महास्थविरकहाँ वहाँलाई उपस्थान गर्ने उपसम्पदा वर्ष २० भएको भिक्षु एउटा थियो । महास्थविर ले कुनै परिष्कार ग्रहण नगरेपछि वृषियुत्तक भिक्षुहरू आयुष्मान उत्तर कहाँ गएर यसो भने—

“आयुष्मान उत्तर ! तपाईंलाई चाहिने परिष्कार लिनु होस् ।”

परन्तु उत्तर स्थविरले पनि केहि नलिए पछि वृजिपुत्तक भिक्षुहरूले यसो भने—

“आयुष्मान ! भगवानको पालामा भगवानलाई कसैले परिष्कार चढाउँदा यदि भगवानले स्वीकार गर्नु भएन भने मानिसहरू आनन्द स्थविरकहाँ गएर “भन्ते यो परिष्कार भगवानलाई भनेर ल्याएको परन्तु वहाँले स्वीकार गरी लिनु भएन, तसर्थ तपाईंले स्वीकार गर्नु होस् जस बाट भगवानलाई चढाएको जस्तै हुनेछ, तपाईंलाई पनि चढाएको हुनेछ” भनी आनन्द स्थविरलाई चढाउँछन् । त्यसकारण तपाईंले पनि ग्रहण गर्नु होस्, जसबाट हाम्रो मनमा महास्थविर ले नै ग्रहण गर्नु भए भै हुनेछ” भनी अनेक बार जिद्दि गरे । सारै नै जिद्दि गरेको हुँदा उत्तर स्थविरले उत्तरासंग एउटा लिएर किन ? कुन कारणमा आयौ भनेर सोध्नु भयो । अरू केहि होइन आयुष्मान, महास्थविर रेवतलाई तपाईंले एक पटक केवल “पूर्व तर्फ तथागतहरू जन्म हुन्छन् तसर्थ पूर्व तर्फका भिक्षुहरू धर्मवादी, पावानिवासी भिक्षुहरू अधर्मवादी हुन् भनी भिक्षु संघ सभामा भनीदिनु होस भनी” यति कुरा सुनाई दिनु होस् । ‘हुन्छ’ भनी रेवत महास्थविर कहाँ गइ उत्तर स्थविरले त्यसो भने । रेवत महास्थविरले “मलाई यस्तो भन्न आउने ! आफूमात्र अधर्मी भएर पुगेन मलाई पनि अधर्ममा राख्न खोजेको होइन !” भनी आफ्नो शिष्य उत्तर भिक्षुलाई निकाली दियो । वृजिपुत्तक भिक्षुहरूले उत्तरले यसो भने—

“धत्तेरी आवुसो तिमीहरू मात्र अधर्मवादी भएर पुगेन मलाई पनि अधर्मवादी गर्न खोजेको ? भनी मलाई रेवत महास्थविरले निकाली दिनु भयो ।”

“होइन आयुष्मान तपाईं उपसम्पदाले २० वर्ष भएको महास्थविर होइन र ?

“हो तैपनि हामीले गौरवनीय आफ्ना आचार्यहरूको आश्रय छोडेनौं ।”

यति कुरा सुनी वृजिपुत्तक भिक्षुहरू सबै असन्तुष्ट भएर रेवत महास्थविरको पक्ष लिन नसकी निराश भएर वैशालिनै फर्के ।

यसबेला कालाशोक राजाले विशेष गरी वृजिपुत्तक भिक्षुहरूको कुरा सुन्ने थियो । त्यसकारण वृजिपुत्तक भिक्षुहरू पाटलिपुत्र गएर राजालाई यसरी चुक्ली गरे :-

“महाराज ! हामीले रक्षागरी राखेको महावनमा रहेको गन्ध कुटी विहार दखल गर्न भनी ग्रामवासी भिक्षुहरू आई रहेको छ । कृपया तिनीहरूलाई रोक्नु होस् ।”

राजाले यो कुरा सुनेर आवश्यक कारवाही गरे । त्यस दिनको रातमा राजाले अति भयंकर सपना देखे । राजा भय भीत भए र उठे उठी सकेपछि यसरी मनमा विचार गरे—

‘यो कस्तो सपना ! मलाई के हुने होला !’

यसबेला राजाकी बहिनी नन्दाथेरी— अरहतनी आएर राजालाई धैर्य दिलाई यसो भने—

महाराज ! नडराउनु होस्, यो अरू केही होइन कुसंगतको फल हो । तपाईंले जुन भिक्षुहरूको पक्ष लिनु भएको थियो ती भिक्षुहरू धर्मवादी विनयवादी होइनन् । तसर्थ धर्मवादी विनयवादी भिक्षुहरूसंग क्षमा याचना गरेर वहाँहरूलाई सहायता दिएर तथागतको शासन रक्षा गर्नु होस् ।”

बहिनी नन्दा अरहतनीको कुरा सुनेर राजाले पछि त्यस्तै गरे ।

उता सहजातिमा जम्मा भइरहेका भिक्षुहरू मध्ये जेष्ठ महास्थविरले सबैलाई यस्तो भने—

“आवुसो ! यदि हामीहरूले यो अधिकरण यहिँबाट छिन्ने र निर्णय गर्नु भने सम्भवतः कारणी भिक्षुहरूले पछि फेरि यो कुरा निकालेर विवाद गर्न सकिन्छ । तसर्थ जुन ठाउँबाट विवाद निस्केको हो सोही ठाउँ वैशालिमा गएर यो कुराको निर्णय गर्नु योग्य छ ।”

रेवत महास्थविरको कुरा सुनेर भिक्षुहरू सबै वैशालिमा प्रस्थान गरे । त्यसबेला जम्बुद्विपका सबै भिक्षुहरूमध्ये जेष्ठ, भगवान बुद्ध दर्शन पाएका, धर्मधर विनयधर भएका, उपसम्पदा वर्षनै १२० एकसय बीस वर्ष

पुगेका आनन्द महास्थविरका शिष्य सर्वकामी महास्थवीर वैशालिमा बस्नु भएको थियो । त्यसकारण वैशाली पुगेर आयुष्मान रेवत महास्थविरले आयुष्मान सम्भूत महास्थविर लाई यसो भने—

“आवुसो । म सर्वकामी महास्थविर बस्नु भएको विहारमा जान्छु । तिमी पनि त्यहाँ यथासमयमा आएर सर्वकामी महास्थविर सँग यी दस कुराको विषयमा प्रश्न गर ।”

“हवस” भनी सम्भूत स्थविरले रेवत महास्थविर लाई उत्तर दिए ।

यति भनेर रेवत महास्थविर सर्वकामी महास्थविर बस्नु भएको विहारमा गए । सम्भूत स्थविर पनि यथा समयमा सर्वकामी महास्थविर बस्नु भएको विहारमा गएर वहाँलाई वन्दना गरी वैशालिमा बस्ने वृजिपुत्रक भिक्षुहरूले गरीहिंडेको भनी हिंडेको कुरा सबै बताई उनी महास्थविर संग यस्तो प्रश्न गरे—

“भन्ते ! तपाईंले आनन्द महास्थविरसंग निकै धर्म र विनय सिकेर जान्नु भएको छ । तपाईंले जान्नु भएको धर्म र विनयसंग दाँजेर हेर्दा यी भिक्षुहरू मध्ये कुनचाही धर्मवादी जस्तो लाग्दछ ?”

“तिमीले पनि आवुसो उपाध्यायसंग निकै सिकेर जानेका छौ । तिम्रो बिचारमा कस्तो लाग्छ ?

“मेरो विचारमा त भन्ते ! पूर्वतिर बस्ने भिक्षुहरू अधर्मवादी, पावामा बस्ने भिक्षुहरू धर्मवादी जस्तो लाग्छ । किन्तु जबसम्म संघ, सभाले सम्मत गरेर मसँग सोधिदैन तबसम्म मैले विनिश्चय दिन सक्दैन ।”

“मेरो विचारमा पनि त्यस्तै हो आवुसो ! किन्तु जबसम्म संघ, सभाले सम्मत गरेर मसँग सोधिदैन तबसम्म मैले पनि यसको विनिश्चय दिन सक्दैन ।”

यसरी सर्वकामी महास्थविरसँग कुरा सोधिसकेपछि

वैशाली निवासी र अरू ठाउँबाट आएका सबै भिक्षुहरू जम्मा भएर यो विवादको विनिश्चय गर्न छलफल गरे । यस सभामा हजारौं भिक्षुहरू थिए । यस छलफल सभामा कोलाहल शब्द ज्यादा भएको हुँदा कुनै कुरा राम्रोसंग निश्चय हुन नसकेपछि आयुष्मान रेवत महास्थविरले संघसभामा यसरी प्रस्ताव राखे—

“भन्ते संघ ! जुन विवादको विनिश्चय गर्न भनी हामीहरूले यो महासभामा कुरा गर्यौं, त्यस विनिश्चय यस महासभामा हुन गाह्रो होला । कोलाहल शब्द ज्यादा भएकोले कसले के भन्यो भन्ने कुरा राम्रोसँग बुझ्न सकिएन । त्यसकारण तपाईं संघहरूको स्वीकृति अनुमति भए, हामीहरूले यो अधिकरणको विनिश्चयलाई उद्बाहिय कर्मद्वारा (Select Committee) अर्थात् प्रवर समितिद्वारा गर्नुपर्‍यो । त्यो प्रवर समिति यस्तो हुनुपर्छ:— चारजना पूर्वतर्फको, चारजना पावा तर्फको ।”

यो प्रस्ताव सर्व समितिबाट स्वीकृत भयो । अनि यसरी भिक्षुहरू छानिए—

पूर्वतर्फका भिक्षुहरू चारजनामा क्रमशः—
(१) आयुष्मान सर्वकामी महास्थविर, (२) आयुष्मान साल्ह महास्थविर, (३) आयुष्मान खुज्जसोभित महास्थविर, (४) आयुष्मान वासभ गामिक महास्थविर ।

पावा तर्फका भिक्षुहरू चारजना क्रमशः—
(१) आयुष्मान रेवत महास्थविर (२) आयुष्मान साणवासी सम्भूत महास्थविर, (३) आयुष्मान काकण्डकपुत्र यश महास्थविर (४) आयुष्मान सुमन महास्थविर ।

आठ जना भिक्षुहरूले छानी सकेपछि आयुष्मान रेवत महास्थविरले सबै संघको सम्मति लिनुभयो । प्रतिनिधिहरूको विषयमा सबैको चित्तबुझेपछि रेवत महास्थविरले संघ सभामा वैधानिक रूपले (कर्मवाचा पढेर) यसरी प्रस्ताव राखे ।

क्रमशः

◆ हेर लेखकको धम्मपदस्थकथा बोधिनी पृ. १३ ।

† यो दस कुराको विषयमा ल्हासाको पुस्तकमा यस्तो छ—

(१) विस्मय प्रकाश गर्न अहो आदी शब्द घोषणा गर्नु (२) धार्मिक काम कुरोमा हर्षित भएर पिच्छ्याउनु (३) जमिन खनेर खेति गर्नु (४) यावजिवीक समान भएको नून यावकालिक बस्तुसंग खानु (५) एक योजना अथवा अधियोजन गएर बाटोमा गइरहेको हो भनी खानु (६) पुरयो भनी प्रतिक्षेप गरीसकेको बस्तु दुई औंलाले तिपेर खानु (७) जुकले रगत दिए र्ही बिरामी भन्ने रमिस जाँड पिउनु (८) जति दूध छ उतिनै सोहि मिलाएर बिकालमा पिउनु (९) पुरानु सेपत्ता रहेको कमडा तथागतको हातले एक भिला जति नसिइ भनयो सम्पन्न बनाउने (१०) सुन चाँदी लिनु इत्यादी दस कुरा हुन्छ ।—बौद्ध समय १३-७

* अतिभीतो अहुराजा तमस्सासेतुमागमा; भगिनी नन्दयेरी तु आकासेन अनासवा ।

भरियं त कर्तं कम्मं धम्मिकेय्यं खमापय, पक्खो तेसं भवित्वा त्वं कुन सासन संगहं ।

—महावंश ४-३९, ४०

▼ सब्बकामी पुपुविद्या संघत्थेरा तदा अहु,

सो वीसं वस्ससतिको तदासि उपसम्पदा । —महावंश ४-५६

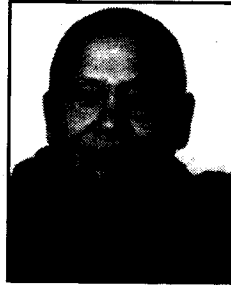
भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको धर्मप्रचार

“धम्मो हवे रक्खति धम्मचारी” अर्थात् धर्मप्रचार जस्तो शुभ काम गर्ने व्यक्तिलाई धर्मले रक्षा गर्छ। यो बुद्ध वचन हो।

भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले ५० वर्ष भित्र भगवान् बुद्धले दिनुभएको शिक्षा वा धर्मलाई प्रचार गर्नुभएको धर्मको सेवा कार्य त अनेक छन्। बर्मा, नेपाल, मलेसिया, सिंगापुर र लण्डन जस्ता विभिन्न देशहरूमा पुगनुभई धर्म उपदेश दिनुभई आफ्नो धर्मदूत कार्यमा सफलता हासिल गर्नुभएको छ। बुद्धले हामीलाई दिनुभएको अमूल्य शिक्षा नै एक साधारण व्यक्तिलाई असल व्यक्ति बनाइदिनु हो। तसर्थ भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले धर्मप्रचार गर्नुभएको कारणले पनि कतिपय मानिस असल मानिस बन्नसक्नुमा योगदान पुगेको होला।

तर उहाँको देन उपदेश दिनुमा मात्र सीमित छैन बुद्ध धर्म सम्बन्धी अनर्घ ज्ञानवर्धक बर्मी पुस्तकहरू दजनोंको हिसाबमा उहाँले अनुवाद गर्नुभएको छ। पुस्तक अध्ययन गर्दा पनि मानिसहरूको मनले राम्रो चेतना जगाउन सक्ने हुन्छ। जनमानसलाई धर्म उपदेश सुन्ने मौका नपाउने बेला, विहारहरूमा जाने इच्छा नहुँदा वा फुर्सद नहुँदा पुस्तक र पत्र पत्रिकाहरूको माध्यमबाट गरिने धर्मप्रचारको महत्त्व अझ बढ्दो हुन्छ।

भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको अर्को महत्त्वपूर्ण धार्मिक देन हो विश्व शान्ति शिक्षालय स्थापना गर्नु। विश्व शान्ति विहारमा दर्जनौं श्रामणेरहरू जन्मेका छन्। उनीहरूलाई राम्रो तालिम दिनका लागि विश्व शान्ति शिक्षालय राम्रो माध्यम बनेको छ। त्यहाँ उत्पादन भएका श्रामणेर एवं भिक्षुहरू धर्मदूतको रूपमा प्रकट भइरहेका छन्। उदाहरणको लागि हालै भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको उपसम्पदा ५० वर्षिय स्वर्ण दिवसको उपलक्ष्यमा प्रकाशित शान्ति सन्देशमा त्यहाँका श्रामणेरहरूको लेख सराहनिय र शिक्षात्मकको रूपमा प्रस्तुत भइरहेको कुरो हामीले देख्न सक्छौं। अर्को भाषामा भन्ने हो भने मानिसलाई असल बनाउने खालका लेखहरू त्यस पत्रिकामा उल्लेख भएका छन्। लेखकको रूपमा प्रस्तुत गरिएका श्रामणेरहरूको

भिक्षु अश्वघोष

“... उत्पादन भएका श्रामणेर एवं भिक्षुहरू धर्मदूतको रूपमा प्रकट भइरहेका छन्। उदाहरणको लागि हालै भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको उपसम्पदा ५० वर्षिय स्वर्ण दिवसको उपलक्ष्यमा प्रकाशित शान्ति सन्देशमा त्यहाँका श्रामणेरहरूको लेख सन्देशनिय र शिक्षात्मकको रूपमा प्रस्तुत भइरहेको कुरो हामीले देख्न सक्छौं।”

फोटोले भनिरहेका छन्, तिनीहरू भरखर १५-१६ वर्षका मात्र भए होलान्। तर उनीहरूको लेखको शिर्षक यसरी रहेका छन्— “परिश्रम”, “पश्चाताप”, “दान”, “शान्तिका लागि बुद्ध शिक्षा”, “सदाचार नै जीवन हो” आदि। यी लेखहरूमा व्यवहारिक पक्षका ज्ञान र मानिसलाई असल बनाउनुका लागि उपयोगी कुराहरू समावेश छन्। यी लेख अध्ययन गर्दा आशा गर्न सकिन्छ, यी श्रामणेरहरूबाट भविष्यमा बुद्धशासन उज्ज्वले हुने कार्य हुनेछ।

यस्ता धर्मदूतहरू उत्पादन गर्नसक्नु भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको ठूलो धार्मिक कार्य हो।

अर्को महत्त्वपूर्ण कुरा हो, विश्व शान्ति विहारका भिक्षु एवं श्रामणेरहरू हाल विभिन्न गाउँघरका खालि विहारहरूमा बस्न गइरहेका छन्। उदाहरणको लागि

ठेचो र थसीलाई लिन सकिन्छ। यसरी नै यस कार्यलाई निरन्तर दिँदै अरू ठाउँहरूमा पनि श्रामणेर र भिक्षुहरू बस्नगई धर्मप्रचार गरिदिएको खण्डमा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको जीवनमा सुनमाथि सुगन्ध थपिने छ।

अर्को महत्त्वपूर्ण कुरो भिक्षु ज्ञानपूर्णिकका चेलाहरू मध्ये विनयगरुक, संयमी, शान्त स्वभावको भिक्षुमा बोधिज्ञान र उदयभद्रलाई लिन सकिन्छ। उदयभद्र त ब्राह्मण कूलका हुनुहुन्छ। धर्मप्रचार कार्यमा गतिशील अर्को भिक्षु निग्रोध हो। यी बाहे अन्य श्रामणेरहरूको नाम भने मलाई थाहा भएन। यसको लागि क्षमाप्रार्थी छु।

बुद्ध वचन “धम्मो हवे रक्खति धम्मचारी” अर्थात् धर्म गर्ने व्यक्तिलाई धर्मले रक्षा गर्छ। यस बुद्ध वचनको मनसायलाई भिक्षु ज्ञानपूर्णिकले प्रस्तुत गर्नुभएको देखिन्छ। उहाँले आफू उपसम्पन्न हुनुभएको उपलक्ष्यमा सप्ताहभरी देश विदेशका भिक्षुहरूको तर्फबाट धर्मोपदेश दिलाउनुभई धर्मदान जस्तो पुण्यकार्य थाल्नुभएको छ। तसर्थ उहाँलाई अवश्य पनि धर्मले रक्षा गर्नेछ। धर्मको प्रभावले भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको आयु आरोग्य लाभ होस्। उहाँको धार्मिक गतिविधि निरन्तर प्रगति पथतिर लम्किँदै जावस् भन्ने कामना गर्दछु।

बुद्धिमती श्रीमतीको कारणले नकुल पिताको रोग निवारण

एकदिन भगवान् बुद्ध संसुमारगिरि नामक नगरको नगीचै एउटा टोलमा बसिरहनु भएको थियो । भर्खरै रोगबाट छुटेको नकुलपिता नामक एक उपासक लौरो टेबदै सकी नसकी गौतम बुद्धकहाँ गयो । वहाँ पुगेर भगवान् बुद्धलाई वन्दना गरेर एक छेऊमा बस्यो ।

बुद्धले सोध्नुभयो— “अब त आराम भयो, उपासक ? नकुलपिताले भन्यो— “भन्ते ! आराम त भयो । तर बलियो भएको छैन ।”

बुद्धले भन्नुभयो, “बल नभइकन सकी नसकी किन आएको त? नकुलपिता— “भन्ते! हजुरकी उपासिका, मेरी गृहलक्ष्मीले हजुरको उपदेशानुसार मैत्री चित्तले मलाई हलुका हुने गरी शीतल प्रिय वचनले टहल सेवा गरेकीले मेरो ज्यान बच्यो । वैद्यले निराश भएर हात खुट्टा छोडिसकेको मलाई । यो कुरा यहाँ विदीत गर्न साह्रै उत्सुक भएकोले सकी नसकीकन आएँ, भन्ते ! बुद्धले भन्नुभो” “उपासक ! तपाईंकी गृहलक्ष्मीले कसरी सेवा गरिन् तपाईंको ?”

नकुलपिता— “भन्ते ! मलाई रोगले साह्रै चाप्यो । शरीरको रगत मासु सुके । शरीर दुर्बल हुँदा मन पनि कमजोर भयो । बाँच्ने आशा रहेन । मनको शान्ति हरायो । अनेक अनावश्यक पीर, चिन्ता र कल्पनाहरू बढे । ठूला ठूला वैद्यहरू बोलाइए । असल बहुमुल्य औषधीहरू ख्वाए । तर औषधिले मलाई छोएन । अनि वैद्यहरूले रोग निको हुँदैन, आशा नगरे पनि भयो भनेर छोडेर गए । यो कुरा सुनेदेखिन् मेरो शिर झुक्यो । मन खल्लो भयो । बाँच्ने आशा छैन भनेर निराश भएँ । म मरेपछि यो घरमा के होला ? नाना प्रकारका यस्ता अनावश्यक पीरले सतायो । फलस्वरूप भन् भन् रोग बढ्यो । तर म त्यस्तरी सिकिष्ट भएर पनि हजुरको उपासिका कति निराश भइन् । मन बलियो पारेर धैर्यपूर्वक भन् राम्रोसँग सेवा गरिन् । वैद्यले बाँच्दैन भनेको भनेर निराश भएर टहल सेवामाथि कति फरक गरेन । मलाई भरोसा दिएर, मन

शिक्षणी धम्मवती

“आफ्नो भरोसा आफै हुन् भनी जानेकी छैन । यस्तो कल्पना गरेर अनावश्यक पीर लिइरहनु ठीक छैन । तपाईंलाई थाहै छ, भगवान् बुद्धका जति पनि शुद्धजीवि धर्म र विनय राम्रोसँग बुझेका उपासिकाहरू छन्, उनीहरू मध्ये म पनि एक हुँ पत्थार नलागेको भए यहाँ नजीकै संसुमारगिरिको (मृगदानवनमा) भगवान् बुद्ध विराजित हुनु भएको छ । चाँडै स्वास्थ्य लाभ गरेर, बुद्धकहाँ जानुहोस् । चिन्तामय जीवनलाई बुद्धले प्रशंसा गर्नु भएको छैन ।”

हलुका हुने कुरा गरेर मन जितिरहिन तर मेरो मुख उज्यालो भएन । अनि गृहलक्ष्मीले नजिकैआएर मेरो कपालमा हात राखेर सोधिन ।

“स्वामी ! केही पीर लिनु भयो की ? किन मुख अँध्यारो पारेको ? हामीलाई बुद्धले यस्तो उपदेश दिनु भएको होइन ? हामी सबैले एकदिन मर्नुपर्छ । मनमा कुनै प्रकारको धन्दा सुर्ता तथा चिन्ता राखेर प्राण छोड्नु हुँदैन । तपाईंको मनमा यस्तो पीर पो भयो कि-म मर्ने भएँ । म नभएपछि घर बिगिन्छ । केटाकेटीहरूको राम्रो पालनपोषण हुँदैन । यस विषयमा तपाईंले कति धन्दा मान्नु पर्दैन । कपासको धागो काट्ने र अरू काम पनि मैले जानेकी छु । ती काम गरेर तपाईं नभए पनि बालबच्चाको पालनपोषण गरी घर धामेर बस्ने छु । तपाईंले किन पीर मान्नु भएको ? रोग हुँदा यसरी पीर मान्नु हुँदैन । कुनै कुरामा पनि आशक्त भएर मर्नुहुँदैन मन हलुका गरेर बस्नुहोस् ।

यति कुरा सुनेपछि मेरो मन केही हलुका भयो । मुख पनि अलि हलुका भयो होला । फेरी अर्को कुरा सम्भेर पीर पत्थो,

चिन्ताग्रस्त भयो । अनि मेरो मुख अँध्यारो भयो होला । फेरि हजुरकी उपासिका ले सोधिन— “भो स्वामी ! फेरि पीर लिनुभयो कि ? म मरेपछि यिनी अर्काकी घरमा जान्छे । तपाईंले यस्तो कुरा मनमा लिनुभयो कि ? यस्तो मनमा राख्नु हुँदैन । तपाईंले मेरो बानी राम्रोसँग थाहा छ । मैले पनि तपाईंको बानी राम्रोसँग थाहा छ हाम्रो विवाह भएको यतिका वर्ष भैसक्यो । आजसम्म हाम्रो सत्य चर्याशील नष्ट भएको छैन । हामी मध्ये कसैबाट पनि आजसम्म झगडा गर्नुगर्ने काम भएको छैन । यस बारेमा तपाईंले कति पीर नमान्नुहोस् । यसरी अस्वस्थ भइरहँदा त्यस्तो अनावश्यक कल्पना गरेर चिन्तित भएर मर्नुलाई बुद्धले प्रशंसा गर्नु भएको छैन । धैर्य गर्नुहोस् । मन बलियो पार्नुहोस् धन्दा लिनु पर्दैन मेरो गृहलक्ष्मीले सत्यवचन प्रेमपूर्ण

ममताले भरिएको कुरा सुनेर मन हलुका भयो । शरीर पनि हलुका भयो । अनि मुख उज्यालो हुनु पनि स्वभाविकै हो । तर एकछिन पछि फेरि मलाई अर्को पीर पयो । धन्दा भयो । अनि शरीर पनि गन्धौ भयो । मेरो मुखमा मलीनता आयो होला हजुरकी उपासिकाले फेरी सोधिन्—

“किन स्वामी ! फेरि मुख अँध्यारो भयो ? तपाईंले यस्तो मनमा लिनुभयो कि— म मरेपछि यिनले गौतम बुद्ध कहाँ गएर कथा सुनेर, भिक्षुसंघलाई वन्दना गरेर मानमर्यादा राखेर आदर सत्कार गर्दैन होला । यस्तो पनि तपाईंले नठान्नु होला । धन्दा नलिनुहोला । तपाईं स्वर्गबास हुनु भयो भने यताउती हिडिंरहुनु पर्ने गृहस्थीको काम छोड्ने छु । अनि अहिले भन्दा पनि बढि म विहारमा जान सक्नेछु । भगवान् बुद्धको दर्शन गर्न सक्नेछु । बुद्धको उपदेशामृत पान गरेर धर्म अनुसार जीवन यापन गर्नेछु तपाईंले अनावश्यक पीर लिएर चिन्ताग्रस्त मनले मर्ने विचार नगर्नुहोला । यसरी गन्धौ दिलले मर्नुलाई बुद्धले प्रशंसा गर्नुहुन्न भन्ने तपाईंलाई थाहा छ । मर्ने बेलामा मन कुनै कुरामा पनि अल्झाउनु हुँदैन ।” हजुरकी उपासिकाको यस्तो सत्यवचन रूपी औषधीले केही बेर शरीर हलुका भयो ।

तर फेरि अर्को कल्पनाले दिल गन्धौ भयो । मुख पनि अँध्यारो भयो होला, हजुरकी उपासिकाले फेरि सोधिन्— “भो स्वामी ! फेरि तपाईंले यस्तो पनि ठान्नु भयो कि ? म मरेपछि यिनले शीलपालन गर्नेछैन । यस्तो कुरा मनमा लिनु अयोग्य छ । गौतम बुद्धका जति पनि शीलवान् श्राविकाहरू छन्, म पनि तिनीहरूमा एक हुँ । यस बारेमा तपाईंले धन्दा मान्नु पर्दैन । तपाईंलाई विश्वास नभए जस्तो लागे भगवान् बुद्ध यही सुसुमारगिरिको मृगदानवनमा बसिरहुनु भएको छ । चाँडै नै स्वस्थ भएर बुद्धकहाँ गएर सोध्नुहोस् । तपाईंले यस कुरामा चिन्ता नगर्नुहोस् । चिन्ताग्रस्त मृत्युलाई बुद्धले प्रशंसा गर्नु भएको छैन ।”

हजुरकी उपासिकाले यसरी भरोसा दिदां मलाई रोगबाट मुक्ति भएको जस्तो लाग्यो ।

फेरि एकछिन पछि प्रमादवश म कल्पना सागरमा डुबें, मेरो मुखमा हेरेर गृहलक्ष्मीले भनिन्—

“भो स्वामी ! फेरि के धन्दाले मुख मलिन भयो ? तपाईंले यस्तो मनमा लिनु भयो कि— यो स्त्री आध्यात्मिक (चित्त) शान्ति लाभ गरेर बस्न जानेको छैन । तपाईंले

यस्तो पनि विचार गर्नु हुँदैन । तपाईंलाई थाहा छैन । ? भगवान् बुद्धका जति पनि शुद्धजीवि उपासिकाहरू छन्, आध्यात्मिक शान्ति लाभ गरेर समाधि बलियो तुल्याई बसिरहेका छन्, तिनीहरू मध्ये म पनि एक हुँ । पत्यार नलागेको भए चाँडै स्वस्थ भई बुद्धकहाँ सोध्न जानुहोस् । पीर नलिनुहोस् ।”

के के कल्पनाले मेरो मुख फेरि अँध्यारो भयो । मेरी गृहलक्ष्मीले फेरि सोधिन्— “भो स्वामी ! तपाईंलाई यस्तो पनि धन्दा भयो कि यो नारीले त्रिपिटकको कुरा केही बुझेको छैन । आफ्नो भरोसा आफै हुन् भनी जानेकी छैन । यस्तो कल्पना गरेर अनावश्यक पीर लिइरहुनु ठीक छैन । तपाईंलाई थाहा छ, भगवान् बुद्धका जति पनि शुद्धजीवि धर्म र विनय राम्रोसँग बुझेका उपासिकाहरू छन्, उनीहरू मध्ये म पनि एक हुँ पत्यार नलागेको भए यहाँ नजीकै सुसुमारगिरिको (मृगदानवनमा) भगवान् बुद्ध विराजित हुनु भएको छ । चाँडै स्वास्थ्य लाभ गरेर, बुद्धकहाँ जानुहोस् । चिन्तामय जीवनलाई बुद्धले प्रशंसा गर्नु भएको छैन ।”

“यसरी हजुरकी उपासिकाको प्रेमपूर्ण सत्य वचन सुनेर तन र मन दुवै हलुका भयो । वैद्यहरूको असल असल औषधीहरूले मलाई छोएन । हजुरकी उपासिकाको सत्यवचन औषधिले मेरो रोग निको भयो । हजुरलाई यो कुरा भन्न उत्सुक भएको ले शरीरमा बल नभए पनि लठी टेकेर हजुर को दर्शन गर्न आएको ।”

भगवान् बुद्धले भन्नु भयो— “नकुलपिता उपासक ! तपाईं भाग्यमानी पुरुष हुनुहुन्छ । तपाईंको पुण्य बलियो छ । नकुलमाता उपासिका जस्ती लक्षणले युक्त भएकी, दया र करुणाले सम्पन्न, आफ्नो पतिको हितसुखको लागि चाहेजति प्रयत्न गर्नु सेकेकी, ज्ञानी, आज्ञाकारी, ईमान्दारी पत्नी पाउनु भएको छ । यस्ती गुणवती, शीलवती ज्ञानी पत्नीको सहवासमा जीवन यापन गर्न पाउनु कम पुण्यको फल होइन । तपाईंलाई कुनै कुराको पनि धन्दा छैन । तपाईंका नकुलमाता साँच्चै नै राम्रो शील स्वभावकी, धर्मको तथ्य बुझेकी आध्यात्मिक शान्तिको लागि समाधि बलियो भएकी, भित्री दिलदेखि नै मैत्री चित्त भएकी साँच्चैकी गृहलक्ष्मी हुन् । अत्युत्तम नारीरत्न पाउनु भएकोमा सन्तोष हुनुहोस् ।”

भगवान् बुद्धबाट आफ्नो पत्नीको प्रशंसा सुनेर नकुल पिता खुसी हुँदै घर गए । ■

धम्मपद-२२०

दूरेसन्तो पकासेन्ति हिमवन्तो ब पब्बतो
असन्तेत्थ न विस्सन्ति-रत्ति खित्ता यथा सरा

अर्थ- सत्पुरुषहरू हिमालय पर्वत
झैं टाढैबाट प्रकाशित भएर देखिन्छन्,
असत्पुरुषहरू राती अँध्यारोमा हानिएको
वाण झैं नजिकैबाट पनि देखिदैनन् ।

घटना- उपरोक्त गाथा भगवान
बुद्धले जेतवन विहारमा बस्नु हुँदा
अनाथपिण्डकको छोरी चूल सुभद्राको
कारणमा भन्नु भएको थियो ।

अनाथपिण्डक महाजनकी छोरी
चूल सुभद्राको बिहे महाजनका बच्चैदेखिको
एक साथी उगग नगरका उगग महाजनको
छोरासँग गराइदिएको थियो । उगगमहाजन
अबौद्ध साधुका अनुयायी थिए जबकि
अनाथपिण्डक महाजन भगवान बुद्धका
अग्र उपासक थिए ।

अबौद्ध परिवारमा बस्नु परेकोले चूल सुद्रालाई केही
अप्यारो हुन थाल्यो किनकि नाँगै बस्ने अबौद्ध साधुहरू
घरमा निमन्त्रणा गराउँदा चूल सुभद्राले लजाएर वन्दना
गर्न जाँदैनथ्यो । चूल सुभद्राको ससुराले आफ्ना गुरुहरूलाई
वन्दना गर्न नमान्ने बुहारी भनीकन बेस्करी रिसाउँथ्यो ।
हुँदा हुँदा चूल सुभद्रालाई घरबाट निकालिदिनेसम्म कुरा
उठाइयो ।

यस्तो अवस्थामा चूल सुभद्राले आफ्नो सासूको
अगाडि आफ्ना गुरु भगवान बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघको गुण
वर्णन गरिन् ।

चूल सुभद्राकी सासूको मनमा उत्सुकता जाग्यो कि
बुहारीले यत्ति विधि आफ्ना गुरुहरूको वर्णन गरिन् साँच्चै
नै यिनका गुरुहरू कस्ता रहेछन् जान्नु पर्‍यो । यस्तो
विचारले सासूचाहिँले आफ्नी बुहारीलाई आफ्ना
गुरुहरूलाई निमन्त्रणा गर्न अनुमति समेत दिइन् ।

रीना तुलाधर (बनिच्या)
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

“... सत्पुरुषहरू टाढै बसीरहेको
भए तापनि सँगै नजिकै बसेको
जस्तै देखिन्छ ।”

चूल सुभद्राले खुशीसाथ भगवान्
बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघलाई भोजन दान दिन
जोरदाम गरिन् । भोजनको निमन्त्रणा गर्न
जानलाई भने उगग नगरबाट भगवान् बुद्ध
बस्नु भएको श्रावस्ती नगर टाढा थियो ।
तब चूल सुभद्रा घरको कौसीमा गईन् ।
कौसीमा बसेर हातमा फूल, धूप सुगन्ध
लिई श्रावस्ती, जेतवन विहारतिर फर्की
प्रार्थना गरिन्- “भो शास्ता! म तथागतको
उपासिकाले भोलिको लागि भोजन
निमन्त्रणा गर्दैछु । मेरो यो निमन्त्रणा
तथागतले सुनोस् र स्वीकार गरोस् ।”

त्यतिबेला भगवान् बुद्ध जेतवन
विहारमा बसी धर्मदेशना गरिरहनु भएको
थियो । धर्म देशना सकेपछि त्यहाँ उपस्थित
अनाथपिण्डकले आश्चर्य मानी सोधे-

“भो शास्ता ! कसरी हुनसक्छ । चूल सुभद्रा त यहाँबाट,
एकसय बीस योजन टाढाको ठाउँ उगग नगरमा बस्छिन् ।”
उनको यो कुरालाई जवाफ दिदै भगवान् बुद्धले भन्नुभयो-
“ठीक हो महाजन ! सत्पुरुषहरू टाढै बसीरहेको भए
तापनि सँगै नजिकै बसेको जस्तै देखिन्छ ।” यसरी आज्ञा
भई भगवान् बुद्धले उपरोक्त गाथा भन्नुभयो ।

भोलिपल्ट बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघ आकाश मार्गबाट
भोजनको लागि उगग नगरमा जानुभयो । यो दृश्य देखी
सासू-ससुराको मन अति प्रभावित भएर प्रसन्न, प्रफुल्लित
भयो । तिनीहरूले बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघलाई भोजन दान
दिए । तथागतले पनि उक्त अवसरलाई सुहाउँदो धर्म देशना
दिनुभयो । उनीहरूको परिवारसहित अरू नगरवासी पनि
लाभान्वित यस उनको परिवारले अर्को सातदिनसम्म
भोजन दान दिईरहे ।

“आफूलाई अहित हुने अकुशल कर्म गर्न सजिलो हुन्छ । आफूलाई भलाई हुने, हित हुने कुशल कर्म गर्नु अति नै गाह्रो हुन्छ ।
“जे जुन काम कुरागर्दा आफूलाई र अरूलाई पनि सुख शान्ति मिल्दछ त्यस्ता काम कुरा नै सही अर्थमा धार्मिक कार्य हुन्छन् ।”
“तेल बिनाको तेल, तातो बिनाको आगो, चामल बिनाको धान, प्राण बिनाको शरीर र धर्म बिनाका जीवन उत्तै हुन्छ ।”

केही बौद्ध विश्वासहरू...७

वैज्ञानिक सत्यहरू सम्बन्धित (विषयका मात्र) एवं परिवर्तन भइ रहन्छन् भने बुद्धले पत्ता लगाउनु भएको सत्य पूर्ण स्वतन्त्र एवं निर्णायक छन् । -समय एवं ठाउँ अनुसार यो बदल्दैन । विज्ञानका छनौट पूर्ण सिद्धान्तकी विपरित बुद्धको (शिक्षा) अभिप्राय धेरै व्यावहारिक थियो-परम सत्य पत्ता लगाउनको लागि कसरी पवित्र जीवन यापन गर्ने? बुद्धले बुद्धिमानहरूलाई कुनै पनि सिद्धान्तहरू वैज्ञानिक या अरु केही कुनै-पट्टि नलाग्नमा उन्मादित गर्नु भयो । पवित्र जीवन यापन गरेर इन्द्रियहरूलाई शान्त पारेर र इच्छाहरूको अन्त गरेर बुद्धले जीवनको स्वभाव हामी मात्र पत्ता लगाउन बाटा देखाउनु भएको छ । तब मात्रै हामीले जीवनको सच्चा लक्ष पत्ता लगाउन सक्छौं ।

विज्ञानले हाम्रो मनलाई कसरी नियन्त्रण गर्ने भन्ने कुरा सिकाउन सक्दैन । अझ पनि विश्वका सबै मान्छेहरू डर, बैचैनी एवं असुरक्षाको भावमा डुबेका छन् । तर विज्ञानले मान्छेलाई दैनिक जीवनका बोझ समस्याहरूबाट दुखित हुने बेलामा उसको मनलाई कसरी नियन्त्रण गर्ने भन्ने बताउन सक्दैन । विज्ञानले मान्छेलाई उसको भित्रबाट उठ्ने पशु स्वभावबाट बगाउने बेला उसको मनलाई नियन्त्रण प्रदान गर्न सक्दैन । यदि विज्ञानले एक सफल मानिस बनाउन सक्छ भने विज्ञानको त्यतिको विकास भै सकेका ती देशहरूमा अपराध पूर्ण अन्याय र अनैतिक कार्यहरू किन त्यतिको व्यापक छन् । हालका वैज्ञानिक उन्नतिले प्रदान गरेका त्यतिका फाइदाहरूको वावजुद पनि विज्ञानले भित्री मान्छे (मन) लाई बदल्दैन । बरु यसले मान्छेमा निर्भरता र नपुगको भावना मात्रै बढाइ दिएको छ । वैज्ञानिक तर्क एवं उदाहरण असुरक्षित मानवलाई सुरक्षा प्रदान गर्नमा निरर्थक (बेकार) छन् ।

मान्छेले वाहिय जगतलाई आफ्नो अधिनमा ल्याएको छ भने विज्ञान र प्रविधिले यस विश्वलाई स्वर्गमा परिवर्तन गर्न सक्छ भने देखाउन खोजे जस्तो लाग्छ । तर अझ पनि मान्छेले आफ्नो मनलाई नियन्त्रण गर्न सक्दैन-उसका ती

ले. के श्रीधरमानन्द
अनु. वरदेश मानन्धर

“पीडा दुःख रोग बृद्धावस्था एवं मरण सँधै हामीहरू सित रहीरहने छ । विज्ञानले अस्थायी उपचार मात्रै प्रदान गर्न सक्छ । यस परिप्रेक्ष्यमा ती वैज्ञानिक एउटा त्यस्तो चिकित्सक मात्रै छ जसले कुनै रोगको कारणको उपचार नगरीकन त्यस रोगको लक्षणको उपचार गर्ने मात्र औषधि हुन्छ ।”

सबै वैज्ञानिक उन्नतिले उसलाई केही सुधारेको छैन । उसले सुखको खोजी ऊ भन्दा बाहिर गरी रहेको जस्तो छ - तर सच्चा सुख बाहिरी जगत वा आधुनिक सभ्यतामा निर्भर गर्दैन ।

विज्ञानले वाह्य जगत सित सामना गर्न खोज्छ जवकि भित्री जगत वाधाहरूको अशान्तिले भरिएको छैन । मनोविज्ञानले अझ पनि मान्छेको मानसिक अशान्तिको कारण भेटिएको छैन । जब मान्छे जीवन देखि निराश र घृणित हुन्छ - उसलाई विज्ञानले सहयोग गर्न सक्दैन । सामाजिक विज्ञानहरूले पनि मान्छेको वातावरण एवं वाह्य अवस्था तर्फ मात्रै ध्यान दिन्छ । यसले केही हद सम्म दिन्छ । मान्छे सुविधा साथ मात्रै जीवन खोज्ने प्राणी होइन मान्छे त्यो भन्दा अरु धेरै माथिको हो । उसलाई

दैनिक जीवनमा आउने नैराश्यता एवं दुःखहरूलाई सामना गर्न मद्दतको जरूरत छ ।

विज्ञानको विपरित बुद्ध धर्म मानसिक (मन) को विकास सित सम्बन्धित छ । बुद्ध धर्ममा मानसिक सभ्यता वा विकासको लागि एक पूर्ण पद्धति या व्याख्या छ तल्लो तहहरू यस पद्धतिले मान्छेलाई दैनिक जीवन घटना एवं अबस्थाहरूलाई कसरी सामना गर्ने एवं तिनीलाई कसरी ठीक पार्ने भन्ने सिकाउँछ । यसको उच्च तहमा मानसिक सभ्यताको यस पद्धति स्व (भित्री) ज्ञान सँग सम्बन्धित छ जसद्वारा परम सत्य निवारणलाई पूर्ण रूपले आफैले बुझ्न सक्नेछ । यस पद्धति-वैज्ञानिक एवं व्यवहारिक दुबै छ - वसमा भावात्मक एवं मानसिक स्थितिहरूको तथ्य रूपले निरीक्षण गरिरहनु पर्दछ । त्यस व्यक्ति ऊ भित्रको संसारलाई निरीक्षण वा राम्ररी गरी रहनु पर्दछ - (एउटा न्यायाधिशको रूपमा होइन बरु एउटा वैज्ञानिकको रूपमा) बुद्धको शिक्षाद्वारा सबै मानिसहरूले आफ्नो दुःखलाई अन्त गर्न र सधैँ रहिरहने सुखलाई प्राप्त गर्न सकिन्छ । विज्ञानले मानव पीडाको अन्त गर्ने कुनै त्यस्तो कुरा दिन सकेको छैन । विज्ञानले अस्थायी उपचार मात्र प्रदान गर्न सक्छ । उदाहरणको रूपमा चिकित्सा शास्त्रले शरीरको रसायनमा

परिवर्तन गर्न केही गोलीया औषधि दिन सक्छ र शायद अस्थायी रूपमा, पीडाबाट भावात्मक छुटकारा पाउँछ। तर विज्ञानले सधैं रहिरहने सुख दिने कुनै गोली या औषधि दिन सक्दैन। यसमा सब आश्चर्यहरूका साथ पनि यस पृथ्वीमा एउटा स्वर्ग बनाउन विज्ञान कहिल्यै पनि सक्षम हुने छैन। पीडा दुःख रोग वृद्धावस्था एवं मरण सधैं हामीहरू सित रहीरहने छ। विज्ञानले अस्थायी उपचार मात्रै प्रदान गर्न सक्छ। यस परिप्रेक्षमा ती वैज्ञानिक एउटा त्यस्तो चिकित्सक मात्रै छ जसले कुनै रोगको कारणको उपचार नगरीकन त्यस रोगको लक्षणको उपचार गर्ने मात्र औषधि हुन्छ।

विज्ञानले मानव दुःखको अस्थायी अन्त प्रदान गर्छ तथापि मानिसहरूले वैज्ञानिक शक्तिहरू त्यही पीडाको वृद्धि गर्न र निरन्तर कायमै गर्नमा प्रायः उपयोग गर्छ। जीवनको डरलाग्दो विध्वंस गर्नको लागि वैज्ञानिक शक्ति केन्द्रित गरेर मान्छेहरूले नै मान्छेहरूको दुःख बढाउँछन्। "विद्वान दुइवटा टर्च (वित्त) हरू लिएको एउटा देवदुतले जस मध्य एउटा यस विश्वलाई प्रकाश दिनको लागि (अर्को रूख- विरूवा, घरहरू एवं मानिसलाई जलाउनका लागि। (Hand book of Reason – D Runas द्वारा लिखित) विज्ञानले यन्त्रहरू बनाएको छ र यन्त्र मालिक (राजा) बनेको छ। शक्तिमा रहेका मानव र जवानहरूको भाग्य नियन्त्रण गरिरहेका ती केही व्यक्तिहरूको खेलौनाका रूपमा विज्ञानले गोली गद्दा एवं बमहरू प्रदान गरेको छ। एक व्यापारी Tycom मरणान्त गोली गद्दाहरू आणविक एवं परमाणु बमहरू मृत्युका किरण भएका यन्त्रहरू रसायनिक हातहतियारहरू इत्यादि बनाउने उसका कारखानाको धुँवाबाट मात्तिएर आफ्ना वैज्ञानिक उन्नतिकै एक भाग भएको र आम आवश्यकतालाई पूर्ति गर्ने भएको दावी गर्छ। ऊ त वास्तवमा कुनै मूल्य लिएर मागको आपूर्ति मात्र गरिरहेछ। मुख्य कुरा त यहि नै हो कि मानवतालाई नैतिक मार्ग दर्शन गर्नमा विज्ञान असफल रहेको छ। वैज्ञानिकहरू दाँही खौरने छरो मात्रै बनाउँछन्। तपाईं यसलाई कसरी प्रयोग गर्नु हुन्छ – दाँही कटाउनको लागि वा घाँटी काट्नको लागि – भन्ने तर्फ उसको कुनै अभिरूचि छैन।

आज मानवताको सेवा र हितको लागि विज्ञान र धर्मका सहयोगको ठूलो खाँचो छ। विज्ञान नभएको धर्म

अन्धो हो भने धर्म नभएको विज्ञान लङ्गडो हो।

नैतिकता विनाको विज्ञानले विध्वंस न्याउँछ। विज्ञानलाई मान्छेहरूले पत्ता लगाएको राक्षस जस्तो बनाइएको त्यस राक्षस मान्छे भन्दा नै शक्तिशाली भएको छ। जबसम्म उसले धर्मको अभ्यास गरेर कसरी ब्रेक लगाउने भनेर सिक्दैन तब सम्म उसले त्यस राक्षसलाई नियन्त्रणमा राख्न सक्दैन। विज्ञान स्वयं यस विश्वलाई विनाश पार्ने छ। तर विज्ञानको साथमा बुद्ध धर्म जस्तो धर्मलाई जोडेर यस विश्वलाई वचाउन र मान्छेहरूलाई वाँचनको लागि एउटा सुखी ठाउँ बनाउन सकिन्छ।

दया, करुणामा आधारित 'बुद्ध धर्मको प्रज्ञा (ज्ञान) को आधुनिक विज्ञानको दिशालाई सुधार गर्नमा महत्वपूर्ण भूमिका छ। भविष्यको सभ्यता विज्ञानलाई अङ्गाल्ने धार्मिक भावनामै विशेष रूपमा आधारित हुनु पर्दछ बुद्ध धर्मले भविष्यको यस सभ्यतामा आध्यात्मिक नेतृत्व प्रदान गर्नु पर्छ। किन आफ्नै उत्पादनको वशमा (नियन्त्रणमा परेको) आधुनिक विज्ञान आज सोचनिय अवस्थामा छ। भविष्यमा बुद्ध धर्मले वैज्ञानिक उन्नतिको लागि दिशा देखाउनै पर्छ।

अलवर्ट आइस्टैनले भनेको थियो "आधुनिक वैज्ञानिक आवश्यकतासँग सामना गर्ने यदि कुनै धर्म छ भने त्यो बुद्ध धर्म नै हुनेछ।" तथापि बुद्धको शिक्षाको अर्थलाई हालका वैज्ञानिकहरूले पत्ता लगाएको कुराहरू सँग मिलाएर व्यवस्था गरिनु खतरा पूर्ण छ। कारण यहि न कोही विज्ञान परिवर्तन भइ रहन्छ। तर बुद्ध धर्मलाई आफ्ना शिक्षाहरूको सम्सोधन गरी रहनुको कुनै आवश्यकता छैन। यदि कुनै त्यस्तो धर्म छ भने त्यो बुद्ध धर्म हो। जसलाई विज्ञानले वहिष्कार गरिने छैन र जसलाई विज्ञानको साथ साथै ज्ञानको लागि समय-समयमा आफ्ना उपदेश र शिक्षाहरूलाई परिवर्तन गरी रहनु पर्दैन। बुद्ध धर्मलाई प्रस्तुतिकरण गरिएको तरिका वैज्ञानिक हुनु भन्दा वाहेक, यसले मान्छेहरूलाई आफू भित्रै रहेका र आफ्ना वरपर रहेका क्षमताहरू पत्ता लगाउनमा उत्साहित गर्नमा पनि बुद्ध धर्म वैज्ञानिक रहेको छ। त्यसकारण बुद्ध धर्मलाई आफ्ना धारणाहरू विज्ञान समक्ष समर्पण गर्ने कुनै आवश्यकता छैन। बुद्ध धर्मले विज्ञानलाई अङ्गीकार गर्दछ र त्यसपछि विज्ञानका सीमितता भन्दा, पर सम्म पुग्दछ। बुद्ध धर्मले धार्मिक र वैज्ञानिक सोचाईहरू विच रहेको खाडललाई पुर्ने काम गर्छ।

बुद्धको अन्तिम सन्देश

म नरहं पछि मेरा शिक्षाहरू नै तिमीहरूको गुरु र मार्ग दर्शक हुनेछ ।

बुद्धले एक समयमा भन्नु भएको थियो यी ४५ वर्षहरूमा मैले दिएका उपदेशहरूलाई तिमीहरूले राम्ररी जान्नु पर्छ र सुरक्षा गर्नु पर्दछ । तिमीहरूले यसलाई पालन गर्नु पर्छ र अरूलाई पनि सिकाउनु पर्दछ । यो अहिले भएका र तिमीहरू पछि आउनेहरूको ठूलो हितको लागि हुनेछ ।

“मेरो वर्ष पुगीसकेको छ र बाँच्ने समय थोरै मात्र बाँकी छ । मैले चाँडै नै तिमीहरूलाई छोड्नु पर्ने छ । भिक्षुहरू, तिमीहरू प्रयत्नशील हुनु पर्छ, गुणी र स्मृतिवान् होऊ । जसले धर्म र विनयको अटूट पालना गर्छ उसले भव चक्रबाट मुक्त भई दुःखको अन्त गर्दछ ।

आनन्दले बुद्धको परिनिर्वाण पछि संघको के हुन्छ भनी सोधे पछि बुद्धले भन्नु भयो “आनन्द, संघले मबाट के आशा राख्दछ ? कुनै भेदभाव विना मैले सत्यलाई प्रकाश पारि सकेको छु । सत्यको सम्बन्धमा उसको शिक्षामा कुनै गुरु - मुष्टि छैन... .., आनन्द तिमीहरू मध्ये कसैलाई यस्तो विचार आउने छ - तथागतका शब्दहरू छिट्टै न लोप हुने छन्, छिट्टै नै अब हाम्रो कुनै गुरु हुने छैन । तर आनन्द यस्तो नसोच म नरहं पछि, मेरा शिक्षा र विनय...तिमीहरूको गुरु हुनेछन्”

बुद्धले अगाडि भन्नु भयो- यदि कसैले यस्तो सोच्छन् - यस संघको नेतृत्व गर्ने म नै हुँ वा ममा नै संघ निर्भर छ’ भने उसले नै उपदेशहरू दिनु पर्छ । तर बुद्ध यस्तो सोचैन कि संघको नेतृत्व उसले नै गर्नु पर्छ वा संघ ऊ माथि निर्भर गर्दछ । अब मेरो अन्तिम अवस्था पुगेको छ । जसरी एउटा पुरानो गाडा विशेष उपाय गरेर मात्र चलाउन सकिन्छ त्यसरी नै मेरो शरीरलाई धेरै विशेष हेरचाह गरेर मात्र चलाउन सक्ने भएको छ त्यसैले आनन्द आफै प्रकाश (दियो) बन र आफै नै शरण होऊ । अरू कुनै शरणको खोजी नगर । सत्य नै तिम्रो दियो (प्रकाश) र शरण हुन देऊ । अन्त कहीं शरण नखोज ।

बुद्धको परिनिर्वाण पछि वहाँको एक शिष्यले यस्तो भने ‘सब नै यहाँबाट जानु पर्छ - जीव भएका सबै सत्वहरूले आफ्नो स्वरूपलाई छोडेर जानु पर्छ । हो, वहाँ जस्तो तथागत- एक अनुग्रह पुरुष, प्रज्ञा र ज्ञानमा बलवान हुनु भएका पनि परिनिर्वाण (मरण) हुनु पर्छ ।”

शाकाहारिता

कसैको शुद्धता र अशुद्धताको लेखा जोखा उसले के खान्छ भनेर हेरेर मात्र गर्नु हुँदैन ।

माछा र मासु खाँदमा कोही अशुद्ध हुँदैन । अन्धश्रद्धा ईर्ष्या र अरू खराब विचारले नै आफैलाई अशुद्ध बनाउँछ । उसको आफ्नो खराब विचार र कार्यद्वारा नै उसलाई दुषित पार्छ । बुद्ध धर्ममा बुद्धका अनुयायीहरूले माछा मासु खानै हुँदैन भन्ने कुनै त्यस्तो कडा नियम छैन । बुद्धले त यति नै भन्नु भएको छ कि उनीहरूले कुनै पनि जीवनलाई चेतना सहित मार्नु हुँदैन वा आफ्नो लागि अरू कसैलाई मार्न लगाउनु हुँदैन । तापनि शाकाहारी भई मासु नखानेहरू अवश्य पनि प्रशंसनीय छन् ।

भिक्षुहरूलाई आफ्नै रक्षाको लागि कुनै परिस्थितिमा मासु नखान बुद्धले भन्नु भएको, छ ।

स्मशान भूमिमा ध्यान गर्ने भिक्षुहरूलाई मनुष्यहरूले दुःख नदेओस् भनेर मासु नखाने सल्लाह दिन भएको छ । जङ्गलमा ध्यान गर्ने भिक्षुहरूलाई पनि बुद्धले दश प्रकारको मासु खान हुँदैन भनेर भन्नु भएको छ । यस शिक्षाको कारण मासुको गन्धले गर्दा जनावरहरूले आक्रमण गर्न सक्छ भन्ने हो ।

कुनै कुनै देशमा महायानीहरू शुद्ध शाकाहारी हुन्छन् । धर्मको लागि गरिएको यस नियम पालनाको सराहना गर्दै हामी यो स्पष्ट पार्न चाहन्छौं कि शाकाहारी नभएकाहरूलाई आलोचना गर्ने उनीहरूको कार्य ठीक छैन । उनीहरूले यो पनि सम्झनु पर्छ कि बुद्धको मौलिक उपदेशमा सबै बौद्धहरूले शाकाहारी नै हुनु पर्ने त्यस्तो कुनै शील छैन । धर्मलाई मध्यम मार्ग पनि भनिन्छ भनेर हामीले बुझ्नु पर्छ-उहाँको शिक्षा पालना गर्न कुनै पनि अन्त (हद) सम्म जानु पर्दैन भनेर बुद्ध भन्नु हुन्छ । अर्कोतिर यदि शाकाहारी नभएकाहरू मासु माछा नखाइकन उनीहरू स्वस्थ हुन नै सक्दैन भनेर सोच्छन् भने यो पनि सही नै हुनु पर्छ भन्ने छैन किन भने विश्वमा लाखौं शुद्ध शाकाहारीहरू छन् । बुद्ध धर्म एक स्वतन्त्र धर्म भएको हुनाले बुद्ध आफ्ना अनुयायीहरूलाई शाकाहारी वा मांसाहारी नै हुनु पर्छ भन्ने कर लगाउन चाहनु हुन्न । शाकाहारी हुँदमा उसको मानवीय गुणको विकास हुन्छ भन्न सकिन्न किनभने शाकाहारीहरू मध्येमा पनि दुष्ट र निर्दयी व्यक्तिहरू छन् जबकि मांशाहारी मध्यमा पनि दयालु, नम्र व्यक्तिहरू छन् । त्यसकारण कसैले पनि यसलाई जोड दिनु हुँदैन कि एउटा सच्चा, धार्मिक व्यक्ति शाकाहारी नै हुनै पर्छ ।

क्रमशः

स्वभाव अनुरूप नियममा चलनु नै धर्म गर्नु हो

नियम धेरै थरिका हुन्छन्, व्यक्तिको नियम, परिवारको नियम, समाजको नियम, राष्ट्रको नियम अनि अन्तर्राष्ट्रिय नियम । घरका, समाजका नियम प्रायसः चलन, परम्परा आधारित हुन्छन् । राष्ट्र तथा अन्तर्राष्ट्रिका नियम व्यवहारका आधारमा समय, परिस्थिति अनुसार बनेका हुन्छन् । यी नियमदेखि बाहेक अर्को एउटा सबैभन्दा ठूलो नियम छ, 'शाश्वत नियम ।' शाश्वत नियम भनेको त्यो महानियम हो जो सदासर्वदा सबैलाई एकै रूपले लागू भइरहेको थियो, लागू भइरहेको छ र लागू भइरहने छ । यही नियमबाट विश्व ब्रह्माण्डको सृष्टि हुन्छ, यही नियममा सबै चल्दछ र यही नियममा संहार पनि हुन्छ । यही नियमलाई धर्म भनिन्छ । यही नियममा बसेर ब्रह्माको नामले सृष्टि हुन्छ, विष्णुको नामले पालन हुन्छ तथा रूद्रको नामले संहार हुन्छ ।

महानियमले भन्दछ ? क्रोधले सबैलाई जलाउँछ, लोभले सताउँछ, पहिलेको मानिसलाई पनि क्रोधले जलाएको थियो, अहिलेकालाई पनि जलाई रहेछ, पछिकालाई पनि जलाउँछ । यसै गरी नै लोभले पहिलेका मानिसलाई पनि सताएको थियो, अहिलेकालाई पनि सताइरहेछ, पछिकालाई पनि सताउँछ । इच्छा वासनाले पहिलेकालाई र अहिलेकालाई पनि तडपाएको र पछिकालाई पनि तडपाउने छ । यसमा शङ्का छैन । सबै धार्मिक शास्त्रहरूको उद्देश्य पनि यही महानियम पालन गराउनु नै हो । महानियमले भन्छ, 'आफ्नो स्वभावमा रह । स्वभाव विपरित नचल, स्वाधिनमा बस, यही नै जीवनको सच्च धर्म र कर्म हो ।'

जरेन्द्रनाथ अदर्राई

“पानी नछिर्ने मजबूत डुंगा भएर मात्र पारी पुगिन्न सिपालू माझी पनि चाहिन्छ । यसैगरी स्वस्थ शरीरको साथै विवेकरूपी माझी पनि चाहिन्छ तब मात्र भवसागर पार गर्न सफलता मिल्दछ ।”

साभार- परमात्माको दर्शन (चिन्तनद्वारा)

कुनै पिचरोडको नजिकै बारीमा एउटा गँडचौला माटोमा बस्दथ्यो । कहिलेकाहीं त्यो गँडचौला माटोको प्वालबाट टाउको बाहिर निकालेर चियाउने गर्दथ्यो । एक पटक मुटो लामो निकालेर हेर्दा अल्लिपर कालो टल्किएको अलकत्रा लगाएको सडक देख्यो । त्यो कालो टल्केको जमीन देख्दा उसको मनमा त्यो कालो जमीनमा जान पाए कस्तो हुन्थ्यो होला भन्ने ठूलो इच्छा लाग्यो ।

भोलिपल्ट बल गरी वारीको जमीनबाट बाहिर निकलिएर उफ्रिँदै उफ्रिँदै त्यतै लाग्यो । भोक, प्यासले सताए तापनि अनेक प्रयास गरी थकाई माँदै, 'त्यहाँ पुगे त कस्तो न होला त्यो फुस्रो माटो भन्दा त्यो कालो टल्कने माटो कति आनन्द होला'

भन्ने विचार गर्दै घस्रिँदै घस्रिँदै, त्यहाँ के पुगेको थियो तातो र कडा जमीनमा परेर छटपटिन थाल्यो । आफ्नो स्वाधिष्ठान निकै टाढा भइसकेको थियो । फर्किन सक्ने क्षमता अब उसमा थिएन । झलझलित आफ्नो स्वाधिष्ठान सम्झेर कराउन थाल्यो ! रून थाल्यो । प्रार्थना गर्न थाल्यो ! केही सीप लागेन । २/३ पटक उफ्रियो, एउटा चराले देख्यो, टपक्क चुच्चोले टिपेर खुलुकक निलिदियो ।

यो गँडचौलाकोउपमा आजका हरमानिसमा घटिरहेको छ । मानिसमा देखिएका अशान्ति, दुःख, पीडा सबैका मूल कारण आफ्नो स्वाधिष्ठान छोडेर अन्यथा इच्छा गरेको नै भएको हो । आफ्नो ठाउँ छोड्नु, अन्य हुन खोज्नु महानियमको विपरित हो । स्वभाव अनुकूल चलनु धर्म हो, शान्ति हो, मोक्ष हो । ■

“राग बराबरको आगो अर्को छैन, द्वेष बराबरको ग्रह अर्को छैन, मोह बराबरको जाल अर्को छैन र तृष्णा समानको नदी अर्को छैन ।”

“क्रोध नगर, अभिमान नगर, सबै बन्धनबाट पार तरेर जाउ, नाम-रूपमा आशक्त नहुने परिग्रह रहित व्यक्तिलाई दुःख सन्ताप हुनेछैन ।”

- धम्मपद

योग अभ्यास विधि - भाग ४६

प्राणिक हिलिङ्ग ५

चमत्कार परिवर्तन ।

र परिवर्तन नै चमत्कार हो ।

सम्पूर्ण चमत्कार परिवर्तनशील छ ।

र सम्पूर्ण परिवर्तन चमत्कार हो ।

गत अङ्कमा योगको विषयमा केही जानकारी प्रस्तुत गरेका थियौं यस अङ्कमा योगाभ्यास गर्न र गर्नुपूर्व थाहा पाउनु पर्ने कुराहरूको बारेमा जानकारी गराउन लागेका छौं ।

योगाभ्यासद्वारा मानवजाति स्वस्थ बन्न सक्दछ भनी वैज्ञानिक आधारमा पुष्टि भइसकेको हुँदा यहाँ योगाभ्यासको माध्यमबाट सदैव स्वस्थ रहन प्राणिक हिलिङ्ग एवं योगाभ्यासमा नियमित गर्नुपर्ने सुक्ष्म व्यायाम, योगाभ्यास, ध्यान एवं आहारविहार सम्बन्धी जानकारी क्रमशः

प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरेका छौं । कृपया यसको मात्र अध्ययन गरी योगाभ्यास नगर्न/नगराउनु हुनु सूचित गरिन्छ । योगाभ्यास गर्दा पालन गर्नुपर्ने कुराहरू-

- (क) योगाभ्यास सकेसम्म खुल्ला र उज्यालो स्थानमा गर्ने ।
- (ख) योगाभ्यास गर्न अगाव र पश्चात् चिसो पानीले नुहाउनु अति उत्तम हुनेछ ।
- (ग) योगाभ्यासको लागि लुगा सकेसम्म खुकुलो र हल्का हुनुपर्ने छ । (पुरुषले हाफ पाइन्ट र गञ्जी वा ट्याकसुट र टिसर्ट र महिलाहरूले पाइजामा, कुर्ता वा ट्याकसुट र टिसर्ट) ।
- (घ) योगाभ्यासको लागि पिउने पानी अति उत्तम भएकोले सफा पिउने पानी सदैव साथमा बोक्नु पर्दछ ।
- (ङ) योगाभ्यास गर्न अगाव कमसेकम चार घण्टा खाना खाएको हुनुपर्नेछ, तत्काल खाना खाने बित्तिकै योगाभ्यास गर्नु हुँदैन, त्यस्तै खाजा खाएको कमसेकम २ घण्टा पश्चात् मात्र योगाभ्यास गर्नुहुन्छ । खाजा खाएको तत्काल योग गर्नु हुँदैन । (दूध, पानी जुस आदि योगाभ्यासको तत्काल अधि वा पछि प्रयोग गर्न सकिन्छ साथै योगाभ्यासको समाप्तिपछि कमसेकम

डा. जोपाल प्रधान
रेकी, योग शिक्षक एवं प्रा.वि.

“योगाभ्यास गर्न अगाव कमसेकम चार घण्टा खाना खाएको हुनुपर्नेछ, तत्काल खाना खाने बित्तिकै योगाभ्यास गर्नु हुँदैन, त्यस्तै खाजा खाएको कमसेकम २ घण्टा पश्चात् मात्र योगाभ्यास गर्नुहुन्छ । खाजा खाएको तत्काल योग गर्नु हुँदैन”

आधाघण्टासम्म कुनै पनि ठोस आहार खानु हुँदैन ।

(च) ठूलो वा जटिल रोग लागेको बेलामा योगाभ्यास गर्नुहुँदैन । (हल्का रूघाखोकी, ज्वरो एवं पखाला लागेको बेलामा नियमित योगाभ्यास गरिरहेकाले गर्न सकिन्छ ।)

(छ) योगाभ्यास विहान र बेलुका गर्न सकिन्छ । योगाभ्यास गर्नु अधि जान्नुपर्ने कुराहरू-

- कुनै पनि योगाभ्यास वा आसन गर्नु अगाव (गरिरहँदा) श्वास-प्रश्वास सामान्य नै राख्नु पर्दछ ।

- एक आसनको समाप्ति पछि अर्को आसन तत्काल नगर्ने, केही छिनको विश्राम पश्चात् मात्र गर्ने ।

- योगासन गर्दा सुरु-सुरुमा मांशपेशीहरू दुख्नु स्वाभाविकै हो, केही दिनपश्चात् आफै निको हुनेछ ।

- योगासन सुरु गर्दा एकैचोटी आसनलाई धेरै बेरसम्म नगरी विस्तारै-विस्तारै समय अवधि बढाउँदै लागु पर्दछ ।

- योगाभ्यास प्रतिदिन नियमित गर्नु उचित हुनेछ ।

- योगाभ्यास गर्नु अगाव शरीरलाई सक्रिय गराउन एरोबिक्स नृत्य, जगिंग (मर्निङ्गवाक), बाहिर खेल वा सुक्ष्म व्यायाम गर्नुपर्दछ । योग एउटा जीवन दर्शन हो । योगको उद्देश्य मानव जातिलाई घर-परिवार छाडेर वन-जंगल, गुफामा गएर बस्नु होइन, यसको अर्थ आफ्नो व्यक्तित्व विकास गर्नु एवं शारीरिक, मानसिक, सृजनात्मक, भावनात्मक एवं आध्यात्मिक पक्षहरूको विकास गर्नु हो ।

योगाभ्यास सम्बन्धी थप जानकारी र प्राणिक हिलिङ्ग एवं योगाभ्यासका बारेमा आगामी अङ्कहरूमा क्रमशः जानकारी प्रस्तुत गर्दै जाने छौं ।

क्रमशः

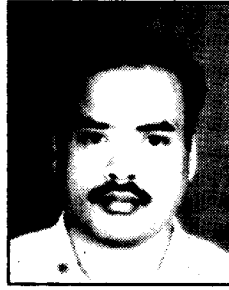
२५५३ औं बुद्ध पूर्णिमा समाजमा शान्ति समृद्धि फैलियोस्

आज समाज देशका हरेक क्षेत्रमा अशान्तिको अवस्था छ । शान्तिका नायक भगवान् गौतम बुद्धको जन्मभूमी नेपालमा हिंसा, हत्या, अनुशासनहीन, अराजकताको अवस्था विराज हुन भनेको देश तथा विश्वभरका बुद्ध धर्मावलम्बि, अनुयायीहरूको लागि ठूलो दुःखको कुरा हुन् ।

देश समाजको विकास स्थायित्वको लागि शान्ति अपरिहार्य हुन् । आज देशका हरेक क्षेत्रको विकासको लागि शान्तिले पहिलो प्राथमिकता पाउनुपर्ने आवाज आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा तथागत भगवान् गौतमबुद्धको शासन, उपदेश धर्म व्यवहारको महत्व बढेकोमा शंका छैन । भगवान् गौतम बुद्धको उपदेशहरूलाई व्यक्तिहरूलाई दिने, त्यसको व्यवहारमा उतारी देश समाजमा शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्न समाजका प्रत्येक वर्ग, क्षेत्र, जातिका मानिसहरूको आजको कर्तव्य हो ।

समाजका विभिन्न क्षेत्र— सार्वजनिक प्रशासन, स्वास्थ्य, न्याय, शिक्षा, निजी उद्योग व्यापार लगायत आदि इत्यादि क्षेत्रमा जुन किसिमको समस्या छ, ती समस्याहरूको जड देशमा भएका अशान्ति तथा आन्तरीक अन्तरद्वन्द, विग्रह आदिका कारण र यस्तो अशान्ति हुन मूल कारणमा व्यक्तिको अशिक्षा, समाजमा व्याप्त कृति, अन्याय अत्याचार बढ्दो आर्थिक खाडल आदिलाई लिन सकिन्छ ।

आज अशान्तिलाई नहटाई, शान्ति नल्याइ देश समाज विकास नहुने कुरा सबैले गर्दछ तर शान्तिल्याउन व्यक्तिको आफ्नो के कस्तो प्रयास हुनुपर्ने, त्यसमा भने मौन रहेको देखिन्छ । के व्यक्तिको कुशल कर्म विना, अकुशलकर्मको बाहुल्यताको अवस्थामा शान्ति त्यतिकै आउँदछ ? अशान्ति हुनमा व्यक्तिको अकुशल कर्म, व्यक्तिको चित्तको अन्तरद्वन्दबाट नै व्यक्तिहरू बीच, समूह, जाति, क्षेत्रगतरूपमा हुने अन्तरद्वन्दको शुरुआत हुने होइनन् र ? के व्यक्तिको अन्तरद्वन्द नहटाई व्यक्तिहरू,

शिशिल चित्रकार

“मुखहरूले पाप गर्नेबेलामा पापले दुःख हुन्छ भनी थाहा पाउँदैन, तर पछि पापको कर्म भोग्नु पर्ने बेलामा त्यही पापकर्मले आगो बलेझै जलाएर बस्छ”

समूह, जाति, क्षेत्रगतरूपमा हुने अन्तर द्वन्दको अन्त गर्न सकिन्छ ? व्यक्तिगत अन्तरद्वन्द नै देश समाजको अन्तरद्वन्दको कारण हुन भने यसको निराकरणकोलागि पनि व्यक्तिको कर्म कुशलकर्म प्रति अभिप्रेरित हुनपर्दछ यसको आधार विना देश समाजको अन्तरद्वन्द नहट्ने मात्र होइन देश समाजको अवस्था झन्झन् खस्कने मात्र देखिन्छ ।

यस सन्दर्भमा धम्मपदको श्लोकहरू क्रमशः १३०, १३१, १३२, १३६ मनन गर्न शान्दार्थिक ठान्दछु ।

सब्बे तसन्ति दण्डस्स - सब्बेसं जीवितं पियं ।

अत्तान उपमं कत्वा - न हनेय्य न घातये ॥

अर्थ— सबै प्राणीहरू दण्ड देखेर डराउँछ, सबैलाई ज्यानको माया छ, त्यसैले सबै

प्राणीहरूलाई आफू समान सम्झेर घात पनि नगर्नु, गर्न पनि नदिनु ।

सुखकामानि भूतानि - यो दण्डेन विहिंसति ।

अत्तनो सुख मेसानो - पेच्च सो न लभते सुखं ॥

अर्थ— आफ्नो सुखको लागि सुखको इच्छागर्ने प्राणीहरूलाई दण्ड दिनेलाई पछि सुख हुँदैन ।

सुखकामानि भूतानि - यो दण्डेन हिंसति ।

अत्तनो सुख मेसानो - पेच्च सो लभते सुखं ॥

अर्थ— आफ्नो सुखकोलागि सुखको इच्छागर्ने प्राणीहरूलाई दण्ड प्रहार नदिनेलाई पछि सुख प्राप्त हुन्छ ।

अथ पापानि कम्मानि - करं बालो न बुज्जति ।

सेही कम्मेही दुम्मेधो - अरिगदड्ढो तप्पति ॥

अर्थ— मुखहरूले पाप गर्नेबेलामा पापले दुःख हुन्छ भनी थाहा पाउँदैन, तर पछि पापको कर्म भोग्नु पर्ने बेलामा त्यही पापकर्मले आगो बलेझै जलाएर बस्छ ।

आज देश समाजको अवस्थालाई सुधारतर्फ लैजान आवश्यक हो भने त्यसको लागि सर्व प्रथम व्यक्तिहरूको कुशल कर्ममा, पाप कर्म नगर्न अरूलाई दुःख नदिने कार्य गर्न आवश्यक छ । यसैमा देश समाजको शान्ति

सुव्यवस्था भर पर्ने निश्चित छ । आज देश समाजको शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्न, शान्ति सुव्यवस्थाको मद्दतबाट देशको आर्थिक प्रशासनिक, न्यायिक, शैक्षिक स्वास्थ्य, उद्योग, व्यापार क्षेत्रको सम्मुन्नत विकासको लागि व्यक्तिहरूमा बुद्ध शिक्षा दिन आवश्यक छ ।

२५५३ बुद्ध जयन्तिको यस पावन अवसरमा देश

समाजमा बुद्ध शासन, अनुशासन, उपदेशले सार्थकता सहित प्रचार-प्रसार, व्यवहारमा उतार्न पाउन र देश समाजमा शान्ति सुव्यवस्था सहायक सिद्ध होउन् भनी मंगल कामना गर्दछौं ।

सबैको कल्याण होस् ! सबैको मङ्गल होस् !!
सबैको भलो होस् !!! ■

धर्मकीर्ति विहारमा बुद्धपूजा र धर्मदिशना

मिति	बुद्धपूजा	धर्मदिशना
२०६५/११/२१	वीर्यवती गुरुमा	वीर्यवती गुरुमां
२०६५/११/२८	अनुपमा गुरुमां	अनुपमा गुरुमां
२०६५/१२/१	खेमावती गुरुमां	खेमावती गुरुमां
२०६५/१२/६	त्यागवती गुरुमां	पूण्यवती गुरुमां
२०६५/१२/१३	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां
२०६५/१२/२१	वीर्यवती गुरुमां	वीर्यवती गुरुमां
२०६५/१२/२७	चमेली गुरुमां	चमेली गुरुमां
२०६६/१/१	चमेली गुरुमां	धम्मवती गुरुमां
२०६६/१/५	कुसुम गुरुमां	कुसुम गुरुमां
२०६६/१/१२	केशावती गुरुमां	केशावती गुरुमां

धर्मकीर्ति पत्रिकालाई सहयोग

समस्त प्राणीहरूको सुखी कामना गर्नुहुँदै धर्मकीर्ति पत्रिकाका विशेष सदस्य संख्या ३१९ श्री पूर्णमान शिल्पकार बागबजारबाट ज्ञानबद्धक धर्मकीर्ति पत्रिकाको प्रगति कामनार्थ रु. ५५५/- सहयोग स्वरूप चन्दा प्रदान गर्नुभएको छ । उहाँको यस मैत्रीपूर्ण सहयोगको लागि धर्मकीर्ति पत्रिकाले उहाँको आयु-आरोग्य एवं निरोगी कामना गर्दै साधुवाद प्रकट गरेको छ ।

May our retreat into the
Triple Gem produce humanity
&

Loving Kindness

Our heartiest felicitation to all
on the auspicious
Baishak Celebration 2553 B.E.

Ashish Readymade

P.O. Box: 12722, Bhotahity, Kathmandu, Nepal
Tel.: 4-222392 (S), 4-365898 (R), Fax: 4-231642
E-mail: ashishreadymade@hotmail.com

२५५३ औं वैशाख पूर्णिमाको
उपलक्ष्यमा समस्त ग्राहक वर्गमा हार्दिक मङ्गलमय
शुभ-कामना व्यक्त गर्दछौं ।

बस्नु लौ बरुह यस्सह
रत्न सुन चाँदी पसल

घ २/८०४ बाङ्गेमुढा, काठमाडौं-२८
फोन: ४२२४३८६, ४२३१७४४

धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष सदस्यहरू

क्र.सं. ५८७

निलदेवी तुलाधर
मिनभवन, काठमाडौं
रु. १०१०/-

क्र.सं. ५८८

जमुना देवी रञ्जितकार
ताहाचल, छाउनी, काठमाडौं
रु. १०१०/-

क्र.सं. ५८९

श्रीमान् हिरामान सिंह तुलाधर
क ३/१८१ टेकुरोड, काठमाडौं
रु. १०२५/-

क्र.सं. ५९०

श्री बासुदेव चौधरी थारू
त्रि.न.पा. बडा नं ११ देउरी, उदयपुर
रु. १०१३/-

क्र.सं. ५९१

श्रीमती नूचछेमाया महर्जन
बहती, नयाँबजार, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९२

श्रीमती चण्डेश्वरी तुलाधर
वल्लु, टेकुसी, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९३

सुजन स्थापित
मखनटोल, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९४

श्रीमती भवानी उपाध्याय
सानेपा, साँचल
रु. १०१०/-

क्र.सं. ५९५

विष्णु कुमारी मानन्धर
न्यत् पाच्च, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९६

पूर्ण कुमारी मानन्धर
कालिमाटी, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९७

अमीता मानन्धर
कालिमाटी, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९८

शान्ति मानन्धर
गण वहाल, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ५९९

लक्ष्मी मानन्धर
पाको, न्यूरोड, काठमाडौं
रु. १००५/-

क्र.सं. ६००

सरिता उंगोल
भोटेवहाल, काठमाण्डौं
रु. १०५५/-

क्र.सं. ६०१

चुनु शोभा वज्राचार्य
ढल्को क्षेत्रपाटी, काठमाण्डौं
रु. १०१०/-

क्र.सं. ६०२

गोविन्द रंजित
यंगाल टोल, निष्ठानन्दमार्ग
रु. १०१०/-

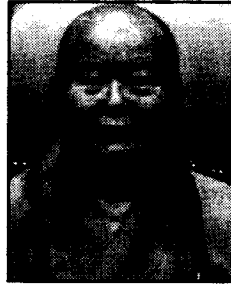
क्र.सं. ६०३

श्रीधर मोहन रंजित
जैसीदेवल, काठमाण्डौं
रु. १०१०/-

सम्पत्ति - आर्थिक व्यवस्थापन विधि

प्रत्येक व्यक्तिको आ-आफ्नो काम हुन्छ । कडा मिहिनेत र जीवनको व्यवस्थापनद्वारा जसले पनि आफ्ना जीवनका लागि आवश्यकताहरू र शान्तिपूर्ण अस्तित्व मनगरे प्राप्त गर्न सक्छ । यस्तो बेलामा मात्र व्यक्ति असल कामहरूमा व्यस्त हुन सक्छ । "पहिला जीवनका आवश्यकताहरूका लागि ध्यान दिनुपर्छ, त्यसपछि मात्र संस्कृति र संगीतको उन्नति हुन्छ ।" भन्ने अभिव्यक्तिले यही कुराको अर्थ दिन्छ ।

गुरु सिद्ध युग

"धनलाई बुद्ध धर्मले बढी जोड दिन्छ । संकुचित अर्थमा लगाइने, धन पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ तर त्यो भन्दा महत्त्वपूर्ण बिस्तृत अर्थमा लगाइने धन हुन्छ, जसमित्र स्वास्थ्य, बुद्धि-विवेक, व्यक्तिसँग सम्बन्ध नाता, क्षमता, विश्वासिलोपना, प्रभाशाली बोली, गौरव, उपलब्धि, इतिहास, चरित्र तथा नैतिकता ।"

विगतका कालमा धनलाई भन्दा पुण्यलाभको लागि बुद्ध धर्मका अभ्यासकर्ताले जोड दिने गर्थे । तिनीहरूले सादा जीवन बाँचन खोज्थे र गरिबी तथा इमान्दारीताको सिद्धान्तबारे प्रचार प्रसार गर्थे । आफ्ना साधारण र सरल जीवनमा मात्र असल गुणहरूका स्थापना गर्न सम्भव हुने कुरामा उनीहरू विश्वास गर्थे र त्यसैमा उनीहरू बाँच्ने तरिका खोज्थे । तर वास्तवमा महायानको अमिताभ सूत्रमा जस्तो खोज्ने वा जाँच्ने हो भने सुखावतीमा अकल्पनीय ढंगले धनका दृश्यहरू देख्न पाइन्छ जहाँ सुन विछ्याएको भूमि, दरबारहरू र स्तम्भ समेत सप्तरत्न जडित हुन्छन् ।

बोधिसत्त्वहरूले मुल्यवान रत्नहरूका कण्ठहार तथा सुनका मुकुट लाउँथे र उनीहरू गम्भीर र सुन्दर देखिन्थे । त्यसकारण धर्म अभ्यास गर्न कठोर गरीब जीवनशैली अपनाई संसारबाट अलग एकलै बस्न जरूरी छैन । इमानदारी नै सबै थोक हो र यही मात्र आवश्यक छ ।

बुद्ध धर्मका अनुयायीहरू दाम नाम दुईटै कमाउन सक्छन् । महारत्नकुट सूत्रमा लेखिएका छन्, उपासक बोधिसत्त्वहरूले धन जम्मा गर्न सक्छन् तर यो धर्म अनुसार हुनुपर्छ । मानिसले धन जम्मा गरिसकेपछि उनले आमाबाबु, श्रीमान वा श्रीमती, केटाकेटीहरूका सेवा गर्नुपर्छ । यसको अर्थ जीवनयापन गर्दा आर्य अष्टांग मार्गद्वारा ठीक तरिकाले काम गरेर धन जम्मा गर्न सक्नुपर्छ । संयुक्तागम सूत्र यस्तो भन्छ, "जीवनयापन गर्ने तरिकाहरूमा खेती,

व्यापार, पशुपालन, निर्माण व्यवसाय पर्छन् ।" बुद्ध धर्ममा आफ्ना पूँजी र मिहिनेतद्वारा खेती, व्यापार, व्यवस्थापन, व्याज प्राप्त हुने लगानीद्वारा जीवनयापन गर्न सक्छ ।

यस्तै चोरी, भ्रष्टाचार, ऋण पचाउने, परधन हरण, हिसाब गडबड जवर्जस्ती अर्काका वस्तु खोसेर लिने, आफ्नो प्रभाव जमाएर धन जम्मा गर्ने, गैह्र कानूनी व्यापार, लगानीकर्तालाई ठगने, नाफाखोरी आदिको बुद्ध धर्मले घोर विरोध गर्दछ । कानून विरुद्ध जानु, लागू औषधि, देह व्यापार, मानव बेचबिखन, मारकाट, जुवा, मादक पदार्थ बेच विखन, जुवाघर आदि जुन व्यवसाय धर्म विरुद्ध जान्छ र हिंसा, चोरी, व्यभिचार, झुठ बोल्ने । लागू मादक पदार्थ ग्रहण नगर्ने पाँचशील पालन नहुने कार्यहरूको बुद्ध धर्मले विरोध गर्छ ।

मध्यमागम सूत्रले ६ वटा नसुहाउने

र नमिल्ने धन कमाउने तरिकाहरू बताएको छ ।

- (१) जुवा, खेलकूद र प्रतियोगिताका अन्य कार्यकलापहरूमा बाजी राखी कमाउने धन ।
- (२) अनुचित काममा आफूलाई व्यस्त राख्ने जस्तो कुनै सुहाउँदो काम नगरी हल्लेर पारिवारिक दायित्व पूरा नगर्ने ।
- (३) मादक पदार्थ पिएर अतिवादी व्यवहारमा आफूलाई लगाउने । मादक पदार्थ रूपी बादलले मनलाई छोपिदिन्छ, जसबाट अतिवादी प्रवृत्ति देखापर्छ, मानिसलाई अनुत्पादक बनाइदिन्छ ।
- (४) नाफाको लागि अधार्मिकसँग मित्रता गाँस्ने, खराब साथी बनाउने । यस्तो प्रवृत्तिबाट मानिसले दाम कमाउन नसक्ने मात्र होइन, सबै कुरा गुमाई जीवन समेत नष्ट हुने सम्भावना हुन्छ ।
- (५) अनुचित मनोरञ्जन, नाचगान, रण्डीबाजीमा लत बसाल्नु ।
- (६) कमाइ गरी खान अल्छी बन्नु, काम नगर्न विभिन्न बहाना खोज्नु ।

यी ६ वटा तरिकाहरूले कमाइ गर्न भन्दा धन नाश गरिदिन्छ । धन, स्वास्थ्य र इज्जत मात्र जाने नभई, भविष्य जीवनमा दुःख पनि ल्याइदिन्छ । साथै, पुनर्जन्ममा मनुष्य चोला समेत प्राप्त हुन सक्दैन । त्यसकारण नसुहाउँने तरिकाहरूका कुरा गर्दा हामी खराब र अनैतिक कुराहरू गरिरहेका छौं ।

धन भएको मानिसले धनलाई कसरी प्रयोग गर्ने भन्ने कुरा जान्नुपर्छ । यो महत्त्वपूर्ण कुरा हो । संयुक्तागम सूत्रमा यस्तो लेखेको छ-पाँच खण्डमा एक खण्ड खानेकुरा, दुई खण्ड व्यापार, एक खण्ड बचत र बाँकी गरीबको लागि छुट्याउनुपर्छ । मासिक आम्दानी तीन हजार छ भने बाह्र सय व्यापार, ६ सय गृहस्थ चलाउन, ६ सय बचत र बाँकी ६ सय दीन दुःखीलाई मद्दत गर्न छुट्याउनु पर्छ ।

महारत्नकूट सूत्रमा राजा प्रसेनजितको उदाहरण दिएर बुद्धले धनको व्यवस्थापन कसरी गर्नु पर्छ भनेर उपदेश दिनु भएको छ । प्रसेनजितलाई जीवनमा आर्थिक व्यवस्थापन गर्ने जरूरी थिएन तर उनले आफ्नो धनको व्यवस्थापन गर्न योजना तयार पारेका थिए । उनले एक तिहाई धार्मिक दान गर्न, एक तिहाई गरीबको लागि र एक तिहाई राज्यको ढुकुटीको लागि धनको बाँडफाँड गरेका थिए ।

निर्वाण सूत्रमा धन व्यवस्थापन विषयमा लेखे अनुसार दैनिक आवश्यकतालाई छुट्याइसकेपछि मानिसले धनलाई चार भागमा बाँडफाँड गर्नुपर्छ । एक चौथाइ आमा, बाबु र परिवार पालनपोषण गर्न, एक चौथाई साथीभाई, इष्टमित्रको लागि र बाँकी एक चौथाई देश र भिक्षुगणको लागि ।

धेरै किसिमका धन सम्पत्ति छन्- संकुचित र फराकिलो अर्थमा देखिने र नदेखिने धन, भौतिक र अभौतिक याने आध्यात्मिक धन र अन्त्यमा अस्थायी र स्थायी धन ।

बुद्ध धर्मले अस्थायी भन्दा पनि स्थायी धनमा जोड दिन्छ, वर्तमान जीवन अवस्थाको कमाईको धनलाई बुद्ध धर्मले बढी जोड दिन्छ । संकुचित अर्थमा लगाइने, धन पनि महत्त्वपूर्ण हुन्छ तर त्यो भन्दा महत्त्वपूर्ण विस्तृत अर्थमा लगाइने धन हुन्छ, जसभित्र स्वास्थ्य, बुद्धि-विवेक, व्यक्तिसँग सम्बन्ध नाता, क्षमता, विश्वासिलोपना, प्रभावशाली बोली, गौरव, उपलब्धि, इतिहास, चरित्र तथा नैतिकता । नदेखिने तथा धारण गरिने किसिमका धन बाहिर देखिने धनभन्दा

उच्च कोटीका हुन्छन् । व्यक्तिगत धनभन्दा सार्वजनिक धनमा बुद्ध धर्मले जोड दिन्छ । उदाहरणको लागि सडक, पार्क, नदीहरू, सार्वजनिक कार्यहरू र विश्वका सबै प्राणीहरू र प्रकृतिका आरक्षण केन्द्रहरू हुन् । बुद्ध धर्मले संग्रहमा भौतिक वस्तुहरू आफ्ना बनाउनुमा भन्दा आनन्दको अनुभूतिकालागि उपदेश दिन्छ । दाम भन्दा बुद्धि, विवेकमा, इच्छा गर्नु भन्दा सन्तोष लिनु, भौतिक वस्तुहरू भन्दा चिन्तन र विश्व बन्धुत्वको धारणामा जोड दिन्छ ।

बुद्ध धर्ममा साँचो धन भनेको बैकमा साँचित निक्षेप, जग्गा, जमिन, घर, सुन अथवा चाँदी होइन जुन राज्यद्वारा हनन, चोरले चोर्ने, बाढी, नदीले बगाउने, आगोले खरानी बनाउने, केटाकेटीहरूले खर्च गरी जथाभावी उडाउने र व्यक्ति एकलैले स्वामित्व गर्ने हुँदैन । साँच्चैको धन धर्म, श्रद्धा, विश्वास, करुणा, सन्तोष, आनन्द, विनम्रता, व्यक्तिगत नाता-सम्बन्ध, सुरक्षा, स्वास्थ्य, बुद्धि-विवेक, संकल्प, बोधिज्ञान प्राप्तिको लागि प्रयास र संकल्प र सकल सत्त्वप्राणीको मुक्ति हुन् ।

यदि सम्पत्ति यही जन्ममा संकलन गरिने हो भने हामीले हरेक महिना आफ्नो आम्दानीको केही अंश बचत गर्ने बानी बसाल्नुपर्छ । एउटा फुलबाट अर्को फूलमा घुम्दै अलि अलि गर्दै रस जम्मा गर्दै मह बनाउने मौरी जस्तै बनी हामीले धन कमाउनुपर्दछ । यस कारण मध्यम निकायले हामीलाई भन्दछ, फूलहरूबाट मह जम्मा गर्ने मौरीले जस्तै हामीले पनि अलि अलि गर्दै धन जम्मा गर्नुपर्दछ । धन पनि नघट्ने गरी बढ्दै जान्छ ।

बुद्ध धर्मको धारणा अनुसार धन हुने वा नहुने भन्ने कुरा कारण र परिणाम वा कर्मको फल सिद्धान्तद्वारा व्याख्या गरिएको छ । शील पालन आनन्दको अनुभूति, विस्तृत अर्थमा कुशल सम्बन्धको परिणाम नै धन आर्जन हो । धनबाट आफू प्रयोग हुनु वा दास हुनु होइन, धनलाई प्रयोग गर्न जान्नुपर्छ । यो कुरा संघमा आवश्यक पालन गर्नुपर्ने ६ वटा सामञ्जस्यताका बुँदाहरूसँग मिल्ने कुरासँग सम्बन्धित छन् । संघका यी बुँदाहरूले सबैको निमित्त कुशल र मिल्ने कुरामा जोड दिन्छन् । आपसमा बाँडीचुँडी गर्ने भावना, गौरव । आनन्दको आधुनिक धारणासँग यो बुँदा पूर्णतया मिल्छ ।

बुद्ध धर्मले धनलाई न त असल, न त खराब, वस्तुको रूपमा लिन्छ र यसलाई इन्कार पनि गर्दैन । पैसा भन्ने कुरा विषालु सर्प हो तर धर्मलाई अभ्यास र फैलाउने

साधनको रूपमा यसलाई प्रयोग गर्न सकिन्छ । बुद्ध धर्म अनुसार संघलाई जेतवन दान प्रदान गर्ने जेष्ठ सुदत्त जस्ता धनी उपासक पनि छन् । (पुण्य विभंगसूत्र) । त्यस्तै विशाखा जसले भिक्षुहरूलाई चार वटा प्रमुख दान दिने उपासिका पनि छिन् । तिनीहरू सबैले बुद्धद्वारा प्रशंसा पाए । यसकारण बुद्ध धर्मले गृह त्याग वा भिक्षुत्व ग्रहणमा अनावश्यक जोड दिंदैन । यस्तो भएको कारण के हो भने साधारण र सादा जीवन आफूले अपनाउनु शीलवान कुरा हो तर अरूबाट यसको आशा गर्नु अत्यन्त कठिन कुरा हो ।

बुद्ध धर्म प्रचार प्रसारको आधार तरिकाको अध्ययनको लागि स्रोत साधन धनले प्रदान गर्दछ । बौद्ध संस्थाहरू, ध्यान गृह, विद्यालय, अस्पताल, टेलिभिजन स्टेशन, पत्र पत्रिकाहरूका लागि धन जरुरी छ । यस दृष्टिले धनलाई पूर्णरूपले विषाक्त सर्पको रूपमा कुनै पनि हालतमा मान्न सकिंदैन । शुद्ध धन, असल धन । पवित्र धन भनेर बुद्ध धर्ममा उल्लेख गरिएको छ जुन धन धर्म प्रचार गर्न, सत्त्वप्राणीहरूको भलाईको लागि प्रयोग गरिन्छ । यस्तो तरिकाले धनको सदुपयोग गर्दा मिल्ने पुण्य गरीब भएर अभावको जीवन विताउने जीवन पद्धति भन्दा धेरै छ । यस्तो जीवन बढी महत्त्वको साथै बढी बुद्धिमत्तापूर्ण छ ।

तसर्थ बोधिज्ञान प्राप्तिको लागि मनलाई एकत्रित गर्न गरीब जीवन पद्धति अपनाउन जरुरी छैन । महायान बुद्ध धर्मले एकजना व्यक्तिको लागि साधारण खाना र लुगाफाटाको लागि उपदेश दिन्छ भने धन मन्दिर बनाउन र संघको लागि आवश्यक कुरा ठान्छ । मन्दिर निर्माण र सृंगारको लागि सुनका टायलका छाना र त्यसमुनिका राम्रा राता तस्वीरहरू, कुँदिएका रंगीन थामहरू अत्यन्त सुन्दर आकर्षक घरहरू, स्तम्भ, बार्दलीहरू घरका क्षेत्रहरू, आराम घर, फाँटहरू, सिँढीहरू अर्थात् बौद्ध सुखावती भवनको निर्माण गर्न पैसा चाहिन्छ । वास्तवमा बुद्ध धर्म एक शुद्ध, चोखो, आध्यात्मिक, आनन्दमय र समुन्नत अस्तित्व हो ।

मानवीय बुद्ध धर्मले धन सम्पत्तिको मूल्यको पुनर्व्याख्या गर्नुपर्छ । सफा र शुद्ध धन, कुशल र शुद्ध पेशा र सम्यक आजीविका भएमा अत्यन्त राम्रो हुनेछ । जीवनको सुख र समुन्नतिको लागि ऊर्जा थप्ने खेती, उद्योग, व्यापार वा आर्थिक कारोबार, समाज र देशको आर्थिक अवस्थाको लागि गर्ने कुनै पनि कार्यकलापहरूमा बौद्धहरू सहभागी हुनुपर्छ । धन जम्मा गर्नु लज्जास्पद कुरा होइन तर गरिबीले पाप कर्मतिर डोयाउन सक्छ । ■

अन्तिम लक्ष्य एउटै छ ।

- कल्याणमित्र मनिवती

बिन्ति म गर्छु हे भगवान शास्ता जीवनको प्रत्येक पाईलामा साथ मलाई देउ सत्य धर्मको बोध गराइदेउ भाग्य को रेखा म आफैँ कोर्नसक्नु पड्यन्नकारी र दुष्टहरूबाट मलाई बचाइदेउ दुष्कर्म देखि म आफैँ टाढा हुनेछु मित्रहरूबाट मलाई जोगाइदेउ, शत्रुहरूबाट म आफैँ बचन चाहन्छु ।

धर्म र मानवता भन्नु आखिर के छ ?

अन्धविश्वास र अत्याचारलाई विनाश गर्न सक्नु

आदर्शमा राम बन्न सक्नु दुष्टलाई मैत्री भावना दिन सक्नु

सत्यको साथ दिन सक्नु असत्यलाई पतन,

धर्मात्मा र पुण्यनीयलाई प्राण दिन सक्नु

अपुण्यनीयलाई भावना ले जित्न सक्नु

धर्म र मानवता भन्नु आखिर के छ र ?

भिक्षु र आशीर्वादको यही पैली थाच्छु तपस्या को फल यही नै देउ

आफ्नो निमित्त केहीपनि मागिदैन बाँच्छु देशकै लागि मर्छु देशकै लागि

अरूको निमित्त केही योगदान गरेर मर्न सक्नु

दीन, दुःखी र असहायको सेवा गरी अरूको आँशु पिउन म सक्नु

घाउ भएको ठाउँमा मलमलगाई अरूको मुहारमा हाँसो ल्याउन सक्नु

अब अन्तिम चाहना एउटै छ, धर्म र मानवता भन्नु आखिर के छ र ?

समूहमा मिलेर बस्नु सक्नु ताकि क्षान्ति पारमिता पूरा होश

पचाउन सक्ने व्यवहारलाई पचाउँछु नै पचाउन नसक्नेलाई नि पचाउन सक्नु

विषको विरुवाको जरा अवश्य उखेल्छु नै बरु मेरो प्राण नै किन नजाओस्

एकजना को खुशी त्याग्दा सयैको भलाई हुन्छ भने आ-आफ्नो प्रण नै म दान दिनेछु ।

अरूको दुःख र मर्म मलाई नै देउ हृदय भित्रको सुख उपहार उनीहरूलाई दिनेछु

जीवनभर तिम्रो शरणमा पर्छु, बिन्ति छ मेरो पुकार सुनिदेउ

षडयन्त्रकारीहरूले चारैतिर घाँटीमा पासो थापेका छन्

न हाँसु न रूनु

तिनीहरूबाट मलाई बचाइदेउ

धर्म र मानवता भन्नु आखिर के छ र ?

बुद्ध धर्म को संरक्षण गर्न सक्नु, प्यासीलाई पानी र भोकोलाई भोजन दिन

माया विहीनलाई माया, ममता र करुणाको छहारी दिन सक्नु

एकमुठी स्वाश रहेसम्म एउटा विहारलाई मर्नसक्नु

स्वच्छ हृदयले हरेक पाईलाहरूमा हजर भेट्न सक्नु

मेरो पनि कोही विरोधी देवदत्त र तीर्थङ्कराचार्यहरू होलान्

उनीहरूलाई वचन र व्यवहारले पराजित गर्न सक्नु

केही चाहिँदैन ईश्वर मलाई, हजरले बुझ्न भएको धर्मलाई

मैले पनि बुझ्न सक्नु

आफू नमरी स्वर्ग देखिन्न, ठक्कर नखाई बुद्धि आउँदैन

एकहातले ताली कहिल्यै बजिन्न एउटा फूलले फूलबारी बनिन्न

कलिलो छु भुल होला, क्षमाको दया गरिदिनुस्

ज्ञान, अनुभव र योग्यतामा परिपक्व भएकी छैन

बेहोशी र अज्ञानमा कोही कसैलाई आघात पुऱ्याए होला

धन्यवाद दिन्छु, गल्ली देखाउनुोस् ताकि आफूलाई सुधार्न सक्नु

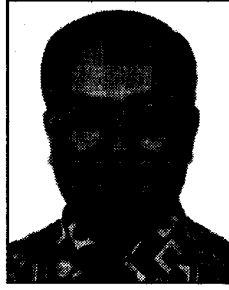
धर्म र मानवता भन्नु आखिर के छ र ?

संयुक्त राष्ट्र संघमा बुद्धजयन्ती उत्सव

भगवान् गौतम बुद्ध लगायत तीन जना बुद्धको पवित्र जन्मभूमि नेपाल यतिखेर जनताबाट संविधान लेख्ने ऐतिहासिक मोडमा आइपुगेको छ। अब बन्ने संविधानमा नेपाललाई 'बुद्धभूमि' भनी उल्लेख गर्न सकेमा विश्वमै नेपालको इज्जत र प्रतिष्ठा उच्च रहन जानेमा कुनै शंका छैन। यसमा विभिन्न कारण र प्रमाणहरू विद्यमान छन्। त्यसमध्ये संयुक्त राष्ट्र संघको ७९ औं प्लेनरी बैठक, १५ डिसेम्बर १९९९, को प्रस्ताव नं. ५४/११५ अनुसार सं.रा. संघको मुख्यालय र अन्य कार्यालयहरूमा बैशाख पूर्णिमालाई अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा मनाउन अनुमोदन गरेको प्रसंग उल्लेखनीय रहेको छ।

बैशाख पूर्णिमा त्यो पवित्र दिन हो जुन दिन आजभन्दा २६३३ वर्ष अघि नेपालको वर्तमान रूपन्देही जिल्ला अन्तर्गत लुम्बिनी मनोरम उद्यानमा सिद्धार्थको जन्म भएको थियो। उही सिद्धार्थले ३५ वर्षको उमेरमा आफ्नै मिहेनत र पुरूषार्थबाट सम्यक सम्बोधित्व लाभ गर्नु भइ 'बुद्ध' हुनुभयो, त्यो पनि आजभन्दा २५९८ वर्ष अघिको बैशाख पूर्णिक कै दिन। तत्पश्चात आफ्नो जीवनको ४५ वर्षसम्म जनसाधारणलाई बोधिज्ञानको रसास्वादन गराउनु भइ आजभन्दा, २५५३ वर्ष अघि भारतको कुशिनगरमा उहाँले आफ्नो देह त्याग गर्नु भयो जसलाई महापरिनिर्वाण भनिन्छ, त्यो दिन पनि बैशाख पूर्णिमा नै थियो।

यसरी एक महान युग पुरूषको जीवनको महत्वपूर्ण तीनवटा घटनाको संयोग रहेको पवित्र दिनलाई संसारमा 'बुद्ध जयन्ती' 'बैशाख महोत्सव' 'बैशाख पूर्णिमा' 'पुष्य पूर्णिमा' आदिको नामबाट मनाउँदै आएका छन्। हर्ष एवं गौरवको कुरा हो विश्वका अधिकांश मुलुकहरूको प्रतिनिधि संस्था संयुक्त राष्ट्र संघले पनि उक्त दिनलाई भव्य रूपमा मनाउन बिदा दिनुका साथै विभिन्न कार्यक्रमहरूको आयोजना गर्ने गरेका छन्। सं.रा. सं.को मुख्यालयमा पवित्र अस्थिधातु

मदन रत्न ठाकुर
सह-प्राध्यापक, विचन्द्र क्याम्पस

"भगवान् बुद्धका आर्थिक, समाजिक, आध्यात्मिक शिक्षाहरूलाई नेपालका विभिन्न भाषा भाषिकाहरूमा प्रकाशित गरी प्रचार प्रसार गर्नु मर्दछ। जसबाट समाजमा विद्यमान आर्थिक असमानता, सामाजिक भेदभाव, हिंसा, हत्या, आतंक हटाउनमा अद्वितीय योगदान हुन्छ। त्यति मात्र नभई संसारीक दुखबाट मुक्त हुन सकिने मार्ग समेत सर्वसुलभ भई मानिसले दीर्घ कालीन सुख शान्तिको अनुभव गर्न पाउने हुन्छ।"

सहितको चैत्य प्रतिस्थापनले भ्रन सुन माथि सुगन्ध थपीदिएको छ। थाइलैण्डको सं.रा.सं. कार्यालयले विभिन्न देशबाट सयौंको संख्यामा विद्वजन निमन्त्रणा गरी भव्य रूपमा बैशाख महोत्सव मनाउँदै आएको छ।

नेपालस्थित सं.रा.सं.को कार्यालयले पनि विगतका दुइवटा बैशाख पूर्णिमा, मा विशेष कार्यक्रमको आयोजन गरेका थिए। यसवर्ष पनि आयोजना गर्दैछन्। नेपालका लागि यो ऐतिहासिक तथा गौरवशाली कुरामान्नु पर्छ। उक्त कार्यक्रम सम्पन्न गर्न अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध अध्ययन संस्था, नेपाल र बुद्धजयन्ती समारोह समितिको विशेष पहल रहेको छ। नेपालको इतिहास मै पहिलो पटक विदेशी कुटनीतिक नियोगमा मनाइएको बुद्धजयन्ती कार्यक्रम अत्यन्तै प्रशंसनीय र अनुकरणीय रहेको छ। यसलाई अझ भव्य र व्यापक बनाउन सकेमा अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा

नेपालको प्रतिष्ठा अझ उच्च रहने देखिन्छ। त्यसका लागि सं.रा.सं. को कार्यालय एवं सहयोगी संस्थाहरूले सकेसम्म व्यापक जनसहभागीता जुटाउने पहल गर्नु आवश्यक देखिन्छ। विदेशी कूटनीतिज्ञहरू, सरकारी पदाधिकारीहरू, विद्वतजनहरू, बुद्धिजीवीहरू र समाजमा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको बढी सहभागीता गराउनु पर्दछ। भगवान बुद्धका आर्थिक, समाजिक, आध्यात्मिक शिक्षाहरूलाई नेपालका विभिन्न भाषा भाषिकाहरूमा प्रकाशित गरी प्रचार प्रसार गर्नु मर्दछ। जसबाट समाजमा विद्यमान आर्थिक असमानता, सामाजिक भेदभाव, हिंसा, हत्या, आतंक हटाउनमा अद्वितीय योगदान हुनेछ। त्यति मात्र नभई संसारीक दुखबाट मुक्त हुन सकिने मार्ग समेत सर्वसुलभ भई मानिसले दीर्घ कालीन सुख शान्तिको अनुभव गर्न पाउने हुन्छ। यसतर्फ सं.रा.सं. को नेपाल स्थित कार्यालयको ध्यान जानेछ। आवश्यक पाइलाचालिने छ भनी आजको बैशाख पूर्णिमाको पवित्र दिनमा आकांक्षा राख्नु अन्यथा ठहरिने छैन भन्ने विश्वास गर्न सकिन्छ। अस्तु !

“नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स”

मिलिन्द-प्रश्न - २३

(तेस्रो परिच्छेद)

१९. हाम्रो शरीर एउटा ठूलो पिलो हो राजाले भन्नुभयो— “भन्ते ! भिक्षुहरूलाई आफ्नो शरीरको माया (प्यारो) हुन्छ कि हुँदैन ?”

“हुँदैन महाराज ! उनीहरूले शरीरको माया गर्नुहुन् ।”

“भन्ते ! त्यसो हो भने तपाईं आफ्नो शरीरको यत्रो स्याहार सुसार र आदर (प्रेय) किन गर्नुहुन्छ ?”

महाराज ! लडाईंमा जानुहुँदा कहिलेकाहीं तपाईंलाई काँडले लाग्छ कि लाग्दैन ?

हो लाग्छ ।

महाराज ! तपाईंले त्यो घाउमा के

मलम लगाउन लाउनुहुन्छ, तेल हाल्न लगाउनुहुन्छ, अनि त्यसलाई पातसो लुगाको पट्टिले बाँध्न लगाउनुहुन्छ ?

हो भन्ते ! हामी त्यसो गर्छौं ।

महाराज ! के तपाईंलाई आफ्नो घाउ धेरै प्यारो लाग्छ र त्यसमा तपाईं मलम लगाउनुहुन्छ, तेल लगाउनुहुन्छ अनि पातलो लुगाको पट्टि लगाउनुहुन्छ ?

भन्ते ! तपाईं घाउ प्यारो लागेको होइन तर नयाँ मासु पलाएर निको होस् भन्नको लागि यो उपचार गरिएको हो ।

महाराज ! हो त्यसरी नै भिक्षुहरूलाई आफ्नो शरीर प्यारो लाग्दैन तर उहाँहरू यसमा आसक्त नभइकन ब्रह्मचर्य पालन गर्नको लागि नै यसको यत्रो स्याहार-सुसार गर्नुहुन्छन् भगवान्ले पनि शरीरलाई पिलो हो भनेर बताउनु भएको छ । उहाँले भन्नु भएको छ—

“नरम छलाले छोपेको यो शरीर नौ मुख भएको ठूलो (चालनी) पिलो हो, जसबाट सँधै गन्हाउने पीप (मैलो पानी) बगिरहन्छ ।

भन्ते ! तपाईंले राम्रो सम्झाउनुभयो ।

२०. भगवान् बुद्ध सर्वज्ञ हुनुहुन्थ्यो

राजाले भन्नुभयो— “भन्ते ! के बुद्ध सर्वज्ञ र सर्वद्रष्टा (सबै कुरा देख्नु हुने) हुनुहुन्थ्यो ?”

अबु. आनन्द प्रधाज

“भन्ते ! राग (काम वासनामा लित, ग्रहणी) भएको राग नभएको (वैरागी, घर संसार त्यागी) चित्तमा के भेद (अन्तर) छ ?”

महाराज ! तिनीहरू मध्ये पहिलो तृष्णामा डुबेको हुन्छ भने अर्को डुबेको हुँदैन ।”

भन्ते ! यसको अर्थ के हो ?

“महाराज ! त्यसमा एउटाको चाहना हुन्छ अर्कोको हुँदैन ।”

“हो महाराज !”

“भन्ते ! त्यसो भए उहाँले किन क्रमशः (विस्तार विस्तार) जसरी जसरी आवश्यकता हुँदैगयो त्यसरी त्यसरी नै शिक्षापद (भिक्षुभिक्षुणी विनय अथवा नियम) हरूको उपदेश दिनुभयो ? एकै पटकमा सबै विनय (नियम)हरूको उपदेश किन दिनुभएन ?”

“महाराज ! तपाईंको के कोही वैद्य छ जसले सबै औषधीको कुरा जान्दछ ?”

“हो भन्ते ! छ ।”

“महाराज ! के उसले विरामी भएपछि मात्र औषधी दिन्छ कि विरामी नभइकनै दिन्छ ?”

भन्ते ! विरामी भएपछि मात्र उसले औषधी दिन्छ, विरामी नभइकन दिँदैन ।

महाराज ! यसरी नै भगवान् सर्वज्ञ (सबै कुरा जान्नु हुने) र सर्वद्रष्टा (सबै कुरा देख्नु हुने) हुनु भए तापनि उचित अवसर नआएसम्म आफ्ना श्रावकहरूलाई शिक्षालयको उपदेश दिनुहुँदैनथ्यो । उचित अवसर (मौका) आएपछि मात्र उहाँले ती शिक्षाहरूलाई जीवनभर पालन गर्न उपदेश दिनुहुन्थ्यो ।

भन्ते ! तपाईंले राम्रो भन्नुभयो ।

२१. बुद्धमा महापुरुषको ३२ लक्षण

राजाले भन्नुभयो— “भन्ते ! के बुद्ध साँच्चै महापुरुषका ३२ लक्षणले युक्त ८० अनुव्यञ्जन (चिन्ह) हरूले शोभा दिएको र सुवर्ण वर्ण (सुनौलो रङ्ग) भएको हुनुहुन्थ्यो तथा उनको शरीरबाट एक व्यामचर चारैतिर प्रकाश (प्रभामण्डल) फैलिरहन्थ्यो ।”

हो महाराज ! उहाँ यथार्थमा त्यस्तै हुनुहुन्थ्यो ।

“भन्ते ! के उहाँको आमा-बुबा पनि त्यस्तै हुनुहुन्थ्यो ?”

“होइन महाराज ! उनीहरू त्यस्ता थिएनन् ।”

“भन्ते ! त्यसो हो भने बुद्ध त्यस्तो हुन सक्नुहुन्न किनकि छोरा कि त आफ्नो मुमाजस्तो हुन्छ कि त आफ्नो बुबाजस्तो हुन्छ ।”

स्थविरले भन्नुभयो- “महाराज ! के तपाईं कमलको फूल चिन्नुहुन्छ ?”

“हो भन्ते ! चिन्छु ।”

“त्यो कहाँ उम्रन्छ ?”

“हिलोमा उम्रिन्छ र पानीमा बढ्छ ।”

“महाराज ! त्यसो भए के कमलको फूलको आफ्नो रङ्ग वासना र रस हिलो कै जस्तै छ त ?”

“छैन भन्ते ।”

“त्यसो भए के पानीको जस्तो छ त ?”

“छैन भन्ते ! यसरी नै यद्यपि (हुन्न) भगवान् त्यस्तो हुनुहुन्थ्यो तर उनको मुमा-बुबा त्यस्ता हुनुहुन्थ्यो ।”

“भन्ते ! तपाईंले सही भन्नुभयो ।”

२२. भगवान् बुद्धको ब्रह्मचर्य

राजाले भन्नुभयो- “भन्ते ! भगवान् बुद्ध ब्रह्मचारी हुनुहुन्थ्यो होइन ?”

हो महाराज ! उहाँ ब्रह्मचारी हुनुहुन्थ्यो ।

भन्ते ! त्यसो भए उहाँ ब्रह्माको शिष्य हुनुभयो होइन त ?

महाराज ! के तपाईंको कुनै आफ्नो राजकीय हाती छ ?

हो भन्ते ! छ ।

“महाराज ! के त्यो हातिले कहिलेकाहीं कौञ्च-नाद (करयाड-कुरुड पानी चरा) गर्छ ?”

हो भन्ते ! कौञ्च-नाद गर्छ ।

महाराज ! त्यसो हो भने त्यो (हाती) कौञ्च (चरा विशेष) को शिष्य भयो ।

होइन भन्ते ।

महाराज ! अब तपाईं भन्नुहोस् कि- ब्रह्माको बुद्धि छ कि छैन ?

भन्ते ! बुद्धि छ ।

महाराज ! त्यसो भए ब्रह्मा भगवान् बुद्धको शिष्य हुनुभयो ।

भन्ते नागसेन ! तपाईंले चित्त बुझ्दो कुरा गर्नुभयो ।

२३. बुद्धको उपसम्पदा

राजाले भन्नुभयो- “भन्ते ! के उपसम्पदा (भिक्षु बन्ने संस्कार) राम्रो कुरा हो ?”

“हो महाराज ! उपसम्पदा राम्रो कुरा हो ।”

“भन्ते ! बुद्धको उपसम्पदा भएको थियो कि थिएन ?”

महाराज ! बोधिवृक्ष (पीपलको रूख) को मुनि जुन भगवान्ले बुद्धरत्न (बोधिज्ञान, सत्यज्ञान) पाउनु भएको थियो त्यही नै उहाँको उपसम्पदा थियो । उहाँले अरूको

हातबाट उपसम्पदा पाउनु भएको थिएन जसरी उहाँका श्रावकहरूले पाउनुहुन्छन् । भगवान्ले यसको नियम बनाइदिनु भएको हो- जुन हाम्रो लागि अलंघनाय (उल्लंघन गर्न नहुने, अस्वीकार गर्न नहुने) छ ।

भन्ते ! तपाईंले सही कुरा गर्नुभयो ।

२४. तातो र चिसो आँशु

राजाले भन्नुभयो- “भन्ते ! जो आफ्नो आमा बित्तुहुँदा रुन्छ र जो धर्मको प्रेमले रुन्छ ती दुई आँशुमा कुन ठीक र कुन बेठीक हो ?”

महाराज ! पहिलो आँशु राग, द्वेष र मोहको कारण तातो र मलिन (मैलो) हुन्छ र दोस्रो मन पवित्र हुनाले शीतल र निर्मल (सफा) हुन्छ । महाराज ! जुन शीतल छ त्यो ठीक र जुन तातो छ त्यो बेठीक ।

भन्ते ! तपाईंले राम्रो सम्झाउनुभयो ।

२५. रागी र विरागीमा भेद

राजाले भन्नुभयो- “भन्ते ! राग (काम वासनामा लिप्त, ग्रहस्थी) भएको राग नभएको (वैरागी, घर संसार त्यागी) चित्तमा के भेद (अन्तर) छ ?”

महाराज ! तिनीहरू मध्ये पहिलो तृष्णामा डुबेको हुन्छ भने अर्को डुबेको हुँदैन ।”

भन्ते ! यसको अर्थ के हो ?

“महाराज ! त्यसमा एउटाको चाहना हुन्छ अर्कोको छैन ।”

“भन्ते ! म देख्दछु कि राग भएको र राग नभएको दुबैले एकै किसिमको खाने राम्रा चीजहरूका चाहना गर्छन्, कुनैले पनि खराब खानेकुराको चाहना गर्दैनन् ।”

महाराज ! राग भएको व्यक्तिले भोजनको स्वाद लिनुहुन्छ र त्यस (भोजन)को राग (लोभ) पनि गर्नुहुन्छ, राग नभएको व्यक्तिले भोजनको स्वाद लिनुहुन्छ, यो सही हो तर उनले त्यसमा राग (लोभ) गर्नुहुन्न ।

भन्ते ! तपाईंले राम्रो सम्झाउनुभयो ।

२६. प्रज्ञा कहाँ बसेको हुन्छ ?

राजाले भन्नुभयो- “भन्ते प्रज्ञा कहाँ बसेको हुन्छ ?”

“महाराज ! कहाँ पनि बसेको हुँदैन ।”

“भन्ते ! त्यसो भए प्रज्ञा छँदै छैन त ?”

“महाराज ! हावा कहाँ बसेको हुन्छ ?”

“भन्ते ! कहाँ पनि बसेको हुँदैन ।”

“महाराज ! त्यसो भए हावा छँदै छैन त ?”

“भन्ते ! तपाईंले राम्रो उत्तर दिनुभयो ।”

कमशः

अनन्त ज्योतिः - २

श्रद्धेय भिक्षु सिद्ध युनका धर्मचिन्तन, अनुवादः देव काजी शाक्य

११

- प्रथम श्रेणीका मित्रहरू उचित मार्ग बताई तिम्रा भूलसुधार गर्न मद्दत गर्दछन् ।
- द्वितीय श्रेणीका मित्रहरू प्रेरणा र ढाडस दिई दुःखको समयमा तिम्रो साथमा रहन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका मित्रहरू प्रभावशाली मानिसहरूका पछि पछि लागि अरूलाई सान र दम्भ देखाउँछन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका मित्रहरू आफैँ लम्पट र अस्थिर स्वभावका भई अरू सबैलाई पथभ्रष्ट पारिदिन्छन् ।

१२

- प्रथम श्रेणीका चिकित्सकहरू दक्ष र गुणी भई रोगीलाई परिवारका सदस्य हुन भन्ने भावना लिई उपचार गर्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका चिकित्सकहरू आफू सीपमा पोख्त नै भए पनि रोगीले सोधपुछ गरेको कुरामा सहनशील हुँदैनन् ।
- तृतीय श्रेणीका चिकित्सकहरू करुणारहित हुन्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका चिकित्सकहरू लापरवाही र मानवीय जीवन बारे संवेदनशील हुँदैनन् ।

१३

- प्रथम श्रेणीका परिचारिकहरू दयालु र गुनासो नगर्ने स्वभावका हुन्छन् र रोगीहरूका स्याहारसुसार राम्ररी गर्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका परिचारिकहरू विरामीहरूका कक्षहरू मिहिनेतपूर्वक निरीक्षण गर्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका परिचारिकहरूमा धैर्यको अभाव हुन्छ र नियममा अडिग भई काम गर्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका परिचारिकहरू सौतेनी आमाजस्तो भर्कने स्वभावका हुन्छन् ।

१४

- प्रथम श्रेणीका अधिकारीहरू मिहिनेती प्रशासकहरू हुन्छन् जसले मानिसहरूको भलाइ हुने कुरामा ध्यान राख्दै उनीहरूलाई हरेक कुरामा सुसूचित पार्दछन् ।
- द्वितीय श्रेणीका अधिकारीहरू बडो इमान्दारीपूर्वक आफूलाई भ्रष्ट हुनुबाट जोगाउँछन् ।
- तृतीय श्रेणीका अधिकारीहरू स्वप्रशंसा र अरूका चाप्लुसी गर्दै आफ्नो स्वार्थपूर्ति गर्न षडयन्त्र गर्दछन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका अधिकारीहरू बल धम्की देखाई, तसाईँ राज्यको सम्पत्ति आफ्नो फाइदाको लागि प्रयोग गर्दछन् ।

१५

- प्रथम श्रेणीका सचिवहरू आफ्ना प्रमुखका लागि गर्नु पर्ने कार्यहरू र पूरा गर्नु पर्ने आवश्यकताहरू बारे पहिल्यै

अनुमान गरी विचार गर्छन् ।

- द्वितीय श्रेणीका सचिवहरू आफ्ना प्रमुखले दिएका निर्देशनहरू पालना गरी कार्यान्वयन गर्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका सचिवहरू धेरै गल्तीहरू गर्छन् र प्रमुखबाट सधैं गाली चेटावनी पाउँछन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका सचिवहरू नसिहतका सबै कुरा भुल्छन् र आफूलाई कहिल्यै सुधादैनन् ।

१६

- प्रथम श्रेणीका कानून व्यवसायीहरू न्यायको लागि र झूठा आरोपहरूका समाप्तिका लागि समर्पित हुन्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका कानून व्यवसायीहरू आफ्ना सेवाग्राही, ग्राहकप्रति समर्पित भई उनीहरूका समस्याहरू समाधान गर्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका कानून व्यवसायीहरू खालि आफ्नो कामको पारिश्रमिक बारे मात्र ख्याल गरी घर पुग्ने समयसम्म पनि पर्खन सक्तैनन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका कानून व्यवसायीहरू आफ्ना व्यक्तिगत फाइदाको लागि संघर्ष गरी भ्रान्त मर्यादा र इज्जतसम्म गुमाउँछन् ।

१७

- प्रथम श्रेणीका प्रहरीहरू बहादुर हुन्छन् र जनताप्रति प्रेम प्रकट गर्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका प्रहरीहरू इमान्दार र परिश्रमी हुन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका प्रहरीहरू घडी हेरी हाजिरी जनाउँछन् र यताउति टहलिएर समय काट्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका प्रहरीहरू डर, धम्की देखाउँछन् र नोकर शाही प्रवृत्तिका हुन्छन् ।

१८

- प्रथम श्रेणीका पत्रकारीताले उत्साहपूर्ण विवरण प्रस्तुत गरी मानिसहरूलाई खुसी तुल्याउँछन् ।
- द्वितीय श्रेणीका पत्रकारीताले वस्तुनिष्ठा एवं राम्रो विवरण प्रस्तुत गर्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका पत्रकारीताले अवस्तुगत (विषयगत) अपुष्ट विवरण प्रस्तुत गर्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका पत्रकारीताले अरूका ध्यानआकर्षण गर्न र प्रशंसा पाउन सत्यलाई बड्ग्याउँछन् ।

१९

- प्रथम श्रेणीका पसलमा विक्रेता कामदारहरूले ग्राहकहरूलाई पाहुनाको रूपमा व्यवहार गर्छन् र कहिल्यै धोखा दिई ठगदैनन् ।

- द्वितीय श्रेणीका पसलका विक्रेता कामदारहरू स्वच्छ हृदयका इमान्दार र दयालु हुन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका पसलका विक्रेता कामदारहरू व्यवहारमा चिसो र असंवेदनशील हुन्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका पसलका विक्रेता कामदारहरू ग्राहकहरूलाई माग्ने जस्तो व्यवहार गर्छन् ।

२०

- प्रथम श्रेणीका गाडी चालकहरू होसियार, स्वच्छ सफा, कानून पालन गर्ने र शिष्ट हुन्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका गाडी चालकहरू ट्राफिक चिन्ह पालन गर्छन् र सुरक्षित तवरले गाडी हाँक्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका गाडी चालकहरू नियमहरू बेवास्ता गर्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका गाडी चालकहरू संवेगपूर्ण र सनकी खालका हुन्छन् ।

२१

- प्रथम श्रेणीका पर्यटक-पथप्रदर्शकले आफ्नो विषयमा पूरा जानकारी राखेको हुन्छ र पर्यटकहरूमा अभिरूचि राख्छ ।
- द्वितीय श्रेणीका पर्यटक-पथप्रदर्शक दयालु र खुल्ला चित्तका हुन्छ र सबै कुरा व्याख्या गर्दछ ।
- तृतीय श्रेणीका पर्यटक-पथप्रदर्शकले बहुते कम जानेको वा केही जानेको हुँदैन र पर्यटकहरूलाई कम ध्यान दिन्छ वा वास्ता गर्दैन ।
- चतुर्थ श्रेणीका पर्यटक-पथप्रदर्शक बुझ्ने नसकिने चिसो र कठोर स्वभावका हुन्छन् ।

२२

- प्रथम श्रेणीका भान्छेहरू बिना मानसिक तनाव र दबाव ६ वटा चुल्हा सम्हाल्न सक्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका भान्छेहरू बिना मानसिक तनाव चारवटा चुल्हा सम्हाल्न र ठग्रा हाँसो पनि गर्न सक्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका भान्छेहरू अरूका मद्दत लिई दुई चुल्हा सम्हाल्न सक्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका भान्छेहरू मुस्किलले एउटा चुल्हो सम्हाल्न सक्छन् ।

२३

- प्रथम श्रेणीका स्वयमसेवकहरू नम्र, न्यानो र समर्पित हुन्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका स्वयमसेवकहरू धैर्यवान र परिश्रमी हुन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका स्वयमसेवकहरू असंवेदनशील भई प्रतिज्ञा तोड्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका स्वयमसेवकहरू द्वेषयुक्त र अरूलाई अपमान गर्ने खालका हुन्छन् ।

२४

- प्रथम श्रेणीका मानिसहरू क्षमतावान र नरिसाउने शान्त स्वभावका हुन्छन् ।

- द्वितीय श्रेणीका मानिसहरू योग्य तर रिसाहा हुन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका मानिसहरू अयोग्य तर शान्त हुन्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका मानिसहरू न योग्य न त शान्त नै हुन्छन् ।

२५

- प्रथम श्रेणीका देश र यसका जनता धनी हुन्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका देश गरीब तर जनताहरू धनी हुन्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका देश धनी जनताहरू गरीब हुन्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका देश र जनताहरू गरीब हुन्छन् ।

२६

- प्रथम श्रेणीका शिक्षा स्वप्रेरित हुन्छ ।
- द्वितीय श्रेणीका शिक्षा मित्रहरूका प्रोत्साहनबाट हुन्छ ।
- तृतीय श्रेणीका शिक्षा सही प्रकारको शिक्षकको प्रतिक्रिया हुन्छ ।
- चतुर्थ श्रेणीका शिक्षा सबै प्रकारका विद्यालय शिक्षालाई अस्वीकार गर्दछ ।

२७

- प्रथम श्रेणीका मानिसहरू उत्कृष्ट आदर्शद्वारा काम गर्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका मानिसहरू आफ्ना अनुभव मुताबिक सामान्य ज्ञानद्वारा काम गर्छन् ।
- तृतीय श्रेणीका मानिसहरू आफ्ना आवश्यकता र चाहना अनुसार काम गर्छन् ।
- चतुर्थ श्रेणीका मानिसहरू अरूलाई चोट पुऱ्याउन काम गर्छन् ।

२८

- प्रथम श्रेणीका मानिसहरू करुणायुक्त र जेहन्दार हुन्छन् ।
- द्वितीय श्रेणीका मानिसहरू करुणायुक्त हुन्छन् तर जेहन्दार हुँदैनन् ।
- तृतीय श्रेणीका मानिसहरू जेहन्दार हुन्छन् तर करुणायुक्त हुँदैन ।
- चतुर्थ श्रेणीका मानिसहरू न करुणायुक्त न जेहन्दार नै हुन्छन् ।

२९

- केटाकेटीहरूका लागि सर्वश्रेष्ठ हुन्छ: आमाको तालिम ।
- पतिको लागि सर्वश्रेष्ठ हुन्छ: उसकी श्रीमतीको सहारा, ढाढस ।
- विद्यार्थीको लागि सर्वश्रेष्ठ कारण र परिस्थिति: गुरुद्वारा शिक्षा ।
- गुरुको लागि सबैभन्दा ठूलो सुख: पूर्व शिष्यका प्रसिद्धि ।

३०

- छोराछोरीका स्वर आमाबाबुका लागि संगित हुन्छन् ।
- नातिनातिनाहरू बाजेबज्यैका हाँसोमा चम्कन्छन् ।
- पत्नीहरूका प्यार पतिहरूका लागि शुभ प्रभात शीतल समीर हो ।
- पिताहरूका अँगालो परिवारहरूको आश्रय हुन ।

कमशः

ध्यानमा मस्त ओशो तपोवन

काठमाडौं, वैशाख ४ गते । सहरी जीवन निकै अस्तव्यस्त र समस्यै समस्याले जेलिए पनि काठमाडौं बाट नजिक गोलदुङ्गास्थित ओशो तपोवनमा भने शान्त वातावरण र स्वच्छ हावापानीमा ठूलो समूह रमाइरहेका देख्न पाइन्छ ।

काठमाडौं कै बालाजु वाइपासदेखि पाँच किमी उत्तरतर्फ ओशो तपोवनमा चराको चिरबिर आवाजँगै साधकहरू ध्यानमा लीन हुने गर्दछन् ।

सन् १९९० मा स्थापित यस संस्थाको मुख्य उद्देश्य ओशोको दर्शन सन्देशलाई विश्वसामु चिनाउने रहेको ध्यान सञ्चालन स्वामी कृष्ण मोहनले बताउनुभयो । एघार वर्षदेखि आश्रमको काम र ध्यानलाई निरन्तरता दिइरहनुभएका उहाँ भन्नुहुन्छ, ध्यानबाट शरीर स्वस्थ, स्फूर्त, आत्मा शुद्ध हुनुका साथै चौतर्फी ज्ञान प्राप्त गर्न सकिन्छ । प्रकृतिको नजिक रहेर ध्यान गर्दा सहज हुने र शान्त वातावरणले ध्यानलाई निरन्तर दिनमा सहयोग गर्ने स्वामी ध्यान ऋषि बताउनु हुन्छ । आश्रमवासी स्वामी आनन्द जगन्नाथ भन्नुहुन्छ, ध्यानले मानवीय व्यवहारलाई सकारात्मक रूपले परिवर्तन गर्दै जीवनलाई आनन्दमय र सुखद् बनाउँछ । मूर्ति पूजामा विश्वास नगर्ने उहाँ भन्नुहुन्छ, मन्दिरमा मूर्ति पूजा गरेर

अरुणकुमार पाख्रिन
प्रशिक्षार्थी

“मूर्ति पूजामा विश्वास नगर्ने उहाँ भन्नुहुन्छ मन्दिरमा मूर्ति पूजा गरेर केही पाइँदैन, आफ्नो भित्री मन शुद्ध हुनुपर्छ अनि मात्र इच्छा पूरा हुन्छ ।”

केही पाइँदैन, आफ्नो भित्री मन शुद्ध हुनुपर्छ अनि मात्र इच्छा पूरा हुन्छ ।

अमेरिका, होल्याण्ड, जर्मनी, रसिया, बेलायत, भारत आदि मुलुकबाट गरी २० जना विदेशी साधकसहित ७० जना साधक हाल सो ठाउँमा बसोबास गरिरहेको कार्यालय प्रमुख स्वामी आनन्द सुराले जानकारी दिनुभयो । ओशो तपोवनमा ध्यान गर्नका लागि मात्र नेपाल आएको बताउने रसियन मुलुककी युवती माँ हेभा सुप्रिया भन्छिन्, मलाई यो ठाउँको हावापानीसँगै ध्यान गर्न पाउँदा स्वर्गमै छु जस्तो अनुभव भइरहेको छ, उहाँ भन्नुहुन्छ, ध्यान गरेमा

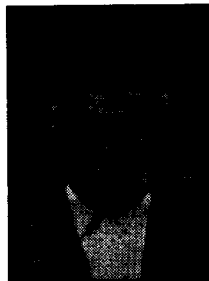
तनाव हट्ने र मनमा आनन्द हुनेगर्दछ । करिब एकसय रोपनीको क्षेत्रफलमा फैलिएको ओशो तपोवनमा तीन सयसम्मलाई राम्रोसँग खाने र बस्ने व्यवस्था गर्न सकिने व्यवस्थापक प्रमुख स्वामी आनन्द कमलले बताउनुभयो ।

अमेरिका, फ्रान्स, बेलायत, रसिया र जर्मन जस्ता मुलुकमा शिविर सञ्चालन गरी ओशोको सन्देश फैलाई अनुभव बटुलिसक्नु भएका संस्थापक स्वामी आनन्द अरुण भने शिविर सञ्चालनका लागि नै युरोपतिर जानुभएको माँ ज्ञान रश्मीले जानकारी दिनुभयो ।

(साभार: गोरखापत्र)

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो, उपज्जित्वा निरुज्जन्ति तेसं वूप समोसुखो

जन्म:
वि.सं. १९८९ कार्तिक
दशमी

दिवंगत:
वि.सं. २०६५ चैत्र ५ गते,
बुद्धवार, सप्तमी

दिवंगत हिराकाजी सुइका:

धर्मकीर्ति मासिक पत्रिका वितरण कार्यमा लामो समयबाध देखि सक्रिय भूमिका खेल्नु भएका उपासक हिराकाजी सुइकाले आफ्नो जीवनकालमा पुन्याउनु भएको धार्मिक योगदानलाई कदर गरी उहाँको सुगति कामना गरिएको छ ।

धर्मकीर्ति पत्रिका परिवार

याउँक जीवन हना च्वनेगु उपाय

मनूते जीवन हना च्वनेत नयगु नसा, पुनेगु वसः च्वनेगु थाय (छें) म्हँमफैबलेसित वासः मदेक मगा । थुपिं प्यता पुरे मजूसा भिक्षुपिंनं शीलवान चरित्रवान जुया चोने फेमखु धका बुद्धं धया बिज्यागु दु । याउँक जीवन हना चोनेत चाला व पहचह नं बांलाका चोनेमाः ।

छक भगवान् बुद्ध याथाय् दीघजानु धैम्ह मनू छम्ह वया न्यन- शास्ता ! जिपिं गृहस्थीत कला ब्याहायाना मचा खाचात नापं जीवन हने मापिं । जिमित लुँः वहया तिसा नं माः छेंबुं मापिं । उकिं जहान परिवापिं नापं याउँक जीवन हना चोने फैगु उपाय कना बिज्याहुँ ।

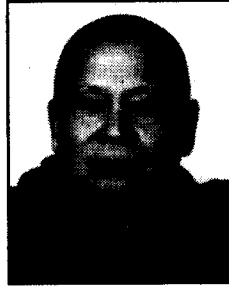
भगवान् बुद्धं धै बिज्यात- छें तोता त्यागी जइ माः धयागु मदु । याउँक जीवन हना च्वनेत पुरेयाय् मागु प्यता खँ दु । व खँ कना हय् बाँलाक ध्यान बिया न्यना च्वं ।

- (१) खूब मेहनत व कुतः याना ज्यायाय्माः ।
- (२) कमाय् यानागु धनया सुरक्षा याय्माः ।
- (३) भिपिं संगत याय्मा, पासा नालेमाः ।
- (४) आमदानी स्वया खर्च याय् सय्के माः ।

थुपिं प्यता मागु छाय् धाय्बले मनूतेत प्यता सुख मदेक मगाः ।

- (१) न्हियान्हिथं जीवन हनेत माःगु वस्तु थःके दु धायगु सुखः ।
- (२) थम्हं कमाय् यानागु धन याउँक भोगयाय् दैगु सुख ।
- (३) साहुँ मक्यंक जीवन हनेगु सुख ।
- (४) निर्दोष पूर्वकं जीवन हना च्वनेगु सुख ।

धन न्हयथनागु प्यता सुखया लागि हे मनू तसैं सुथनिसें बुँ वना बुँज्यायाना च्वन । खूब कुतः याना अल्सि मचासे बुँज्या याय्माः । गुलिं गुलिं न्हापनं दना थःथःगु व्यापारे लगे जुया च्वन । तरकारीमीपिं सुथे ४-५ बजे निसें दना सिलेसाले याना बजारे तरकारी थ्यंका चोन ।

भिक्षु अश्वघोष

“निर्दोष पूर्वकं जीवन हनेगु सुखया लागि आमदानी अनुसारं खर्च याय् माः । मखुसा छलकपट याना ज्या याय्माली । मखुगु खँल्हाना व्यापार याय् माली ।”

जागिरे वनीपिं घौछि निघौ न्हापां जानया कार्यालय (अफिसे) वनाच्वन । थःथः गु ज्याय् अल्सि मजुसे दक्ष व कुशलता दुसा थःतमागु वस्तु थःके दु धयागु सुख दै । बुद्धं धैबिज्यागुदु-नेतजक गाक कमेयानाः मगाः । अपो हे कुतःयाना कमाय् याय्माः । पाहाँ वैपिन्त नके त्वंके याय्माः । नख चखः मानेयाय्माः दान आदि बिया धर्म कर्म याय्माः उकिं अपो हे कमे याय्माः । हाकु व्यापार याना कमाय् याय्गु मखु । खूब मेहनत याना इमान्दारीसाथ कमाय् याय्माः ।

निगूगु खँ खः कमाय् यानागु धनया सुरक्षा याय्माः ।

सुरक्षा धयागु, खुँतय्गु पाखे सुरक्षित जुइमा, अथे हे मिं लः व राज्य पाखें नं सुरक्षित जुइमाः । थौं कन्हे धन सम्पत्ति दुसानं सुरक्षाया व्यवस्था मदु । बैके तःसानं

सुरक्षा मदया वोग खँ न्यने दु ।

स्वंगूगु खँ- पासापिं भिपिं नाला च्वनेगु । मभिपिं पासापिं संगत जुल धाय्वं प्याखं सोवना, ऐला तोना, जूमिहता, वेश्या तये थाय् वना धन नाश जुइका च्वनेमाः । उकिं बुद्धं धया बिज्यागु याउँक जीवन हना च्वनेत भिपिं पासा नाला चानेमाः ।

प्यंगूगु खँ- आमदानी सोयाः जक खर्च याय् सय्के माः । थौं कन्हे आमदानी सोयाः खर्च याय्मागु जमाना जुया वल । नखः चखः व गुठिगानां याना, जहान परिवार अपो दुगुलिं नं आमदानी सोया अपो खर्च याये माला च्वन । उकिं याना घूस नेगु, भ्रष्टाचार, लोभ लालच अपो जुया वल, गनं गनं देशे आमदानी मगागुलिं थः कलायात होटेले छोया चिच्छ च्वना ध्यबा कमाय् यानावा धका छोया च्वनेगु चलन जुल । उकिं बुद्धं याउँक जीवन हनेत थुपिं खँत पुरा याय्माः धया बिज्यागु ।

यक्को उत्साह व कुतः याय्माः धागु छाय् धाःसा

च्वे न्त्यथनागु न्हिया न्हियं जीवन हनेत मदेक मगागु, थल बल, लासा फांगा मचातेत स्कूले आख ब्वंकेमाल, रेडियो, टि.भी.माल, दराज माल, थुपिं फुकं थःके दु धायगु सुखया लागि इशानन्दारी साथ कुतः याना ध्यवा कमाय यायमागु खः ।

थःम्हं धन कमाय यानागु थःयत्ये भोग यायत सुरक्षा माल । धन छुचलेत थःत स्वतन्त्र नं माल । छुं पुण्यकर्म यायगु दानबीगु, चन्दा बीगु इच्छा दुसां नं दाजु किजापिसं, थः कला व भातपिंगु अनुमती कायमाल धायवं भोग सुख दै मखु उकिं बुद्धं धैबिज्यागु थःम्हं मेहनत यानागु धनय सुरक्षा दःसा ल्यंका तय फुसा भोग सुख दै । थः यत्ये खर्च यायगु सुखः दै । अले जीवन याउँक हने दै ।

निर्दोष पूर्वक जीवन हनेगु सुखया लागि आमदानी अनुसारं खर्च याय माः । मखुसा छलकपट याना ज्या यायमाली । मखुगु खँल्हाना व्यापार याय माली ।

भगवान बुद्धं धया बिज्यात गृहस्थी जीवन याउँक हनेगु इच्छा दुसा मिसागुलु, जुवाचो व ऐलागुलु जुइ मज्यू । थनं न्त्यथनागु स्वंगूलिसं लगे जुलकि धनया रक्षा जुइ मखु । दक्को धन फुना वनी । साहुं क्यंका जुइ माली अले निर्दोषगु जीवन हना च्वने फ़ै मखु । जीवन याउँसे च्वनी मखु ।

थुलि खँ न्यना दीघजानु धयाम्ह मनु साप लय ताल । जीवनकाछिं बुद्धया अनुयायी व बुद्धमार्गी जुया याउँक जीवन हन । अथे धयागु बुद्धया शिक्षा कथं खूब मेहनत याना याउँक जीवन हना च्वन । ■

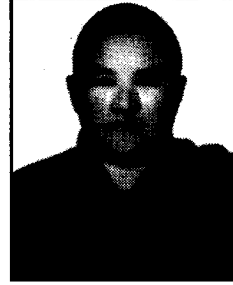
“युवतासाय एव विद्येन त्वासी भाषको फल मति तुवने वादनेन चरन्तीको वासोते कम्पता सोपे ही पापते मूढताय ममयाः मिते न्वाउते ।”

“मूढको बुद्धि कान्त मने हुन्छ, मूढको भाषने मूढताको कारण ज्ञानको सुख हुने मरिचिन्ता, ज्ञानको विर भोरे ही मरेर सिगाईन्छ ।”

“धरम विवाह हुने भिक्षुने यस्तो रक्षा गर्दछ- भिक्षुभन्दा माथि मनु, मठ र विहारको अतिरिक्ति होई, अरुको धरया पुजित होई, सबै कार्य आफ्ने भनेही होय, यस्ता भिक्षुने गर्ने भिक्षुको भन्ना तुच्छा र मरिचिन्ता बढ्ने जान्छ ।”

- धम्मपद

अहिंसाको सन्देश

मिक्षु जौतम 'शिशिर'
श्रीःघः, विहार

बुद्ध भगवानको जन्म लुम्बिनी नेपाल बगैँचा साल वृक्ष मुनि माया देवीको कोखबाट जन्म भई सिद्धार्थ धरतीमा टेक्नुभयो बुद्धगयामा ज्ञान संबोधि लाभ गर्नुभयो कुशी नगरमा महापरिनिर्वाण हुनुभयो ।

त्यही दिन बुद्ध पूर्णिमा महान त्रिसंयोग पूर्ण पवित्र दिवस २५५३ औं बुद्ध पूर्णिमा बैशाख २६ गते अहिंसाको सन्देश सुनाउँन प्यारो नेपाल शान्ति प्रिय बनाउन चहल पहल देखिन्छ बुद्ध जयन्ती चीरस्मणीय दिवस मनाउन ।

हामी सबैमा सदबुद्धि छाउँदै जानसकोस् हामी नेपालीहरूमा यही मेरो कुशलताको कामना सबैलाई बुद्ध जयन्तीको हार्दिक शुभ-कामना ।

मैत्री केन्द्र बाल आश्रमलाई सहयोग

योम्हनाप बाय्मालीगु मयोम्ह नाप ह्वने मालिगु

दुःखया कारण खः

थम्हं धइथें थःत प्राप्त मज्जीगु हे छगू दुःखया कारण खः धैगु वस्पोल बुद्धं कनाथका बिज्यागु सत्य वचन गुरुमां भन्ते पिनि पाखें बरोबर न्यना वया च्वनागुहे खः । न्ह्यागुगु विषय नं यथार्थ सिद्धकेगु थुइकेगु हे भौतिक जविन लिसे स्वापुदया च्वंगु जन्म जरा ब्याधि व मरणया प्यंगु आर्य सत्य सिद्धकेत वस्पोल शाक्यमुनिं पिन्यादँतककया अनुसन्धानं प्राप्त याना स्वंगू पिटक्य विभाजन याना झीथें ज्वपिं मस्यूमथू पिन्त सिद्धकेत थुइकेत च्वया थकूगु ग्रन्थ न्ह्यब्वया थकूगु दसु स्वयगु हे दनि । झीथें ज्वपिं छुं मस्यूपिं पृथक जनपिनिगु लागि आपद विपद् वइभले धैर्य धारण याय् फैइगु व मन क्वातुक चिइफैइगु न्ह्याथेंजागु दुःख आपद वःसां निवारण यायगु वास्तविक थुइकेगु शक्ति दुम्ह महामानव धाय्छिं कथं थन छगू उपमाया रूपय् उगु बखतय् जुयावंगु छगू घटना न्ह्यब्वया च्वना-

उगु बखतय् श्रावस्ती नगरया छगू गरीब परिवारय् ब्वलंम्ह सापहे बाँलाम्ह कृशा गौतमीया उगुहे नगरय् छम्ह योग्य पुरुष नाप विवाह जुया छुं दिन बितेजुया ववं कथहं छम्ह सापहे बाँलाम्ह काय्मचादत, उम्हमचा कथहं दत्या निदँ दसेलि सापहे हिसिदया च्वंगु पाख्य् अचानक मचायात ल्वय् जूगुलिं उखेंथुखें मचायात क्यँजुल मचा झनझन मफया सासः ल्हाय्गुतकं बन्द जुया वंगुलिं कृशा गौतमीयात तःधंगु बज्रपात जूगु असह्य जुया थः थम्हं सम्हालेयाय् मफया उईथे जुया, उखेंथुखें मचा पाछाया जिपुतायात लाय्का ब्यु धका हाला जुया च्वंगु स्वय् मफया छम्ह करूणाधारी भद्र पुरुषं कृशा गौतमीयात छुं मचायात म्वाकेगु उपाययाय् फुम्ह छम्ह ज्ञानी पावन

आनन्दमान सिंह तुलाधर

“तू काय् न्ह्यो उगु छँ सुहे मसीनिगु जुईमा (पूमजनिगु छँ जुइमा) सुर्यगु छँ मनु सिद्धुंकगु जुसा अन तू काय् मते धैगु खँ न्यना तू छम्हया लागि न्हिच्छि चाःहिला नं मनु, मसीगु पूजगु छँ लुइके मफया निरासा जुया ल्याहाँबया च्वच्वंहे कृशा गौतमीया अनित्यताया नुगःभिखाँ चाला वंथें झसंग जुल अहो ।”

बुद्ध जेतवन विहारय् बिराजमान जुया च्वंगु दैइ, अनवना ध्व मचायात क्यना स्व. वस्पोल हे जक लाय्के फै धैगु खँ न्यना मन लय्ताया उम्ह व्यक्ति बुद्धया थाय् ध्यंकः वन । मचायात क्वय्तया कृशागौतमीी ज्वजलपा थःगु दुःखया वेदना प्रस्तुत याय्वं बुद्धं नम्रता भावं न्यना बिज्यात केहें मय्जु छँछुं धन्दा काय्म्वा, छं मचायात छुं जूगुमखु वला द्यना च्वंगु जक खः धाय्वं कृशा गौतमीया मनस्थिति बाँलाना वल मन लय्ताल । अले धया बिज्यात छं ध्वमचाया लागि वासः याय्त तू छम्हु पवनाही धाय्व हथासं वने त्यंवेले आसे ! हथाय् चाय्मते मय्जु जिगु खँ पूवंक न्यनाहुं । तू काय् न्ह्यो उगु छँ सुहे मसीनिगु जुईमा (पूमजनिगु छँ जुइमा) सुयागु छँ मनु सिद्धुंकगु जुसा अन तू काय् मते धैगु खँ न्यना तू छम्हया लागि न्हिच्छि चाःहिला नं मनु, मसीगु पूमजगु छँ लुइके मफया निरासा जुया ल्याहाँबया च्वच्वंहे कृशा गौतमीया अनित्यताया नुगःभिखाँ चाला वंथें झसंग जुल अहो ! ध्व हलिमय सकल

प्राणीपिन्त जुइगु घटना खनी ध्व अनित्यताया म्हसिकाः जेतवन विहारय् लिहाँ वःभले बुद्धं न्यना बिज्यात ।

ग्व ... कृशा गौतमी मय्जु जिं छन्त धयागु वस्तु हय् धुनला ? लिसः बिल- कृशा गौतमीी तूयादाना हय् मफुसां जिगु तना च्वंगु होश लुइका हचधुन सुनं प्राणी म्वाय् धैगु हे सिद्धमानि धैगु अनित्ययां स्वभावलुमंकाः थः मचायात अग्नि संस्कारयाना तथागतया शरणय् थःगु जीवन अर्पण यासैं सदायालागि बुद्धं शरणं गच्छामी,

धर्म शरणं गच्छामी,
संघं शरणं गच्छामी ॥

स्वन्हुया प्रारम्भिक शिक्षाया अनुभव

२०६५ फाल्गुण २३ गते, शुक्रवार सुयसिया ७:३० बजे दरवार हाइस्कूलया न्ह्योने बसय् च्वनेत वना । तर छम्ह हे अध्ययन गोष्ठिया पासापिं मध्यनी जि हे दकले न्हापां ध्वन । पलख पियाबले छम्ह छम्हयायां फुककं पासापिं ध्वन । हानं बस हे मध्यना च्वन । भचा पिया बले बस नं ध्यंक: वल । फुककं बसय् च्वनेत छम्ह छम्ह यायां थ:थ:गु ब्याग क्वबिया: बसय् यहाँ वना फुकक्यां थ:थ:गु थाय् कया: प्यतुना । नाप वनापिं पासापिं बसय् त्वप्यूला धका: अमीर कुमारी ततां छम्हछम्ह यायां फुककं थ्यं मध्यं हाजिर कया दिल । फुककं थ्यं धैगु थवंथ: सुचं बिइवं बस न्ह्याकल । बसय् प्येतुनाथें जक च्वं पासापिं नाप खँ छगु हे ल्हाये मलानी थें च्वं सुनाकुठी विहारे थ्यंगुला चाहे मचा: । फुककं बसं क्वाहाँ वया विहारे दुहाँ वना न्हापां भगवान बुद्धया न्ह्योने प्येतुना वन्दना याना बलय् मन साप आनन्द जुल ।

तुरुन्त हे रमा कंसाकार पासां स:ता नये पित्यात जुई जलपान छक:निं या: झासँ फुकक तयार जुई धुकल धका: धयादिल । अले पासापिं स:ता: फुककं इव:लाक च्वना: कया सुकुलिई प्येतुना गुम्हं मेचय् च्वना: जलपान याना । ९:०० बजे जलपान याये सिधयका: सुनाकुठी विहारे च्वना बिज्यामह श्रद्धये धर्म गुप्त भन्तेनं अष्टशील प्रार्थना याका बिज्यात, पासापिं फुकक्यां छकोलं पा:लाक अष्टशील व्वनाबले मन याउँसे च्वन । प्रार्थना सिधयका: ९:३० बजे प्रा. मदनरत्न मानन्धर दाईनं प्रारम्भिक शिक्षा संचालन शुरूयाना दिल । दकले न्हापां थ:थ:गु परिचय बिइत निम्ह पासापिं दय्के बिल । अले थ:गु परिचय पासां बिइगु व पासायां परिचय थ:म्हं बिइगु । ध्व तरिका साप न्ह्याइपुसे च्वनानं न्हूगु अनुभव नं जुल ।

परिचय बिइसिधयका हानं प्यम्हप्यम्ह पासापिं छपुच: दयका: प्यम्हस्यां सहलहंयाना: भगवान बुद्धया जीवनी च्वयगु याका दिल । पासापिं फुकक्यां हथाय् पथाय् चाया: गुलिं व:गु खँ नं लोमना छु च्वये, छु च्वये जुल । तर अयसां फुकक्यां पालाक सिधयकल । थ:थ:गु पुच: नं च्वयागु खँ भ्वं ज्वना माइकय् दना व्वना: न्यकेनं मा: । मस:सा जिमिगु पुच:नं च्वयागु खँ व्वना न्यँका न्ह्याइपु ताल । ११:३० बजे भोजन सिधयका: मदनरत्न दाईनं बुद्ध जीवनी (भगवाना बुद्ध)या जन्म निसँ कया: निर्वाण तकया

सुमित्रा तुलाधर

ह्योखा

“ध्व स्वन्हुया सुनाकुठी प्रारम्भिक शिक्षा कार्यक्रमय् सहभागी जुई दया: साप न्ह्याइपुसे हे च्वन । हान थज्यागु हे स्वन्हु प्यन्हुया कार्यक्रम संचालन याना बुद्ध शिक्षा काय् द:सा ज्यू थें च्वं । प्रा. मदनरत्न मानन्धर दाई, अमीर कुमारी तता व रमा कंसाकारयात जिगु दुनुगलनिसँ यक्को यक्को सुभाय् दु ।”

खँ कना दिल । गुलिं थ:म्हं मथुया च्वंगु खँ लोमना च्वंगु खँ हानं लुमना: थुया नं वल । बहनी ६:०० बजे धर्मगुप्त भन्ते नं बुद्ध पुजायाका बिज्यात । बुद्धपूजा सिधयका: भगवान बुद्धया जीवनीया Visual स्वया साप बाँला जू । आ:तक भगवान बुद्धया जीवनी स्वये मननि स्वय् नं खन । बहनी ९:३० बजे Visual सिधयका क्वा:ल: त्वना छों वनेत क्वथाय् वना । क्वथा त:कूगुलिं वनापिं पासापिं फुकक छकू क्वथाय्हे न्ह्यनं । थ:थ:गु लासा मिलय् याना घना जि लुखाया न्ह्योनेसं ला:गुलिं फय् वया: चिकुगुलिं याउँक न्ह्यो मव: ।

२०६५ चैत्र २४ गते शनिश्चरवार

चान्हय् न्ह्यो मव:गुलिं पासापिं स्वया जि न्हापां न्ह्योलेँ चाल, दना ख्वा:स्युवना । थय्क छ्वाखेलं स्वया । थाय् साप हे न्ह्याइपुसे च्वंगु जुयाच्वन । हानं छको वये द:सा ज्यू थें ताल । ७:३० बजे जलपान सिधयका: बुद्ध पूजा याना । बुद्ध पूजा सिधयका: श्रद्धये धर्मगुप्त भन्ते नं बुद्ध धर्म सम्बन्धी, छें छें जुया च्वंगु ब्यवहारिक खँ ध्वाथुइका बिज्यासे न्ह्याइपुसे च्वकं खँ कना न्हिइकानं बिज्यात । ९:०० बजे मदन दाइन पञ्चशिलया अर्थ बाँलाक ध्वाथुइक कना दिल । थ:म्हं मथुया: शांका जुया च्वंगु खँ भचा बाँलाक थूथें जुल । उखुन्हु न्हिच्छि बुद्ध धर्म सम्बन्धी शिक्षा बाँलाक कया । २०६५ चैत्र २५ गते आइतवार सुथय् ७:३० बजे जलपान याये सिधयका श्रद्धये धर्म गुप्त भन्तेनं सुनाकुठीया मेमेगु थासय् नं क्यनेयंकेगु धकाधया बिज्यात । तर जि वने मखन । वखुन्हु जि छें ज्यादुगुलिं लिहाँ वये माल । फुककं पासापिं सुनाकुठीया मेमेगु थासय् चा:ह्यू वन । इन्दावती गुरुमांया नं श्री:घ: विहारे ज्या दुगुलिं, गुरुमां व जि निम्हं वनापिं पासापिं फुककं तोता जिपिं निम्ह जक बसय् च्वना: लिहाँ वया, साप सुख मन्त । वखुन्हुया कार्यक्रमय् च्वने मखना: साप म्हाइपुसे च्वन ।

ध्व स्वन्हुया सुनाकुठी प्रारम्भिक शिक्षा कार्यक्रमय् सहभागी जुई दया: साप न्ह्याइपुसे हे च्वन । हानं थज्यागु हे स्वन्हु प्यन्हुया कार्यक्रम संचालन याना बुद्ध शिक्षा काय् द:सा ज्यू थें च्वं । प्रा. मदनरत्न मानन्धर दाई, अमीर कुमारी तता व रमा कंसाकारयात जिगु दुनुगलनिसँ यक्को यक्को सुभाय् दु ।

गुलि अप्वः मतिना उलि अप्वः शोक

थौ झीसं यक्व हे थासय् विध्वंस व विनासकारी ज्या जक जुयाच्वंगु खनाच्वना । छता छु बांलाःगु खं न्यनेया लागिं तकं न्हायपं आयबू । थौ थुगु इलय् सकलें शान्ति माल, शान्तगु लकस माल धकाः हालाच्वन । अथे खःसां शान्ति गुकथं दइ अले शान्ति गुकथं ब्वलके फे धइगु खं थुइके मफयाच्वन ।

थौ शान्ति धइगु छु धकाः नि दकलय् न्हापा सकसिनं थुइके माःगु दु । मनय् छु कथंया रीस, राग द्वेष, चिन्ता, शोक, दुःख आदि छुं मदुगु शिष्ट प्रकृतियात हे शान्ति धाइ । अथे हे मनय् छुं कथं विकार मदुगु मानसिक अवस्था, शान्त स्थिति, आराम, चैन सुख व शिष्टतायात हे शान्ति धाइ । अथे हे धर्मयात नं यक्व हे कथं ब्याख्या व विश्लेषण जुयाच्वंगु दु ।

तर व्यावहारिक कथं धर्म धइगु छुखः नं थुइका काये माःगु दु । नियम, कर्म, गुण वा कर्तव्ययात धर्म धाई ।

भगवान बुद्धयात शान्तिया नायः कथं कायेफु । भगवान बुद्धं गुलि नं मार्गं क्यना बिज्यात, उगु मार्गय् न्ह्याः वने फःसा शान्ति दइगु खं हलिमय् सकसिनं थुइका कायेधुंकूगु दु । अथे खःसा बुद्धकालीनिसें थौतक्या ई स्वयेगु खःसा २६०० दँ दयेधुंकल । थुगु ई दुने नं दुग्यंक भगवान बुद्धया मार्ग दर्शन याये मफयाच्वंगु दु ।

थौ शान्ति व बुद्ध धर्मया स्वापू गुलि दु, नापं छु बुद्ध धर्म धायें शान्ति दई धइगु खँय् बःचाहाकलं विश्लेषण याना स्वये ।

बुद्ध धर्म दकलय् न्हापां पञ्चशील पालना यायेमाःगु खं स्यनी । झीगु समाजय् सुथ न्हापां दनेसातं छः लुमंकाः छइके वनेगु वा छः पुज्यायेगु चलन दु । सुथ न्हापां दनाः थम्हं पञ्चशील ब्वनाः उकियात पालन यायेगु दृढ निश्चय यायेवं थम्हं भिंगु ज्याय् पलाः न्ह्याकागु सर ह जुइ । पञ्चशीलया न्यागू शील पालना यायेगु धइगु हे थम्हं बामलाःगु ज्या छुं हे मयायेगु खः । उकिं सुथ न्हापां हे जिं बांमलाःगु ज्या छुं हे याये मखु धकाः बिचाः यानाः

सुमिता माजण्ठर

“मनूतय्के व इगु छगु गुण मोह नं छः । मोहलय् तक्थनाः दक्व चीजयात जिगु धकाः कय्ब्याना छ्वंतले शान्तिं गबलें थाय् काये फइ मखु । युक्रिया लागिं त्याग भावना नं दयेमाःगु दु । जब मनय् त्याग भावना ब्वलनी अले शान्ति थाय् काइ ।

भगवान बुद्धं विशाखायात धयाबिज्याःगु दु-सुया यक्व यःगु दई, वया दुःख नं उलि हे वइ । लौक्य गुलि नं दुःख दु व सकतां यःगु कारणं जगु छः । उकिं शोक व दुःखं मुक्त जुइगु खःसा सुयातं यक्व मतिना याये मते ।

ज्या न्ह्याके फःसा बांलाःगु हे ज्याइयःया गवसाः नं गवये फइ जब लँपु म्हसीकाः बांलाःगु लँपुइ पलाः छी वया लँपु गबलें दनी मखु । लँपु मइक न्ह्याः वने फःसा मनय् उकथं हे शान्ति दया वइ ।

अथे हे बुद्ध धर्मय् ध्यान भावनायात नं शान्तिया मार्गं कथं कायेफु । थःगु चित्तयात थःगु हे बसय् तयेफुगु ध्यान भावनां यानाः संसारय् गुलि नं अनित्य दुःख अनात्मा दुगु खः उकियात दुनेनिसें थम्हं हे थुइका काये फइ । थुकिं चतुआर्य सत्ययात नं म्हसीका वी । जब चतुआर्य सत्य व आर्य अष्टाङ्गिक मार्गयात म्हसीके फइ तब जीवनय् राग, द्वेष, मोह, शोक, दुःख, चिन्ता छुं हे मदयाः शान्तिया मार्ग लुया वइ ।

थौ थःगु मनया इच्छा आकांक्षा

पूर्वकेया लागि छःपतिकं पुज्यानाः भाकल यानाः, मनया इच्छा पूवन धकाः मनय् आनन्द तायेका जुइपिं नं दु । तर सकसिनं सिउगु खँ खः मनूया इच्छा असीमित । अथे जूगुलिं मनूयात इच्छां गबलें त्वःती मखु नापं वया इच्छा नं गबलें पूवनी मखु । गबलय् तक इच्छां नगुलय् थाय् कयाच्वनी उबलय् तक शान्ति दइ मखु । उकिं थौ नं भगवान बुद्धं धयाबिज्याः थें मनया बसय् थः मच्वसे मनयात थःगु बसय् तये फयेके माःगु दु । मनयात थःगु बसय् तये फःसा सदां हे शान्ति दई ।

अथे हे जितः फलानाम्हेसिनं तसकं दुःख बिल व छम्ह मंत कि जक शान्ति दइ धकाः हाला जुइपिं नं झीगु न्ह्यःने म्हो मजू । सीगु व बुइगु धइगु सुयां बसय् मदु । सु गबलय् सी व नं धाये मफु । छम्ह मदयाः याउंसे च्वनीगु खःसा हलिन्यंक लखलख मनूत सिनाच्वंगु दु । अथे जूसां थौतलें शान्ति धाःसा वःगु मदु ।

थौ थम्हं धया थें जुलकि दतकि मनय् सन्तोष तायेकाः शान्ति जुल धाइपिं नं दु । तर ध्व सकतां क्षणिक शान्ति जक खः । यश, आराम, सुख, आनन्द सकतां क्षणिक आनन्द जूगुलिं थुगु सकतां पाखें थःत हाकनं गबलें

दुःख वइ धइगु खँ धाये फइ मखु । उकिं थौं इलय् शान्ति लुइकेया लागि दकलय् न्हापां थम्हं थुगु खँयात ब्यवहारे छ्यलेमाःगु दु । थौं हाकनं छक्वः भगवान बुद्धं धया बिज्याःगु 'अत्ताहि अत्तनो नाथो' लुमकेवहः जू । थः हे थःया नाथ धक्काः भिंगु लैपुइ पलाः छीगु हे शान्तिया मार्गय् पलाः छीगु खः ।

झीगु जीवनय् इलय् ब्यलय् ग्यानापुगु परिस्थिति नं ब्वलनेफु । थुगु इलय् अतिकं चंचंधाःगु मनय् नं ग्यानापुगु लकसं थाय् काइ । अबलय् मनयात थःगु बसय् तये मफुत धाःसा मनस्थिति स्यनाः मानसिक सन्तुलन नापं छखे लायेफु । मनय् भय व त्रास दुत महकेगु ज्या परित्राण पाठं नं यायेफु परित्राण ई कथं याय्माःगु खँ बौद्ध साहित्यय् न्ह्यथनातःगु दु ।

अथे ला परित्राण पाठ यायेवं भय तनी ला धका न्ह्यसः छुइपिं नं दु । थौं संसार हे विश्वासया आधारय् दनाच्चंगु दु । थौया इलय् हलिन्यंकं गुलि नं अशान्तिया लकस ब्वलनाच्चन उकिया कारण छगू अविश्वास नं खः । उकिं थौं सकसिनं थःगु मनय् विश्वास ब्वलंकाः परित्राण पाठ यानाः, उकियात मनन याये फःसा जीवनय् सदां शान्तिं थाय् काई ।

मनूतय्के दइगु छगू गुण मोह नं खः । मोहलय् तक्यनाः दक्व चीजयात जिगु धकाः कय्च्याना च्वंतले शान्तिं गबले थाय् काये फइ मखु । थुकिया लागि त्याग भावना नं दयेमाःगु दु । जब मनय् त्याग भावना ब्वलनी अले शान्तिं थाय् काइ ।

भगवान बुद्धं विशाखायात धयाबिज्याःगु दु-सुया यक्व यःगु दई, वया दुःख नं उलि हे दइ । लोकय् गुलि नं दुःख दु व सक्तां यःगु कारणं जूगु खः । उकिं शोक व दुःखं मुक्त जुइगु खःसा सुयातं यक्व मतिना याये मते ।

मनू जुयाः न्ह्यार्थे जाःगु दुःखय् नं विचलित मजुसे उकियात समाधान यायेगु दृढता ब्वलंकाः न्ह्याः वने फःसा सदां सन्तोष जुयाः शान्तियालकस ब्वलंके फइ ।

अशान्तिया लकस ब्वलनीगु धइगु थम्हं यानाः जक मखु, थःगु छत्रालया लकसं यानाः नं खः । थौं देशय् गुगु द्वन्द, कलह ब्वलनाच्चंगु दु थुगु इलय् छम्हेसिनं जक भगवान बुद्धं कथनाबिज्याःगु लैपुइ पलाः छिनां मगाः ।

साभार- सन्ध्या टाइम्स ।

बैशाख पूर्णिको दिन

- सुभद्रा स्थापित

पन्छाउँदै आयो हिजोको दिनलाई छोड्दै ।
आयो किन त, बैशाख पूर्णिमाको लागि ।
रहेछ जन्म करूणामय भगवान बुद्धको ।
तथागत नै सबको बहुजन हिताय बहुजन ।
सुखायको प्यारो ।
देखाउनु भयो प्राणीमात्रलाई सत्य मार्गको बाटो
नबिसौं कसैले वहाँको सद्धर्म चर्चा र गुणहरूलाई
सम्झी लिनुं वहाँको गुणहरू
अनि पूजा गरी मनाउँ वहाँको जन्म दिनलाई ।
शरणमा परौं वहाँकै पाऊमा ।
बुद्धं शरणं गच्छामी, धम्मं शरणं गच्छामी,
सघं शरणं गच्छामी भनेर नै ।

वल वल बैशाख पुन्हि

- राज शाक्य, चाकुपाट, यल ।

जिन्दावाद मूर्दावाद नाशं शान्ति हचू धकाः
च्याकाः क्रान्ति ज्वाला, एकता प्रेम ह्वेय्काः
हिंसा लुटमार बालात्कार जनता ख्वेय्काः
ज्ञानमिखा मदया थःथें परयात मखंकाः
कुमार्ग गामी कुकर्म याना चोपिन्त
दया करूणा मैत्रीया पाठ स्यनेत
वल वल स्वः स्वः बैशाख पुन्हि
बुद्धं कंगु "पञ्चशील" मन्त्र ज्वना ।
बलवान नं छन्हु निर्बल जुई धकाः
अज्ञानतां अनित्य धर्म मसिकाः मखंकाः
बन्दुक बम ज्वना घमण्डं 'जि हे खः' धकाः
अमंगल कार्ये उत्तम नर जीवन न्ह्याकाः
पाप कर्म दुर्गति वनाः चोपिन्त
चेतना जागृत यानाः सुगति हय्त
वल वल स्वः स्वः बैशाख पुन्हि
बुद्धं कंगु "मंगलसुत्र" मन्त्र ज्वना ॥

The Story of the Bhikkhu Sati

At the time of the Blessed One there was a disciple named Sati who mistook consciousness to be self, and clung to the wrong view of self. The monk Sati declared that he had understood and grasped what the Buddha had taught thus:

Tadevidam vinnanam sandhavaṭi samsarati anannam.

"It is this same consciousness that has been transmigrating and wandering about from existence, no other."

This was his understanding of the Buddha's teaching. He based his views on the Jataka stories such as King Vessantara, Chaddan the elephant king, and Bhuridatta the Naga king, who were said to be some of the Buddha's previous existences. In his last existence as Buddha, there were no material aggregates of King Vessantara, nor of the elephant king or the Naga king, but Sati believed that the consciousness of the last existence as Buddha was the same that had existed previously as King Vessantara, the elephant king and the Naga king; it had remained undestroyed, enduring, and stable throughout the rounds of existence. This was how he understood and transmitted the Buddha's teaching. His belief was simply *nivastatta*, clinging to consciousness as a continuous self.

The learned disciples of the Buddha tried to explain to him that his view was wrong, but Sati remained adamant, believing that he knew the Dhamma better than the other monks. It is not easy to point out the true Dhamma to those holding wrong views. They are apt to look down on their well-wishers as antiquated and behind the times, unlike their leader who innovates a new interpretation. As a matter of fact, anyone claiming to be of Buddhist faith should ponder well to see whether his or her views are in accordance with the teaching of the Buddha. If we hold onto views which do not accord with the Buddha's teaching, we are then outside the dispensation.

Having failed to persuade Sati to abandon his wrong views, some of the monks went and reported the matter to the Blessed One, who then sent for Sati. When asked by the Blessed One, Sati repeated his views: "Based on the Jataka sto-

■
Mahasi Sayadaw
Translated by U Ko Lay
■

ries as recounted by the Blessed One, I see that the present consciousness is the same as that one which had existed in previous lives. That consciousness has not reached destruction but passed on from existence to existence. This is how I understand."

The Buddha asked him what he meant by consciousness.

He replied, "Lord, consciousness is that which expresses, which feels, which experiences the fruits of good and bad deeds (now here, now there) in this existence, in that existence."

"To whomever, you stupid one, have you heard me expounding the doctrine in this manner? remonstrated the Blessed One.

"I have explained consciousness as arising out of conditions; that there is no arising of consciousness without conditions. In spite of that you have wrongly interpreted my teaching and attribute that wrong view to me. You have caused the arising of many bad deeds; your holding this wrong interpretation of my teaching and so talking about it will cause distress and suffering to you for a long time to come."

Sati, however, refused to give up that view. Dogmatic views are frightening. Sati was a monk, a disciple of the Buddha. He followed the Buddha's teaching and claimed to have understood it. Yet we find him obstinately refusing to give up his wrong views even when exhorted by the Buddha himself, which of course amounted to not having faith in the Buddha. Nowadays, too, there are some "religious teachers" teaching that there is no need to keep the five precepts or to practice meditation. They say it is enough just to understand the teaching. When well intentioned people try to point out the true teaching to such "teachers," they are said to have replied scornfully that they would not abandon their views even if the Buddha himself came to teach them.

There are many instances where non-Dhamma is being handed around as Dhamma. It is essential to scrutinize any such teaching so as to weed out what is not the teaching, a concise statement of which is given below. ■

Exhortations of the Blessed one to Kings

India had always her own kings before the Moslem invasion, which took place in the last decade of the 10th century of the Christian Era. Previous to the Moslem invasion no foreign foe desecrated hallowed soil of India.

About 2220 years ago Alexander invaded the country now known as Candahar. But he did not come over to India proper. For nearly a thousand years India has remained dependent on the foreign conquerors. The first great name that occurs in Indian Puranic history is Ikshvaku of the solar dynasty. From the line of Ikshvaku the descent of the Buddha is traced. The Vishnu Purana gives the name of the Suriavanasa kings beginning from Ikshvaku, and in the list is mentioned the name of King Suddhodan.

The Sakya clan occupied the territory north of Kosala. The Buddha was the teacher of King Bimbisara of Magadha and of Pasenadi King of Kosala. King, Bimbisara's son, Ajatasatru at first was against the Blessed one, but later on became a faithful disciple, and helped the Apostles of the Buddhist Church and became the patron of the first convocation held at Saptaparnayini Cave at the Vebhara Rock at Rajagriha. The King of Kosala till death remained a fervent disciple of the blessed one, but his successor the Prince Vidudabha massacred the Sakyans of Kapilvastu.

The Blessed One in the Chakkavatti Sutta of the Digha Nikaya enunciated the Political principles of good government which formed the bases of the primitive Aryan administration. The king was known as Dhammaraja ruling according to the ethics of righteous government. The symbol of the ever revolving wheel was the symbol of Aryan government. Ariya Cakkaratana had power to promulgate the laws of righteous government. What did the Ariya Chakkavatti proclaim ?

Do not destroy life.

Do not steal.

Do not commit adultery.

Do not tell lies.

Do not drink intoxicating liquor.

Protect and nurse Mother and father and the Elders of the Family.

The King was taught follow the principles of Dhamma, and to make righteousness the basis of good government. The King has to see that his subject are not reduced to poverty. He must rule the people of his kingdom in righteousness, and look to the welfare of his army, of the Kshattiyas, Brahmans and housenolders of the towns and villages and provinces of the holy sramanas and holy Brahmans and of the four footed

Anagarika Dharmapala

beasts and birds, and let no unrighteousness prevail in his kingdom. If there are in the kingdom people who are poor, let them be given the means to obtain wealth, and by exertion when wealth is obtained let the people be exhorted to take care of their parents, sons and wives, to engage in some kind of art or craft give charity to the yellow robed Sramanas and the holy Brahmans, things necessary for their welfare, so that heaven may be obtained in reward whereof. In the Samannapnala sutta, Dighanikaya, the Blessed One enunciated the principle of democate spirituality which is higher than the ethics of royal service. In the Agganna sutta, the Blessed One showed that in Aryan society the king was elected by the people,

and that the king is called Raja because he has to delight the hearts of the people. In the Mahaparinibana sutta, Dighanikaya, the Blessed One enunciated the seven principles of political unity, which should be followed by smaller states if they wish to keep their independence. The king is responsible for the prevalence of crime in his kingdom. When the king falls from the exalted state of righteousness, his ministers become corrupt, and Brahmans become unrighteous, and crime prevails.

The king should fulfil the laws of righteousness so that the people will follow him in the path of Virtue. He must practice, charity, open alms houses, and take care of the holy men in his kingdom, be kind in his speech, treat every one with equal tenderness and make his reign a righteous one. The best example of a Buddhist king is the great Emperor Asoka, and after two thousand years the world has come to relize the wonderful deeds he had done for the prosperity of the people over whom he ruled. The rock cut edicts of the King "Beloved of the gods" speak today to the whole world what a King's duties are.

With the extinction of the Kshattriya kings in India, state support was withdrawn which was given to the maintenance of Scholarly of Scholarly Bhikkhus and their pupils. Aliens and low-caste kings showed no sympathy with the yellow robed Bhikkhus, and when they found no support they had to leave the country, Buddhism is like a tender plant that requires nursing. When the ruling king turns bad the Bhikkhus follow the exhortation of the Blessed One; they leave his kingdom. For a thousand years the law of righteousness has remained dormant. May the time soon come when the Law of Piety will reign in the heart of the people and the princes of India. ■

Did The Buddha Make Any Promise ?

The Buddha did not promise heavenly bliss and rewards to those who called themselves his followers nor did he promise salvation to those who had faith in him. To him religion was not a bargain but a noble way of life to gain enlightenment and salvation. The Buddha did not want followers with blind faith; he wanted human beings to think and understand. Buddhism is a noble path for living where humanism, equality, justice and peace reign supreme. Revengefulness, animosity, condemnation and resentment are alien to the Teaching.

The world is indebted to the Buddha for the rise of rationalism as a protest against the superstitions of religion. It is he who emancipated man from the thralldom of the priests. It is he who first showed the way to free man from the coils of hypocrisy and religious dictatorship.

During the Buddha's time no religious practice was considered higher than the rites, rituals and sacrifice of living beings to the gods; but to the Buddha no practice could be more humiliating or degrading to man. A sacrifice is nothing more than bribery; and salvation won by bribery and corruption is not a salvation which any self-respecting man would care to get.

RELIGIOUS TERMINOLOGY

But in introducing his doctrine, the Buddha did use the existing religious terms current in India at the time because in this way he would be on familiar ground with his listeners. They would grasp what he was alluding to and then he could proceed to develop his original ideas from this common ground.

Dharma, Karma, Nirvana, Moksha, Niraya, Samsara, Atma are some words which were common to all religious groups during his time. But in his teaching the Buddha gave very rational and unique meanings and interpretations to those existing religious terms.

DHARMA

Let us take a look at the word dharma (or dhamma), for example. The ancient interpretation give to the word dharma is that it is a law given by the god. According to ancient belief the god promised to appear from time to time to protect this dharma by taking different incarnations. The Buddha did not accept that any god could have

Dr. K. Sri Dhammananda

given doctrines and commandments and religious laws. The Buddha used the word dharma to describe his entire teaching. Dharma means that which holds up, upholds, supports.

The Buddha taught the dharma to help us escape the suffering caused by existence and to prevent us from degrading human dignity and descending into lower states such as hell, animal, the spirit or ghost or devil realms. The dharma introduced by the Buddha holds and supports us, and free us from the misery of these realms. It also means that if we follow the methods he advocates we will never get into such unfortunate circumstances as being

born blind, crippled, deaf, dumb or mad. So in the Buddha's usage, dharma is the advice given to support us in our struggle to be free from suffering and also to upgrade human values. Western philosophers describe Buddhism as a noble way of life or as 'a religion of freedom and reason'.

The Dharma is not an extraordinary law created by or given by anyone. Our body itself is Dharma. Our mind itself is Dharma; the whole universe is Dharma. By understanding the nature of the physical body and the nature of the mind and worldly conditions we realize the Dharma. The Buddha taught us to understand the nature of our existence rationally in a realistic way. It concerns the life, here and now, of each sentient being and thus interrelatedly of all existence.

Usually when people talk about religion they ask, "What is your faith?" They use the word "faith." The Buddha was not interested in the development of "faith" in an absolute sense, although it can be useful in the preliminary stages of one's religious development. The danger of relying on faith alone without analytical knowledge is that it can make us into religious fanatics. Those who allow faith to crystallize in their minds cannot see other peoples' point of view because they have already established in their minds that what they believe is alone the truth. The Buddha insisted that one must not accept even his own. Teachings on the basis of faith alone. One must gain knowledge and then develop understanding through study, discussion, meditation and finally contemplation. Knowledge is one thing, understanding is another. If there is understanding one can adjust one's life according to changing circumstances based on

the knowledge one has. We may have met learned people who know many things but are not realistic because their egoism, their selfishness, their anger, their hatred do not allow them to gain unbiased mental attitudes and peace of mind. When it is necessary to compromise. When it is necessary to tolerate, we must know how to tolerate. When it is necessary to stand firm we must stand firm, with dignity.

KARMA

Let us take another example, the word karma (or kamma). It simply means action. If a person commits a bad karma it will be impossible for that person to escape from its bad effect. Somehow or other he or she must face the consequences that will follow. According to ancient belief there is a god to operate the effect of this karma. God punishes according to one's bad karma; god rewards according to one's good karma. The Buddha did not accept this belief. He said there is no being or force which handles the operation of the effects of karma. Karma itself will yield the result, as a neutral operation of the law of cause and effect. He said we can avoid and, in some cases, even overcome the effect of karma if we act wisely. He said we must never surrender ourselves fatalistically thinking that once we have done bad action there can be no more hope. Other religions teach that god can negate the effect of karma through forgiveness if the followers worship and pray and sacrifice. But the Buddha teaches that we have to effect our salvation by our own effort and mental purity.

"The Buddha can tell you what to do but he can not do the work for you." You have to do the work of salvation yourself. The Buddha has clearly stated that no one can do anything for another for salvation except show the way. Therefore we must not depend on god, and not even depend on the Buddha. We must know what are the qualities, duties, and responsibilities of being a human being. He said that if we have committed certain bad karma, we should not waste precious energy by being frustrated or disappointed in our effort to put it right.

The first thing to do is to firmly resolve to stop repeating such bad karma by realising the harm it can do. The second thing is to cultivate more and more good karma. Thirdly, we must try to reduce evil thought, selfishness, hatred, anger, jealousy, grudges, and ill-will. In this way we can reduce the bad effect of the bad karma that we commit. This is the Buddha's method for overcoming the bad effects. He did not say we must pray to and worship him and that he would forgive all our sins.

Purity and impurity of our mind depend on

ourselves. Neither god, Buddha, nor noman being can pollute or purify one's mind. I cannot create impurity in your mind, I cannot purify your mind. But by taking my word or my action you create either purity or impurity within yourself. Outsiders cannot do anything for your mind if your mind is strong enough to resist it. That is why knowledge and understanding are important.

The Buddha taught that what man needs for his happiness is not a religion or a mass of theories but an understanding of the cosmic nature of the universe and its complete operation according to the laws of cause and effect. until this fact is fully understood, man's understanding of life and existence will remain imperfect and faulty. "The path that the Buddha showed us is, I believe, the only path humanity must tread if it is to escape disaster"

NIRVANA

The Buddha never claimed to have created the Dharma. What he discovered was the universal truth of the real nature of existence. in fact some religious terms were already well known in India at that time. But the Buddha's uniqueness is that he took existing concepts and gave them very refined meanings and much deeper significance.

For example, before the Buddha's time, "Nirvana" (or Nibbana) simply meant peace or extinction. But he gave it entirely new dimensions of meaning. NI means "no" and VANA means "craving". No more craving, no more attachment and no more selfishness. We cannot experience Nirvana because we have craving, attachment and selfishness. When we get rid of these defilements we can experience Nirvanic bliss. It is difficult to experience true bliss because we have emotions and we crave for sensual gratification. So long as we live entangled in this world of sensual pleasures we will never experience true happiness. Of course it is true that we experience some kind of happiness in life but it cannot be termed "happiness" in the absolute sense of the word because it is not permanent.

We cannot gain bliss by harbouring anger or hatred, selfishness or delusion. Occasionally, we do experience certain degrees of emotional satisfaction, but the nature of this happiness is just like lighting, it is fleeting. It appears for a moment and disappears the next. True bliss is not like this. If there is true bliss we will experience a permanent sense of calmness, satisfaction and tranquillity. So the real purpose of our lives should be to purify our clouded, deluded, misled minds and free ourselves from worries and disturbances. So long as we spend our time constantly solving problems, always looking over our shoulders, always wondering what to do next, we can never be at peace. ■

Buddha: An Active Practical Learned Man

Religion is such object that can affects man a most. religion can move anyone like thief and a saint. People become much interested when the religion was mentioned. people have considered that the meaning of religion is getting protection from the suffering. both the just and unjust people pray in front of god in order to get away from the crisis that may come to oneself by saying that religion is the prayer of god.

Siddartha Gautam was born before 2609 years in this earth. He went to study wishing to gain knowledge at great scholars after seeing the unpleasant things such as a person's becoming of old age, becoming sick and dying. He wished to find out the reason behind these events. When he couldn't get satisfied only with the study, he then begins' meditating. After seating in hard meditation for six years, there remained skin and bone only in his body but though he couldn't achieve even the sign of what he searched for. Then he thought that knowledge cannot be gained only by weakening the body. Realizing so, he took the meal that is essential for health and then begins mediation again. On the full moon day of the month Baisakh at the age of 35, he gained the knowledge of pratyasammutpada, i.e. the reason of birth, old age, disease and death. after realizing the solid knowledge of four noble truths or there is suffering in this world, the suffering can be eliminated and there is way to eliminate the suffering, he implemented the Eightfold way, the method of eliminating the suffering which is full of truth and righteousness. He emphasized on peace, non-violence, love, right conduct and Paancasila or the five moral precepts in the world.

Whatever matter Buddha emphasizes is experienced through the human mind and is fully practical. that is why, Buddha is regarded as Buddha, the learned supreme-being.

Buddha never believed in anyone or any thing until and unless he embraced it in practicality and experienced himself. After the study, by experiencing and implementing by self. at the end he worked and meditated with the help of knowledge and found out these four noble truths

■
Suvarna Sakya
Ombahal, Kathmandu
■

and eightfold way. he developed the knowledge of pratyasammutpada. He then proved this to be the subject of welfare and happiness for all being. the middle-path of Buddha is the way that is full of experience. Since it is impossible to provide welfare and happiness to all in this world, he has kept the aim of welfare and happiness of all being.

Buddha distributed self-experience in front of all as the discourse. He counseled to show the way to liberate from the suffering for the man who is undergoing through the trouble. He never said that 'come to my refuge and I'll provide liberation from the suffering' His experienced perception tells this- we have to

meditate for our own progress. These are the ideal sayings of Buddha. Such teaching of self-progress is not only useful for individual person but it's useful for the advancement of the society. it is obvious from his behaviour that Buddha is an active great learned man. the path to gain highest condition and learning the lesson of peace and duty among human being is the humanism. in this humanism of Buddha, the purification of mind is being emphasized. in any tensed situation, there can be no refuge other than humanism.

Buddha never said himself to be god but everybody regarded him as god because his character is clean. He became famous with the name of Prince Siddartha Buddha because of his practical knowledge and character. Buddha is not a name that anybody gave, but he is called Buddha after perceiving Buddha-hood by achieving the supreme knowledge. And he is called Buddha because he had gained the knowledge. to drink water and have meal from the deprived class is the concrete behaviour for man. He always remained conscious over the man made selfish trends such as racial discrimination, color discrimination, sex discrimination and inequity between rich and poor. And he told that man becomes smaller or bigger only by his duty but not by birth.

Buddha says that it is not enough to understand any matter by oneself only but we've to explain it to others too. He dispatched monks to different places in order to explain the method of

eliminating the suffering by saying that people are unhappy everywhere. He says: 'humanism should be described not only through the words but it should be explained with the meaning and feeling of word.' In this way, the method of explaining the religion and its meaning near man is to bent life into practice or to become an example, this is why the humanism is called auspicious religion. This is filled only with piousness. this will be of welfare till past, present and future. therefore, there is no place for blind excitement or the matter of principles in this religion. there practice and practicality to the full extent in this religion.

The saying of Buddha is always melodious and serious. He is the realistic lord. There remain no condition of war and enforcement when he delivered his sermon. He gives counseling in simple and practical way that the audience can understand. The example that is given his sermon is use to be efficient and related with daily life. He is one of omniscient philosopher. He used to keep ahead the example according to the listener in very simple way. The writer of Amarkosh has presented his various names that public use to call realistically in this way:

“Sarvajna Sugato uddho dharmarajatathagata”
He has emphasized to take in cleaning work by self, serve sick people and in simple practical thing such as hurting other is the sin. His concept of reforming rule according to need as rules never remain the same is always all conquering. All the things that are created are destructive and there is no such thing to claim as me, mine by ruling the mind, people's eyes are opened only through the eyes of knowledge. These sayings of him are the way of his providing lively instance. He didn't only said that there is suffering in this world but he also gave solution to it. The egotism and slanders of others always inspires man, this is harmful to both self and others. All men are equal, one shall refresh himself first then only all others will become pure. in reality, this is the construction of the society. Buddha has said- "it is better to see our own fault and what we've done rather than observing others mistakes and what they've done".

The religion of Buddha is not only blank religion or philosophy but this is the pure religion of getting freedom from pain.

I TAKE REFUGE TO BUDDHA. ■

मानव मात्रमा सुख, शान्तिका साथै समुन्नत समाजका निम्ति
समर्पित धर्मकीर्ति पत्रिकाको सफलताको कामना गर्दै सबैमा २५५३ औं
बुद्ध पूर्णिमाको मङ्गलमय शुभ-कामना !

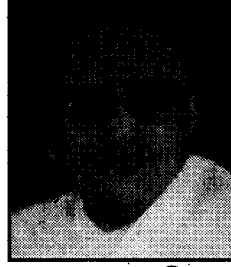

बज्र बहुउद्देश्य सहकारी संस्था लि.

कुपण्डोल, ललितपुर, नेपाल ।

फोन नं. ५५५४९०४

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरुज्जन्ति तेसं वूप समोसुखो

जन्मः
वि.सं. १९९३ फाल्गुण शुक्ल,
अष्टमी

दिवंगतः
२०६५ चैत्र कृष्ण
पाहाँचः-हे

दि. सत्यपारमी गुरुमां

श्रीमती चन्द्र देवी वज्राचार्य वि.सं. २०३४ बैशाख पूर्णिमाका दिन गृहत्याग गरी
सत्यपारमी गुरुमां हुनुभएको थियो । पनौती बुद्ध विहार पनौतीमा रहँदै आउनुभएकी गुरुमां
सत्यपारमी २०६५ चैत्र कृष्णका दिन दिवंगत हुनुभएकोले
अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ नेपालको तर्फबाट उहाँको पुण्य स्मृतिमा
मैत्रीपूर्ण पुण्यानुमोदन गरिएको छ ।

धर्मकीर्ति विहार परिवार अन्तर्राष्ट्रिय भिक्षुणी संघ, नेपाल

श्रीघः नःघः, काठमाडौं

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरुज्जन्ति तेसं वूप समोसुखो

जन्मः
वि.सं. २००७ ज्येष्ठ १३ गते

दिवंगतः
वि.सं. २०६५ चैत्र २ गते

दि. श्रीमती सूर्य कुमारी शाक्य

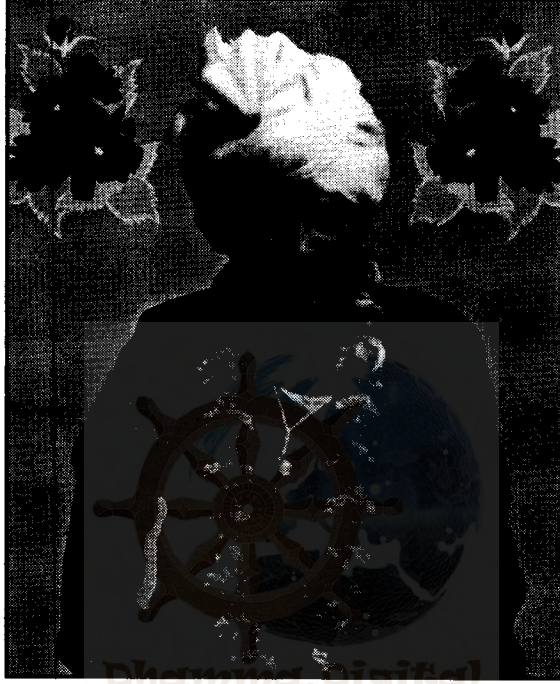
धर्मकीर्ति विहारको धर्मकीर्ति स्वास्थ्य कमिटीबाट संचालित निःशुल्क स्वास्थ्य क्लिनिक
(प्रत्येक पूर्णिमा र प्रत्येक शनिवार संचालित) मा निःशुल्क स्वास्थ्य उपचार सेवा प्रदान गर्दै आउनु भएका
डा. सुरेन्द्र शाक्यकी दिवंगत श्रीमती सूर्यकुमारी शाक्यको सुगती कामना गरिएको छ । साथै यस
असामयिक निधन जस्तो दुःखद घटनाले पीडित परिवारले संसारको अनित्य स्वभावलाई बुझी धैर्य धारण
गर्न सकनु भनी कामना गरिएको छ ।

धर्मकीर्ति स्वास्थ्य कमिटी धर्मकीर्ति विहार, परिवार

श्रीघः नःघः, काठमाडौं, नेपाल ।

श्रद्धाया स्वां देक्षाना !

संस्कार अनित्य खः, उत्पन्न जुयाः फुनावनीगु स्वभाव खः
उत्पन्न जुयाः मदयावनीगु स्वभावयात शान्त याय्गु हे सुख खः

दिवंगत मच्छे नारायण रञ्जितकार

वांख्य बनेपा-६

बुद्धिः ने.सं. १०४४ चिलाथ्व एकादशी (वि.सं. १९८१ चैत्र २० गते, विहिवार)

मदुगुः ने.सं. ११२८ बछला चौथी (वि.सं. २०६५ ज्येष्ठ ११ गते, शनिवार)

श्रद्धेय पिता श्री मच्छे नारायण रञ्जितकार दिवंगत जुयादीगु
दकिला (वार्षिक) पुण्य तिथिस वय्कः सुखावती भुवनस वास लाय्मा व निर्वाण
प्राप्त जुय्मा धकाः कामना यासैं श्रद्धा सुमनया स्वां देक्षाना ।

मह्याय्पिं: व जिलाजैपिं:

तारादेवी रञ्जितकार - बुद्धरत्न रञ्जितकार, लक्ष्मीदेवी रञ्जितकार - जयम्बु रञ्जितकार 'बैकुण्ठ'
जगतदेवी श्रेष्ठ - विष्णु श्रेष्ठ, पञ्चदेवी के.सी. - श्रीराम के.सी., उषादेवी श्रेष्ठ - कविन्द्र श्रेष्ठ
छ्य्पिं: कपिल, जिना, कपिना, निना, एलिसा, आएसा, अभिषेक, क्रिन्सा, आर्यन ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी शनिवारिय कक्षा संचालन प्रतिवेदन

प्रस्तुतकर्ता- श्यामलाल चित्रकार

२०६५ चैत्र ८ गते । धर्मकीर्ति विहारमा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको स्थापना कालदेखि बुद्ध शिक्षा अध्ययन र अध्यापन गर्नु एक प्रमुख उद्देश्य भएको उक्त उद्देश्य हासिल गर्न अन्य विविध क्रियाकलापहरूको साथ साथै हरेक शनिवार विहान ८:३० बजे भिक्षु, भिक्षुणीहरू र बौद्ध विद्वानहरूबाट प्रवचन तथा छलफल कार्यक्रम अटुट रूपमा संचालन हुँदै आएको छ । २०६४ साल चैत्र महिना देखि २०६५ साल फाल्गुणमसान्त सम्मको एक वर्षको ५२ वटा शनिवारहरू मध्ये ५ वटा शनिवारहरू चाडपर्व तथा अन्य कार्यक्रमहरू भएकोमा बाँकी ४७ वटा शनिवारहरूमा निम्न भिक्षु, भिक्षुणीहरू र बौद्ध विद्वानहरूले कक्षा लिनभएको थियो ।

क्र.सं.	नाम	कक्षा संख्या
१.	श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविर	२
२.	श्रद्धेय भिक्षु धर्ममूर्ति	१
३.	श्रद्धेय भिक्षुणी धम्मावती	५
४.	श्रद्धेय भिक्षुणी सुजाता	६
५.	श्रद्धेय भिक्षुणी अनुपमा	१
६.	श्रद्धेय भिक्षुणी केशवती	१
७.	श्रद्धेय भिक्षुणी इन्दावती	४
८.	डा. श्री नरेशमान वज्राचार्य	६
९.	डा. श्री कविन्द्र वज्राचार्य	४
१०.	श्री मदनरत्न मानन्धर	११
११.	श्री मीनबहादुर शाक्य	१
१२.	श्रीमती रीना तुलाधर	१
१३.	श्री त्रिरत्न मानन्धर	१
१४.	श्री श्यामलाल चित्रकार	१
१५.	डा. श्री भद्ररत्न वज्राचार्य	१
१६.	श्री फणिन्द्ररत्न वज्राचार्य	१

जम्मा ४७

उहाँहरू सबै प्रवचक प्रवचिकाहरूलाई यस अध्ययन गोष्ठीले हार्दिक कृतज्ञता अर्पण गर्दछ । यस प्रकार निरन्तर सहयोगको लागि अपेक्षा गर्दछौं । श्रद्धेय भिक्षुणी

इन्दावती गुरुमांको सक्रिय संयोजकत्वमा समयमै प्रवचक प्रवचिकाहरूसंग सम्पर्क राखी कक्षा संचालन हुन गइरहेकोमा उहाँ गुरुमालाई धन्यवाद प्रदान गर्दछौं । साथै सहभागीहरूलाई चिया, जलपान तथा अन्य सहयोग गर्नेहरूलाई पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं ।

अनापत्ति वर्ग

२०६५ माघ १८ गते

प्रवचक- मदनरत्न मानन्धर

प्रस्तुती- शान्ति शाक्य

साधारण भाषामा, आपत्ति नभएको, दोष मुक्त भएको, विद्रोह नभएकोलाई अनापत्ति भनेर बुझिन्छ । यसलाई अझ विस्तृत रूपमा व्याख्या गर्नुहुँदै मदनरत्न मानन्धरज्यूबाट भन्नुभएको थियो । आपत्ति भन्नाले दोष युक्त, दोषको भागिदार अथवा जुनकामबाट आफू र अरूलाई हानी नोक्सानी हुने भन्ने जनाउँछ । तर अन् + आपत्ति = अनापत्ति अर्थात् अन् को अर्थ नभएको (Negative Meaning) हुन्छ । अनापत्ति वर्ग एकक निपातको १२ औं वर्गमा पर्दछ । यसमा २० वटा सुत्रहरू समावेश छन् ।

दश अकुशल कर्म (शरीर, मन र वचन) बाट गरिने काम आफू र अरूलाई पनि हानी हुनसक्छ । यस्तो कर्म चेतना अनुसार सजायको भागिदार हुन्छ । यदि चेतना रूपी भयो भने सजाय भोग्नुपर्छ र अनजानीबाट भयो भने चाहिँ कर्म अनुसार सजायको भागिदार फरक फरक हुन्छ वा नहुन पनि सक्छ ।

अनापत्ति वर्ग अन्तर्गत भिक्षु, भिक्षुणीहरूको केही विनयहरू पनि थाहा पाउन सकिन्छ । जस्तै: पाराजिका, संघादिसेस, अनियत, निसंगिय, पाचित्तिय, पाटिदेशनिय, सेखिय र अधिकरण आदि । यस नियम अन्तर्गत भिक्षुहरूको २२७ वटा र भिक्षुणीहरूको ३११ वटा पर्दछ । यस नियममा कुनै गरु (गन्धौं) र कुनै लहु (हलुका) पर्दछ । गरुमा पाराजिका पर्दछ । यसमा सजायको माफी हुन्दैन । अवश्य पनि अपराधको भागिदार हुन्छ । र निसंगिय, पाचित्तिय, पाटिदेशनिय, सिखिय आदि लहुमा पर्दछ । लहुमा दोष मुक्त गर्न सकिन्छ र सजायको भागिदार हुनु आवश्यक छैन । यदि भए पनि कर्म विपाक भनिन्दैन ।

यदि भिक्षु भिक्षुणीहरूबाट अनापत्तिलाई बढाई चढाइ नभएको कुरा गरेर धेरैलाई वेफाइदा हुने, सुख हरण हुने काम भयो भने अनर्थ हुन्छ, अपुण्य हुन्छ र सद्धम्म अन्तरध्यान समेत हुन सक्छ ।

साधारण वर्गहरूको गरु कर्म पञ्चमहापाप हो । जसबाट कोही पनि दोष मुक्त हुन सक्दैन । यसबाट अवश्य पनि कर्म बिपाक भोग्नुपर्छ । लहुलाई बढाइचढाइ अनावश्यक भ्रम फैलाउने, समाजमा हानी पुऱ्याउने, त्रास उत्पन्न गराउने र सुख शान्ति खल्बलाउने काम गर्नु हुन्दैन यदि यस्तो भएमा त्यसलाई राम्ररी छानबिब गरेर दोष मुक्त पनि गराउन सक्छ तर कर्म बिपाक हुनुपर्दैन । त्यसकारण आपत्ति र अनापत्तिलाई सही र निष्पक्ष रूपमा प्रस्तुत हुन सक्नुपर्छ । जसबाट सबैलाई कल्याण हुनुको साथै आफूलाई सद्धम्म पुण्य प्राप्त हुन्छ । र यही नै बुद्ध धर्मको सार्थक हो ।

विषय- अंगुत्तर निकायको (एकक निपात) २०६५ चैत्र २२ गते ।

प्रवचक- मदनरत्न मानन्धर
प्रस्तुती- मिनरवती तुलाधर

त्यसदिन मदनरत्न मानन्धरले अंगुत्तर निकाय अन्तर्गत २० औं वर्ग मध्ये १४ औं वर्ग एतदगग वग (अग्रतम वर्ग) को विषयमा प्रवचन दिनु भएको थियो । यसमा बुद्धशासनको चार परिषदलाई उन्नति, वृद्धि गर्नको लागि बुद्धले जिम्मा दिनुभएको थियो । जस्तै-

- (१) अग्रस्थान प्राप्त ४७ जवान भिक्षुहरू
- (२) अग्रस्थान प्राप्त १३ जवान भिक्षुणीहरू
- (३) अग्रस्थान प्राप्त १० जवान उपासकहरू
- (४) अग्रस्थान प्राप्त १० जवान उपासिकाहरू

जम्मा ८० जवान महाश्रावकहरू छन्

बुद्धले जस्तै धर्म उपदेश दिनसक्ने सारिपुत्रलाई अनुबुद्ध भनिन्छ । त्यस्तै प्रज्ञावान भिक्षुहरूमध्ये अग्रस्थानमा सारिपुत्र थियो । बुद्ध महाकरूणावान् भएको कारणले नै बुद्ध शासनमा समर्थवान भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक, उपासिका भइसकेपछि मात्र बुद्धले आयु संस्कार त्याग गर्नुभएको थियो । बुद्धशासनमा निर्वाणलाई राम्रोसंग देख्नसक्ने व्यक्ति कोण्डण्य हुन् । उनी सिद्धार्थको भविष्यवाणी गर्ने आठ ब्राह्मण मध्ये एक हुन् । त्यस्तै सबभन्दा पहिला ज्ञान प्राप्त गर्ने पञ्च वर्गीय मध्ये ज्येष्ठ थियो । मधुर स्वरले उपदेश दिने लकुण्टक भदिय भिक्षु

थियो । भिक्षुहरूले पालन गर्नुपर्ने नियम ३२७ थियो भने भिक्षुणीहरूले पालन गर्नुपर्ने नियम ३११ थियो भने । धृतङ्ग-१३ छन् ।

धृतङ्ग धारीहरू मध्ये अग्र महाकाश्यप भन्तेको नेतृत्वमा पहिलो संगायना भएको थियो । भिक्षुणीहरू मध्ये पहिला निर्वाणलाई राम्रोसंग देख्ने मध्ये अग्र गौतमी थियो । त्यस्तै प्रज्ञावान भिक्षुणी मध्ये अग्र खेमा थियो । उपासकहरू मध्ये अग्रदान दिने तपुस्स र भल्लुक व्यापारी दाजुभाई जुन द्वैवाचिक उपासकहरू हुन् । अनाथपिण्डक दान दिने अग्र उपासक थियो भने उपासिकाहरूमा विशाखा थियो ।

विश्वास गर्न योग्यहरू मध्ये नकुल पिता र नकुलमाता हुन् । पहिलो उपासिका- सुजाता थिइन् ।

मैत्री भावना गर्ने अग्र श्यामावती उपासिका हुन् । भने रोगी सेवा गर्ने अग्र सुप्रिया उपासिका हुन् ।

त्रिबोध

२०६५ माघ २५ गते ।

प्रवक्ता- डा. नरेशमान वज्राचार्य
प्रस्तुती- राजभाई तुलाधर

यसदिन डा. वज्राचार्यले त्रिबोधि अन्तर्गत सम्यक संबोधिको व्याख्या गर्दै भन्नुभयो- सम्यक संबोधि प्राप्त व्यक्तिलाई सम्यक सम्बुद्ध अथवा बुद्ध मात्रै पनि भनिन्छ । सम्यक संबोधि भित्र श्रावक बोधि र प्रत्यक बोधि दुवै निहित हुन्छ तर यो ती दुवै भन्दा अपरिमित रूपमा उच्च कोटिको हुन्छ । सम्यक सम्बुद्धको लागि संसारको कुनै पनि कुरा रहस्य रहँदैन । उहाँको लागि सबै कुराको यथार्थता छर्लङ्ग हुन्छ । लौकिक मात्रै होइन लोकोत्तर क्षत्रको पनि उहाँमा परिपूर्ण ज्ञान हुन्छ । अरू धर्महरूमा ईश्वरको इच्छा अनुसार सबै कुरा हुन्छ भन्ने मानिन्छ । तर बुद्धले कारण कार्यको आधारमा संसार चक्र चलिरहको हो भन्ने कुरा पत्ता लगाउनु भयो, कुनै एक सर्वशक्तिमान ईश्वरको इच्छा अनुसार होइन । बुद्ध धर्म हेतुवादमा आधारित छ । बीजबाट बिरूवा बन्छ, बिरूवाबाट फल फल्छ, फलबाट फेरि बीज हुन्छ । यसरी नै संसारको क्रम चलिरहन्छ । संसारमा कुनै पनि कुराको स्वतन्त्र अस्तित्व छैन, सबै कुरा परनिर्भर छ भन्ने सत्य सम्यक संबोधि प्राप्त व्यक्तिले राम्ररी बुझेको हुन्छ । यो भएर यो भएको यो नभए यो हुँदैन भन्ने कुरा जानेर नै बुद्धले दुःखबाट मुक्ति पाउने बाटो पत्ता लगाउनु भयो र स्वयं दुःखबाट मुक्त भएर अरूलाई पनि मार्गदर्शन गर्नुभयो । भगवानले सबै

कुरालाई वस्तुवादी अथवा यथार्थवादी भएर हेर्न सिकाउनुभयो । उदाहरणको लागि कपडाको एक टुक्रालाई लिउँ । साधारण दृष्टिमा हामीले यसलाई खालि कपडा मात्रै देख्छौं भने अलि गहिरिएर हेरे यसलाई धागोको संजाल देख्छौं र धागोलाई पनि फेरि कपास देख्छौं । यसरी हेर्दै जाँदा अन्तिममा सबै कुराको अस्तित्व सुन्यतातिर उन्मुख भएको पाउँछौं । यदि हामीले यो सुन्यतालाई साक्षात्कार गर्न सक्थौं भने हामीभित्र रहेको आशक्ति भाव टुट्छ र हामी दुःखबाट मुक्त हुन सक्छौं ।

गुरुमांहरूबाट एकदिने महापरित्राण पाठ सम्पन्न

महापरित्राण पाठ पश्चात् गुरुमांहरूको समूहमा दाता परिवार

२०६५ चैत्र ४ गते, गोकर्ण । श्रद्धावान दाताहरू नानीमैयाँ घले, भरतबहादुर घले स-परिवारको आयोजनामा धम्मवती गुरुमांको निर्देशनमा एकदिने महापरित्राण पाठ सम्पन्न भयो । त्यस अवसरमा श्रद्धेय धम्मवती गुरुमांले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रममा दातापरिवार को तर्फबाट गुरुमांहरूलाई जलपान भोजनको साथै अन्य पदार्थहरू दान-प्रदान गरी पूण्य सञ्चय गर्नुभएका थिए । उक्त अवसरमा महापरित्राणपाठ गर्नुभएका गुरुमांहरूको नामावली यसप्रकार रहेका छन् ।

- १) सामुहिक पाठ- गुरुमांहरूको समूह
- २) सरणागमन- करणिय मेत्त सुत्त - पुञ्जवती, मेत्तावती
- ३) खन्ध परित्त- घजग परित सुत्त - करुणावती ध्यानवती
- ४) महाकस्सपत्थेखोज्जङ्गमहाचुन्द बोज्जङ्ग - इन्दावती, सुखावती

- ५) गिरिमानन्द सुत्त- इसिगिल सुत्त - त्यागवती, जयवती
- ६) धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त - वीर्यवती, वण्णवती
- ७) महासमय सुत्त - शुभवती, ध्यानवती
- ८) आलवक- कसिभारद्वाज सुत्त - चमेली, जयवती
- ९) पराभव- वसल सुत्त - दानवती, त्यागवती
- १०) सच्च विभंग सुत्त - चमेली, दानवती
- ११) आटानाटीय सुत्त (क) - पुण्यवती, मेत्तावती
- १२) आटानाटीय सुत्त (ख) - शुभवती, करुणावती, ध्यानवती, वण्णवती
- १३) सामुहिक पाठ - गुरुमांहरूको समूह ।

परियत्ति कक्षा १ को सिडी विमोचित

२०६५ चैत्र ३० गते

प्रज्ञाभवन, कमलादी ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको तर्फबाट परियत्ति शिक्षा प्रथम कक्षाको सिडी प्रकाशन गरी यसलाई भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थवीर उपसम्पन्न स्वर्ण दिवस समारोह २५५२ को उपलक्ष्यमा प्रज्ञाभवन कमलादीमा संचालित एक भव्य कार्यक्रममा भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थवीरबाट नै विमोचन गर्नुभएको समाचार छ । स्मरणीय रहेको छ, यस सिडी धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीकी अध्यक्ष पूज्य धम्मवती गुरुमांको तर्फबाट पूज्य भन्ते ज्ञानपूर्णक महास्थवीरको शुभेच्छा सहित उहाँलाई अर्पण गर्नुभएको थियो ।

भिक्षु शीलभद्र महास्थवीर र महेन्द्ररत्न शाक्यबाट लिखित एवं सम्पादित समीर कर्माचार्यको अक्षरमा रामकृष्ण मानन्धरबाट सजाइएको उक्त सिडीको सफटवेयर डिजाइन देवदास मानन्धरले गर्नुभएको थियो भने यस सिडीको अवधारणा तथा प्रस्तुती डा. सुमनकमल तुलाधर रहेको छ ।

यस सिडी धर्मकीर्ति विहारमा पुराना दिवंगत उपासिकाहरू ७ जनाको पूण्यस्मृतिमा उहाँहरूका नातिनातीना परिवारले आर्थिक सहयोग गर्नुभई प्रकाशन गर्नुभएको कुरा बुझिएको छ । दिवंगत उपासिकाहरूको नाम यसरी रहेको छ-

भक्तलक्ष्मी ताम्राकार, ज्ञानमाया तुलाधर, कृष्णकुमारी ताम्राकार, रत्नदेवी तुलाधर, चम्पावती बानिया, दिलशोभा तुलाधर र लक्ष्मी कुमारी मानन्धर (ल्यासे अजी) आदि ।

वार्षिक मेला

२०६५ चैत्र ८ गते, शनिवार ।

नगदेश बुद्ध विहार, ठिमी ।

यसदिन धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको ३७ औं वार्षिक मेला नगदेश बुद्ध विहार ठिमीमा सुसम्पन्न भएको थियो । मेलाको पहिलो सत्रमा जलपान, ज्ञानमाला भजन, बुद्धपूजा र धर्मदेशना गरी सम्पन्न गरिएको थियो ।

दोश्रो सत्रको कार्यक्रम भोजन पश्चात् शुरू गरिएको थियो । श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको सभापतित्वमा प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले सञ्चालन गर्नुभएको उक्त भेलामा पञ्चशील प्रार्थना पश्चात् अमीर कुमारी शाक्यबाट स्वागत मन्तव्य व्यक्त गरिएको थियो । यसपछि धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने कार्य शुरू गरिएको थियो । यसको सिलसिलामा श्यामलाल चित्रकारले शनिवारीय कक्षा विषयक र आय-व्यय विवरण विषयक वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । यसरी नै इन्दावती गुरुमाले ऋषिनी प्रब्रज्या उपकमिटीको र रमाशोभा कंसाकारले Audio Visual Committee को वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

सो पश्चात् वि.सं. २०६५ सालभित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरूको संयोजक एवं प्रशिक्षकहरूलाई सम्झनाको चिनो उपहारको रूपमा प्रदान गरिएको थियो । नगदेश बुद्ध विहारका सक्रिय कार्यकर्ता कृष्ण कुमार प्रजापतिलाई पनि सम्झनाको चिनो उपहारको रूपमा प्रदान गरिएको थियो ।

यसरी नै धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको वि.सं. २०६५ देखि २०६५ साल सम्मको कार्यकारिणी समिति पुनःगठन भए अनुसार उक्त सभाले नयाँ कार्यकारिणी समितिको अनुमोदन गरेको थियो । अनुमोदित नयाँ कार्यकारिणी समिति अनुसार श्रीमती लोचनतारा तुलाधर सचिव पदमा मनोनित हुनुभएका थिए । त्यसैले नयाँ कार्यकारिणी समितिको तर्फबाट नयाँ सचिवबाट पनि आफ्नो मन्तव्य एवं प्रतिवद्धता प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । सो पश्चात् उपाध्यक्ष वीर्यवती गुरुमाले पनि आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

अन्त्यमा सभापतिको आसनबाट बोल्नुहुँदै श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले हाम्रो जीवनमा नभई नहुने ५

आवश्यक तत्त्वहरू विषयमा प्रवचन दिनुहुँदै भन्नुभयो—
“हाम्रो जीवनमा श्रद्धा, शील, स्मृति, समाधि र प्रज्ञा अत्यावश्यक रहेको हुन्छ । विहारमा गई हामीले यी ज्ञानगुणका कुराहरू सुनी आफ्नो जीवनलाई सफल पार्नुपर्दछ । दस्तुरको लागि मात्र विहार जाने गर्दा हामीले आफूलाई चाहिने फाइदा गुमाउन पनि पुग्नेछौं ।”

उक्त कार्यक्रममा नगदेश बुद्ध विहारको तर्फबाट श्री कृष्णकुमार प्रजापतिले पनि आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमको अन्त्यमा वार्षिक मेला कार्यक्रमका संयोजिका चन्द्रदेवी बज्राचार्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभई कार्यक्रम समापन गर्नुभएको थियो ।

सो पश्चात् वार्षिक मेलाको रोचक कार्यक्रम “खुरु खुरु नृत्यसः सुरु सुरु सिरपाः” प्रस्तुत गरी सहभागीहरूलाई आकर्षित र वातावरण रमणिय बनाइदिएको थियो । उक्त कार्यक्रमका संचालक अरूणसिद्धि तुलाधर हुनुहुन्थ्यो ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको पुनर्गठन एवं अनुमोदित नयाँ कार्यकारिणी समिति हाल यसरी रहेको छ—

धर्मानुशासक	— भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
संरक्षिका	— दो गुणवती गुरुमां
अध्यक्ष	— धम्मवती गुरुमां
उपाध्यक्ष	— वीर्यवती गुरुमां
उपाध्यक्ष	— इन्दावती गुरुमां
सचिव	— लोचनतारा तुलाधर
सह-सचिव	— चन्द्रदेवी बज्राचार्य
कोषाध्यक्ष	— श्यामलाल चित्रकार
सह-कोषाध्यक्ष	— रामकुमारी मानन्धर
सदस्यहरू	— अमीरकुमारी शाक्य
	— रमाशोभा कंसाकार
	— प्रफुल्ल कमल ताम्राकार
	— उर्मिला ताम्राकार
	— सरोज मानन्धर
	— सुभद्रा स्थापित
सल्लाहकार	— श्री वरदेश मानन्धर
	— मदनरत्न मानन्धर
	— डा. सुमनकमल तुलाधर
	— रेणु स्थापित

स्वागत कार्यक्रम सम्पन्न

२०६५ चैत्र २५ गते ।

धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः नःघः

यसदिन धर्मकीर्ति विहारमा मित्रराष्ट्र म्यानमार, श्रीलंका र थाइलैण्डका सम्मानित उच्चस्तरीय ख्यातिप्राप्त भिक्षुमहास्थविरहरू गुरुमांहरू लगायत गृहस्थ पाहुनाहरूलाई स्वागत गरिएको थियो । धर्मकीर्ति संरक्षण कोषको आयोजनामा संचालित उक्त कार्यक्रममा भिक्षु अश्वघोष महास्थविरबाट पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएको थियो । प्रफुल्ल कमल ताम्राकारले संचालन गर्नुभएको उक्त स्वागत कार्यक्रममा चमेली गुरुमाले स्वागत भाषण गर्नु भएको थियो भने रीना तुलाधरले धर्मकीर्ति विहारको परिचय प्रस्तुत गर्नु भएको थियो । यसरी नै भिक्षु धम्मपालबाट पाहुना विदेशी भन्ते गुरुमांहरूको परिचय प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा श्रीलंकाका भिक्षु कोटुगोड धम्मावास महाथेर बाट आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदा भिक्षु तपस्सी धम्मले भाषा रूपान्तर गर्नु भएको थियो भने थाइलैण्डका फ्रा. खू प्रजक वारायणले मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदा भिक्षु धम्मपालले भाषा रूपान्तर गर्नुभएको थियो । यसरी नै म्यानमारका सयादो ऊ सागरभिवंसले धर्मदेशना गर्नुहुँदा अगंग्राणी गुरुमाले भाषा रूपान्तर गर्नुभएको थियो । उक्त कार्यक्रममा भिक्षु अश्वघोष बाट पनि धर्मदेशना भएको थियो । श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको उपसम्पदा ५० औं स्वर्णदिवसको उपलक्ष्यमा नेपाल पाल्नुभएका विदेशी धर्मगुरुहरू लगायत अन्य गृहस्थ पाहुनाहरूलाई विभिन्न मितिमा विभिन्न विहार एवं संस्थहरूले स्वागत

गर्ने कार्यक्रम रहेको थियो । सोही कार्यक्रम अनुसार मिति २०६५/१२/२५ दिन धर्मकीर्ति विहारमा स्वागत गर्ने कार्यक्रम रहेको हुँदा धर्मकीर्ति संरक्षण कोषको तर्फबाट संचालन गरिएको उक्त कार्यक्रम विभिन्न विदेशी पाहुनाहरू भन्ते गुरुमां र उपासक उपासिका समेतगरी जम्मा २० जनालाई धर्मकीर्ति विहारका उपासक उपासिकाहरूबाट स्वयम्भू चैत्य एक एक थान उपहार स्वरूप प्रदान गरी हर्षोल्लासका साथ स्वागत गरिएको थियो । स्वागतकार्यक्रम पश्चात् मीना तुलाधरबाट धन्यवाद व्यक्त गर्नु भएको थियो भने भिक्षु धम्मपालबाट पुण्यानुमोदन गर्नुभई कार्यक्रम समापन गरिएको थियो । कार्यक्रम पश्चात् पाहुनाहरूलाई जलपान लगायत कार्यक्रममा उपस्थित रहनुभएका महानुभावहरूलाई हल्का पेय पदार्थ प्रदान गरिएको थियो ।

स्वागत कार्यक्रममा चैत्य उपहार प्राप्त गर्नुभएका पाहुनाहरूको नामावली यसरी रहेको छ-

- 1) Ven. Sayadaw U Sasanabhivamsa
- 2) Ven. Sayadaw U Nyanissar
- 3) Ven. Bhikkhu Kotogoda
Dhammawasa Mahathero
- 4) Ven. Sayadaw Usagarabhivamsa
- 5) Ven. Phra Prajakawaryan
- 6) Ven. Phra Prayukat 7) Ven. Daw Gunawati
- 8) Ven. Daw Tikkhawati 9) Daw Sanwe
- 10) Daw Kyin Aye 11) U Tin Oo
- 12) Mr. Sho Moe 13) Mrs. Moe Moe
- 14) Thai Upasaka
- 15) 5 Malyasian Upasakas
- 16) 1 Burmese Upasak (Kappiyakarak)

स्वागत कार्यक्रममा श्रीलंकाका भिक्षु कोटुगोड धम्मावासबाट धर्मदेशना गर्नुहुँदै
प्रवचन श्रवण गर्दै उपासकोपासिकाहरू

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको वि.सं. २०६६ को वार्षिक कार्य तालिका

१.	२०६६ बैशाख २६ गते, शनिवार	स्वाँयापुन्हिको विशेष कार्यक्रम	प्रतिमा मानन्धर
२.	२०६६ ज्येष्ठ १६ गते, शनिवार	चित्रकला प्रतियोगिता	शुभवती गुरुमां
३.	२०६६ ज्येष्ठ ३० गते, शनिवार	पूज्य अश्वघोष महास्थवरको ८२ औं जन्मोत्सव र चित्रकला प्रतियोगिताको विजयीहरूलाई पुरस्कार वितरण	सरोज मानन्धर
४.	२०६६ असार ६ गते, शनिवार	प्रब्रज्या दिवस	श्यामलाल चित्रकार
५.	२०६६ असार २३ गते, मंगलवार	गुरु पुन्हि	उर्मिला ताम्राकार
६.	२०६६ श्रावण	पूज्य धम्मवती गुरुमां ७५ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा प्रौढ बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता	रमा कंसाकार
७.	२०६६ मंसीर	बालबालिकाहरूलाई कागजको सामान बनाउने तालिम	रामेश्वरी महर्जन
८.	२०६६ पौष	श्रामणेर र ऋषिणी प्रब्रज्या शिविर	इन्दावती गुरुमां
९.	२०६६ चैत्र ७ गते	वार्षिक भेला	सुभद्रा स्थापित

धम्मवती गुरुमांया ७५ दै बुँदिया लसताय अमिधम्म पाठ

१. आषाढ १८ गते - २५ गते तकक - अभिधम्म पाठ - सुथंसिया ७ निसें ९ बजे तकक थाय- धर्मकीर्ति विहार, श्री:घ: न:घ:
२. आषाढ २७ गते - २९ गते तकक - पालि पठान पाठ - सुथंसिया ८ निसें सनिला ६ तकक थाय- निर्वाणमूर्ति, किम्डोल विहार, स्वयम्भू ।

॥ आरोग्या परमात्मा, सन्नुटिठ परमं धन, विस्सासा परमंजाति, निब्बानं परमं सुखं ॥

सम्यक सम्बुद्ध प्रति नतमस्तक हुँदै स्वास्थ्य सेवामा समर्पित धर्मकीर्ति विहारको शनिवारीय क्लिनिकबाट लाभ लिनुहोस् ।

प्रत्येक महिनाको

पहिलो शनिवार	डा. योगेन्द्रमान शाक्य	सामान्य चिकित्सा विज्ञ	८:००-९:३०
दोस्रो शनिवार	डा. मोतिराज बज्राचार्य	मुटु रोग विशेषज्ञ	९:००-१०:३०
तेस्रो शनिवार	डा. विजयलाल श्रेष्ठ	डाइबेटिक विज्ञ	८:३०-१०:००
चौथो शनिवार	डा. मोतिराज बज्राचार्य	मुटु रोग विशेषज्ञ	९:००-१०:३०
प्रत्येक पूर्णिमा	डा. सुरेन्द्र शाक्य	सामान्य चिकित्सा विज्ञ	८:००-१०:३०

धर्मकीर्ति स्वास्थ्य कमिटी, श्री:घ: विहार

“जुन गर्ने हो त्यही नै भन । जुन गर्ने होइन त्यो भन्नु पनि हुँदैन । नगर्ने कुरा भनेर मात्र हिँड्नेलाई पण्डितहरूले चिन्छ ।”

- दशपारमिता

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी आर्थिक प्रतिवेदन

२०६५ चैत्र ८ गते ।

प्रस्तुतकर्ता- कोषाध्यक्ष श्यामलाल चित्रकार

वि.सं. २०६४ साल चैत्र १ गते देखि २०६५ साल फाल्गुण ३० गते सम्मको जम्मा आम्दानी रु. १२१३९०/२१ मध्ये रु. ११०२९२/६० खर्च भई रु. ११०९७/६१ बचत भएको छ । अल्पकालिन प्रव्रज्या समितितर्फ रु. ७४००/- पर्ने स्टील दराज थाम १ खरिद गरी पूँजीकृत खर्च भएको छ ।

क्र.सं.	विवरण	खर्च	आम्दानी	बत (न्यून)
	(क) कार्यक्रमहरू			
१.	वार्षिक भेला २०६४	२८९२/-	-	(२८९२/-)
२.	प्रव्रज्या दिवस २०६५	१०४०६/-	६७४१/-	(३६६५/-)
३.	श्रद्धेय अश्वघोष भन्ते जन्मोत्सव	३०००/-	११५०/-	(१८५०/-)
४.	श्रद्धेय धम्मवती गुरुमां जन्मोत्सव उपहार	३०००/-	-	(३०००/-)
५.	प्रौढ हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता	२८६०/५०	१७३३/-	(११२७/५०)
६.	मिठाइ तालिम	३७५/-	६००/-	२२५/-
७.	अल्पकालिन प्रव्रज्या	६८५७२/-	७४५७२/-	६०००/-
८.	बुद्ध शिक्षा प्रा.प्र.शि.	१४१००/-	१०४३०/-	(३६७०/-)
	(ख) गतवर्षको कार्यक्रमहरूको हिसाब मिलान श्रद्धेय अश्वघोष भन्तेको ८१ औं जन्मोत्सव खर्च	१२१०/-	-	१२१०/-
	जम्मा	१०६४१५/५०	९५२२६/-	(१११८९/५०)
	(ग) अन्य आम्दानी खर्च			
१.	विज्ञापन खर्च	२९००/-		
२.	यातायात खर्च	३००/-		
३.	ब्याजकर (अ.प्र.स.)	१७९/१३		
४.	ब्याजकर (अ.प्र.स.)	४९७/९७		
५.	ब्याज आम्दानी (अ.प्र.स.)		११९४/४४	
६.	ब्याज आम्दानी (अ.प्र.स.)		१९४६९/७७	
७.	सदस्यता शुल्क		५५००/-	
	जम्मा	३८७७१०	२६१६४/२१	२२२८७/११
	जम्मा (क) (ख) (ग)	११०२९२/६०	१२१३९०/२१	११०९७/६१
	गत वर्षको बैंक मौज्जात		२८४८३६/८५	
	थप यस वर्षको बचत		+ ११०९७/६१	
	कट्टी पूँजीकृत खर्च		- ७४००/-	
	थप दिनुपर्ने हिसाब		+ ७५/-	
	हुनुपर्ने बैंक मौज्जात		२८८६०९/४६	
१.	ए.से. एण्ड क्रै.को.मु. खाता			२०००००/-
२.	ए.से. एण्ड क्रै.को. बचत खाता			५६६३९/८५
३.	ने.बै.लि. क्षेत्रपाटी बचत खातामा			३१९६९/६१
	यस वर्षमा भएको बैंक मौज्जात			२८८६०९/४६

सुलक्षण कीर्ति विहारको प्राङ्गणमा निर्माण सम्पन्न भएको ३८ फिट उचाईको बोधिसत्त्व सिद्धार्थ कुमारको प्रतिमा अनावरण र समुद्घाटन समारोह सम्पन्न

राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवबाट ३८ फिटको अग्लो सिद्धार्थ कुमारको प्रतिमा मैनवत्ती बाली उद्घाटन गर्नु भएपछि । साथमा थुप्रै अन्य भन्ते गुरुमाहरू र अन्य गन्यमान्यहरूको उपस्थिति

२०६५ चैत्र १५ गते ।

सुलक्षणकीर्ति विहार, चोभार ।

यसदिन चोभार स्थित सुलक्षणकीर्ति विहारमा सम्माननिय राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवज्यूबाट ३८ फिट अग्लो सिद्धार्थ कुमारको प्रतिमा अनावरण गर्नुभएको थियो ।

थाइलैण्डको फ्रा. खु सङ्घराज बुनसोङ्ग उपसमोको नेतृत्वमा त्यहाँका उपासकोपासिकाहरूको तर्फबाट निर्मित उक्त सिद्धार्थ कुमारको प्रतिमा प्रतिष्ठापन कार्यक्रममा थाइलैण्डका प्रतिनिधिका रूपमा थाई Charge the Affairs Afi Mamanee ले आफ्नो मन्तव्य दिनुभएका थिए । कार्यक्रममा श्रीलंका, म्यानमार लगायतका राजदूतहरूको पनि उपस्थिति रहेको थियो । यसरी नै उक्त कार्यक्रममा थाइलैण्डका परमपावन सङ्घराज समदेत् जाणसंवरका प्रतिनिधि- फ्रा ठेवयान विजितज्यूबाट पनि बोधिसत्त्व सिद्धार्थ कुमारको प्रतिमा प्रतिष्ठापन गर्नुभएको थियो ।

सोहि अवसरमा सम्माननिय राष्ट्रपति

डा. रामवरण यादवबाट श्री देवकाजी शाक्यद्वारा अनुवादित पुस्तक "अनन्तज्योति" श्रद्धेय भिक्षु सिङ्गयुनको "धर्म चिन्तन" नामक पुस्तक पनि विमोचन गर्नुभएको थियो ।

सोही कार्यक्रमको अवसरमा राष्ट्रपति रामवरण यादवज्यूले भन्नुभयो-

कार्यक्रममा सम्बोधन गर्नुहुँदै राष्ट्रपति रामवरण यादव

“देशमा शान्ति स्थापना र विकासको लागि हामीले बुद्ध शिक्षालाई अपनाउनुपर्छ र त्यस अनुसार कार्यमा पनि अगाडि बढ्नुपर्छ ।”

कार्यक्रमका सभापति रहनुभएका सुलक्षणकीर्ति विहारका प्रमुख डा. अनोजा गुरुमाले उपस्थित सबै महानुभावहरूलाई धन्यवाद दिनुहुँदै सभाविसर्जन गर्नुभएको थियो ।

लगभग एकहजार भन्दा बढी व्यक्तिहरूको सहभागिता रहेको उक्त कार्यक्रम अनुला गुरुमाले संचालन गर्नुभएको थियो ।

भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर उपसम्पन्न स्वर्ण दिवस समारोह सम्पन्न

२०६५ चैत्र २१-३० ।

स्थान- विश्वशान्ति विहार, मिनभवन ।

श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर उपसम्पन्न हुनुभएको ५० वर्ष पुगेको उपलक्ष्यमा स्वर्ण उपसम्पदा दिवस विधि रोचक एवं महत्त्वपूर्ण धार्मिक कार्यक्रमहरू संचालन गरी भव्य रूपमा मनाइएको थियो ।

उक्त समारोहमा मित्रराष्ट्र म्यानमार, श्रीलंका र थाइलैण्डका सम्मानित उच्चस्तरीय ख्यातिप्राप्त भिक्षु महास्थविरहरूको समुपस्थित रहेको थियो । सो अनुसार म्यानमारबाट अभिधज महारथ गुरु सयादो ऊ सासनाभिवंश, सयादो ऊ जणिस्सर, सयादो ऊ सागराभिवंश, दो गुणवती गुरुमां, दो तिक्खावती गुरुमां, श्रीलंकाबाट भिक्षु कोटुगोड धम्मावास महाथेर र थाइलैण्डबाट भिक्षु फ्रा. राजरत्न रंसी, फ्राखू प्रजक वारायण र फ्रा. एस प्रयुक्त आदि उपस्थित हुनुभएका थिए । यसको साथै अन्य विदेशी गृहस्थ महानुभाव पाहुनाहरूको पनि उपस्थिति रहेको थियो ।

चैत्र २१ देखि ३० गतेसम्म संचालित उक्त कार्यक्रममा ५० जना कुलपुत्रहरूलाई चैत्र २२ देखि ३० सम्म अल्पकालिन उपसम्पदा प्रव्रज्या गरिएको थियो ।

यसरी नै चैत्र २३ देखि ३० गतेसम्म भिक्षुसंघबाट बुद्ध उपदेश संग्रहित त्रिपिटक संक्षिप्त पाठ गरिएको थियो ।

चैत्र २३ गते विभिन्न धार्मिक ग्रन्थ एवं भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर सम्बन्धी सचित्र जीवन, डकुमेन्ट्री तथा विशेषांक स्मारिका विमोचन गरिएको थियो ।

चैत्र २३ देखि ३० सम्म नै ज्ञानमाला भजन प्रस्तुती तथा दैनिक रूपमा विभिन्न स्थानमा भन्तेहरूबाट विशेष

प्रवचन कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो । यस कार्यक्रमको सिलसिलामा पाहुनाहरूलाई आनन्दकुटी विहार, पाटन क्षेत्र, धर्मकीर्ति विहार, नगरकोट, भक्तपुर आदि विभिन्न क्षेत्रहरूको भ्रमण गराइएको थियो ।

चैत्र २९ गते, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध विद्वानहरूको सहभागितामा एकदिने गोष्ठी सम्पन्न गरिएको थियो ।

यसरी नै चैत्र ३० गते, प्रज्ञा भवन कमलादीमा बुद्ध शिक्षाको पाठ्यक्रमगत अध्ययन गरिने परियत्ति शिक्षामा विद्यार्थीहरूको वृहत भेला गरिएको थियो ।

यसरी नै चैत्र ३० गते प्रज्ञा भवनमा नेपालमा महामहिम सम्माननिय राष्ट्रपति डा. रामवरण यादवज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरज्यूलाई अभिनन्दन गरिएको थियो ।

मैत्री बोधिसत्त्व महाविहारमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना

२०६५ फाल्गुण ११ गते ।

स्थान- जमोबहाल ।

यसदिन पञ्चशील प्रार्थना र बुद्ध पूजा पश्चात् वीर्यवती गुरुमाले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलःको तर्फबाट ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत गरिएको उक्त कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका सबै सहभागीहरूलाई जलपान दान गरी पूण्य सञ्चय गर्नुहुने दाताहरूको नाम यसरी रहेको छ—

(१) अमरलक्ष्मी तुलाधर

(२) राज शिरोमणी तुलाधर

२०६५ चैत्र । स्थान- जमोबहाल ।

यसदिन पञ्चशील प्रार्थना र बुद्धपूजा पश्चात् चमेली गुरुमाले धर्मदेशना गर्नुभएको थियो ।

धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन खलःको तर्फबाट ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत गरिएको उक्त कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका सबै सहभागीहरूलाई दाता कृष्ण महर्जन र लक्ष्मी महर्जन सपरिवारको तर्फबाट जलपान दान गर्नुभई पूण्य सञ्चय गर्नुभएको थियो ।

मैत्रेय युवा संघको वार्षिक उत्सव

स्थान- जयकीर्ति महाविहार, थथुबही ।

पञ्चशील प्रार्थना पश्चात् सुरु भएको उक्त कार्यक्रममा मुख्य अतिथि श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक

महास्थविरज्यूले पानसमा वत्ती बाली उद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

लेखक रत्नसुन्दर शाक्यले श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको परिचय दिनुभयो ।

श्रद्धेय भिक्षु धम्मशोभन महास्थविरले शुभ-कामना मन्तव्य दिनुभयो ।

भक्तपुर सम्पदा संघका अध्यक्ष पद्म सुन्दर शाक्यले भक्तपुरका युवा वर्गलाई बुद्ध धर्म सम्बन्धी विधि र चनात्मक कार्यक्रम गर्दै आइरहेको सही मूल्याङ्कन गरी मैत्रेय युवा संघलाई Akira-CD3 क्यासेट एक थान मैत्रीपूर्ण रूपले संघ अध्यक्षलाई उपहार प्रदान गर्नुभयो ।

संघका अध्यक्ष तिर्यराज वज्राचार्यको सभापतित्वमा संघका सल्लाहकार लक्ष्मीचन्द्र वज्राचार्यले स्वागत भाषण पछि संघका उपसचिव कृष्ण वज्राचार्यले वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष रुद्र चित्रकारले आय-व्यय प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । संघको सल्लाहकार रामकृष्ण वैद्यले धन्यवाद दिनुभएको थियो भने कार्यक्रम सञ्चालन रश्ना वज्राचार्यले गर्नुभएको थियो ।

विराटनगरमा महापरित्राण पाठसम्पन्न

२०६५ माघ १७ र १८ । विराटनगर ।

विराट बौद्ध संघको आयोजनामा भिक्षु महासंघ नेपालको सहभागितामा देशमा शान्ति सुव्यवस्था कायम रहोस् भन्ने मनसाय राखी महापरित्राण पाठ सम्पन्न गरिएको समाचार छ ।

श्रद्धेय भिक्षु सोभितको नेतृत्वमा १९ जना भिक्षु तथा श्रामणेरहरू काठमाडौंबाट विराटनगर उपस्थित हुनुभएको थियो ।

माघ १७ गते बुद्ध विहार विराटनगर प्रांगणमा भिक्षु धम्म शोभन महास्थविरबाट पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भई बुद्ध पूजा एवं धर्मदेशना गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा मोहनप्रसाद शाक्यको अध्यक्षतामा धार्मिक सभा सम्पन्न गरियो । उक्त कार्यक्रममा भिक्षु धर्मपाल र भिक्षु सोभितले प्रवचन गर्नुभएको थियो । यसरी नै राममाया हलवाई, गोपाल शाक्य, धर्मकुमारी मोक्तान, विश्वराज पाँडे, धर्मकुमार हलवाई, सत्यनारायण ताम्राकार, मोहनप्रसाद शाक्य, धर्मराज शाक्य आदिले आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए ।

माघ १८ गते विहान ८ बजे भिक्षु महासंघका प्रतिनिधिहरू महापरित्राण मण्डपमा प्रवेश गर्नुभई भिक्षु

धम्मशोभनले पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भई धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । सो पश्चात् महापरित्राण पाठ सुरु गरी साँझ ५ बजे पाठ सम्पन्न गरिएको थियो । त्यसपछि भिक्षु महासंघलाई उपासकोपासिकाहरूबाट अष्टपरिष्कार सहित अन्य पदार्थहरू पनि दान प्रदान गरिएको थियो ।

माघ १७ र १८ गते दुबै दिन सबै सहभागीहरूलाई जलपान र भोजन संस्थाबाट नै व्यवस्था गरिएको थियो ।

नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा परिक्षाको परिक्षाफल प्रकाशित

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको तर्फबाट संचालित नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा बु.सं. २५५२ (वि.सं. २०६५) माघ महिनामा संचालित परीक्षाको परीक्षाफल प्रकाशित भएको छ ।

सबै कक्षा गरी २२ जना विद्यार्थीहरूले बोर्ड ल्याउन सफल उक्त परीक्षामा नियमित समूहबाट १२७६ जना विद्यार्थीहरू उत्तिर्ण भएका छन् । परियत्ति सद्धम्म कोविद उपाधिमा खेमा गुरुमाले बोर्ड प्रथम ल्याउन सफल भएकी छन् । उहाँ विश्व शान्ति विहार परियत्ति केन्द्रका परीक्षार्थी हुनुहुन्छ ।

यसरी नै धर्मकीर्ति विहार परियत्ति केन्द्रबाट परीक्षामा सफल विद्यार्थीहरूको नाम यसरी रहेको छ ।

क्र.सं.	कक्षा	पान नं.	नाम	श्रेणी
१.	१०	८८५२	दानवती गुरुमां	तृतीय
२.	९	८०७३	प्रेमलता तुलाधर	द्वितीय
३.	९	८८५१	त्यागवती गुरुमां	द्वितीय
४.	८	१४६२९	प्रीतिवती गुरुमां	प्रथम
५.	८	५८०७	विजयलक्ष्मी शाक्य	द्वितीय
६.	८	५८९४	पद्मा नकर्मी	द्वितीय
७.	८	३५९३	चिनीकाजी महर्जन	द्वितीय
८.	८	३३४७	अमृत शोभा शाक्य	द्वितीय
९.	८	३३५९	रामेश्वरी महर्जन	द्वितीय
१०.	८	५८०८	लक्ष्मीहीरा स्थापित	तृतीय
११.	८	५८०४	सुभद्रा स्थापित	तृतीय
१२.	८	१८९०	नविना महर्जन	तृतीय
१३.	७	९०८९	सबिता तुलाधर	प्रथम
१४.	७	९०९२	ध्यानवती गुरुमां	प्रथम
१५.	७	३८७५	सुवर्णवती गुरुमां	प्रथम
१६.	७	१११०८	सुशीलवती गुरुमां	द्वितीय
१७.	७	२९९९	श्यामलाल चित्रकार	बोर्ड द्वि.

१८.	६	३८७५	वण्णवती गुरुमां	प्रथम	५७.	२	१३०३०	दानकेशरी शाक्य	द्वि. श्रेणी
१९.	५	९१८४	दीना कंसाकार	प्रथम	५८.	२	१३०३३	सिचु मानन्धर	द्वि. श्रेणी
२०.	५	१११२६	क्षान्तीवती गुरुमां	प्रथम	५९.	२	१३०४०	रत्नदेवी महर्जन	द्वि. श्रेणी
२१.	५	७५४९	जेनिश नकमी	प्रथम	६०.	२	१३०४६	वसुन्धरा मानन्धर	द्वि. श्रेणी
२२.	५	२५४८	सुशीला शाक्य	प्रथम	६१.	२	१३०४७	छोरी महर्जन	द्वि. श्रेणी
२३.	५	१३०५५	सहना मानन्धर	प्रथम	६२.	२	१३०३२	नीस्त श्रेष्ठ	द्वि. श्रेणी
२४.	५	१३०५६	विरोसनी गुरुमां	प्रथम	६३.	२	१३०३४	लक्ष्मी मानन्धर	द्वि. श्रेणी
२५.	४	९१०१	भावनावती गुरुमां	प्रथम	६४.	१	१३९७५	प्रज्वल महर्जन	द्वि. श्रेणी
२६.	४	७२६९	महेश्वरी महर्जन	प्रथम	६५.	१	१३९८३	सुदिन महर्जन	द्वि. श्रेणी
२७.	४	६५२२	प्रेमलक्ष्मी तुलाधर	प्रथम	६६.	१	१३९८१	जालीसा महर्जन	द्वि. श्रेणी
२८.	३	११०९८	श्रोता शाक्य	प्रथम	६७.	५	११०९१	नूरी स्थापित	तृतीय श्रेणी
२९.	३	१३९६२	रूबी महर्जन	प्रथम	६८.	५	५७००	अमिर महर्जन	तृतीय श्रेणी
३०.	३	१३९६४	दुर्गा रेग्मी	प्रथम	६९.	५	३३२०	राकेश महर्जन	तृतीय श्रेणी
३१.	३	१३९६१	रूसो महर्जन	प्रथम	७०.	३	११०९७	विपस्सना शाक्य	तृतीय श्रेणी
३२.	३	१३९५८	अम्बिका श्रेष्ठ	प्रथम	७१.	१	१३९७६	रचना महर्जन	तृतीय श्रेणी
३३.	३	१३९६०	प्रतिमा मानन्धर	प्रथम	७२.	१	१३९७१	एन्जला मानन्धर	तृतीय श्रेणी
३४.	२	१३९६६	सरस्वती मानन्धर	प्रथम	७३.	१	१३९६८	जशू नकमी	तृतीय श्रेणी
३५.	२	१३०५१	तारा शाक्य	प्रथम	७४.	१	१३९७३	चिनीमाया वज्राचार्य	तृतीय श्रेणी
३६.	२	१३०३९	नानीहेरा प्रजापती	प्रथम	सुखेतमा क्षेत्रीय बौद्ध सम्मेलन				
३७.	२	१३०३६	दितिमा	प्रथम	२०६५ माघ २५ गते, शनिवार । विरेन्द्रनगर, सुर्खेत ।				
३८.	२	१३०५२	पवित्र मानन्धर	प्रथम	धर्मोदय सभाको मध्य पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय बौद्ध				
३९.	२	१३०३७	तुसिता	प्रथम	सम्मेलन भब्यताकासाथ सम्पन्न भएको समाचार प्राप्त				
४०.	२	१३९६७	चन्द्रश्री	प्रथम	भएको छ । सम्माननीय सभामुख श्री सुवास नेम्वाङ्गको				
४१.	२	१३०३८	सुखिता	प्रथम	प्रमुख आतिथ्यमा र केन्द्रिय वरिष्ठ उपाध्यक्ष लक्ष्मीदास				
४२.	१	१३९७७	रोजिना महर्जन	प्रथम	मानन्धरको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको उक्त				
४३.	१	१३९८०	मणिवती	प्रथम	सम्मेलनमा धर्मोदय सभाका केन्द्रिय महासचिव सुचित्रमान				
४४.	१	१३९७९	यमिका महर्जन	प्रथम	शाक्यले सुर्खेत सम्मेलनको उद्देश्य बारे बोल्नुभएको थियो				
४५.	१	१३९८४	लुनिभा महर्जन	प्रथम	भने उपाध्यक्ष प्रा. सुवर्ण शाक्यले ४ बुँदे घोषणापत्र पढेर				
४६.	१	१३९८२	मुस्कान शाक्य	प्रथम	सुनाउनु भएको थियो ।				
४७.	१	१३९७८	सोनिका महर्जन	प्रथम	उक्त सम्मेलनमा तीनै यानका धर्मगुरुहरू भिक्षु,				
४८.	६	५६६८	सितु मानन्धर	द्वि. श्रेणी	लामा तथा वज्राचार्यहरूले मङ्गलपाठ, स्वस्ति वाचन आदि				
४९.	६	१११०९	ताराशोभा स्थापित	द्वि. श्रेणी	पाठ गरी भिक्षु बोधिज्ञानबाट शील प्रार्थना गराउनु भएको				
५०.	५	७४९४	निर्मला नकमी	द्वि. श्रेणी	थियो । उक्त कार्यक्रममा मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्र, धर्मोदय				
५१.	५	१११०५	सुजाता गुरुमां	द्वि. श्रेणी	सभा सुर्खेत शाखाका अध्यक्ष बालकृष्ण मानन्धर, जीवन				
५२.	४	७२७०	महेश महर्जन	द्वि. श्रेणी	शाक्य लगायतले आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए				
५३.	४	१३०३१	रत्ना श्रेष्ठ	द्वि. श्रेणी	भने सम्मेलनका संयोजक केन्द्रिय उपाध्यक्ष माननीय				
५४.	३	११०९६	सुमित्रा शाक्य	द्वि. श्रेणी	इन्द्रबहादुर गुरुङ्गले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभई अन्त्यमा				
५५.	३	१३०५८	अञ्जु पौडेल	द्वि. श्रेणी	सभापतिद्वारा आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभई सभा विर्सजन				
५६.	३	१३०४८	सृजना वज्राचार्य	द्वि. श्रेणी	गर्नुभएको थियो ।				

विहान ८ बजे वीरेन्द्रनगर सुर्खेत नगरपालिकाको सभाकक्षमा बौद्ध विद्वान सिद्धि विलास वज्राचार्यको सभापतित्वमा डा. केशवमान शाक्यले विद्वतापूर्ण कार्यपत्र मध्ये र सुदूर पश्चिमाञ्चल बुद्ध धर्मको विकास प्रस्तुत

गर्नुभएको थियो । जसमा स्थानीय विद्वान, लेखक जीवन शाक्यले टिप्पणी गर्नुभएको थियो । बन्दसेसन सभाका केन्द्रिय उपाध्यक्ष सुवर्ण शाक्यले संचालन गर्नुभएको थियो ।

बुद्ध शिक्षाको प्रारम्भिक प्रशिक्षण शिविर

बुद्ध शिक्षाको प्रारम्भिक प्रशिक्षणमा भाग लिनुभएमा विद्यार्थीहरू लगायत प्रशिक्षक समूह

२०६५ फाल्गुण २३-२५ ।
बौद्ध जनविहार, सुनागुठी ।

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले बुद्ध शिक्षाको प्रारम्भिक प्रशिक्षण शिविरको रूपमा जम्मा ३ दिने (फाल्गुण २३-२४) प्रशिक्षण शिविरको आयोजना गरिएको थियो । यस शिविरमा बौद्ध अध्ययन गोष्ठीका सदस्यहरू मात्र नभई अन्य नयाँ प्रशिक्षार्थीहरूले पनि भाग लिएका थिए । जम्मा २४ जवान प्रशिक्षार्थीहरूले भाग लिएको उक्त शिविरमा सबै प्रशिक्षार्थीहरूले अष्टशील पालन गर्नुभएका थिए ।

अमीर कुमारी शाक्यले कक्षा संचालन गर्नुभएको थियो भने श्रद्धेय धम्मगुप्त भन्तैले अष्टशील प्रार्थना गराउनुभएको थियो । प्रशिक्षक मदनरत्न मानन्धरले तीनदिनसम्म सम्मासम्बुद्ध जीवनी, पञ्चशील, बुद्धपूजा विधि, मंगल सूत्र र पराभव सूत्र विषयमा प्रशिक्षण दिनुभएको थियो । अन्त्यमा अमीर कुमारी शाक्यले बौद्ध जन विहार परिवारलाई धन्यवाद ज्ञापन गरी कक्षा विसर्जन गर्नुभएको थियो ।

उक्त शिविरको आम्दानी खर्च विवरण यसरी रहेको छ—

आम्दानी रु. १०४३०/-
खर्च रु. १३८५०/-
नपुग रु. ३४२०/-

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको तर्फबाट नपुग रकम रु. ३४२० यस शिविरलाई सहयोग गरिएको थियो ।

फाल्गुण २५ गतेका दिन बुद्ध शिक्षा प्रारम्भिक प्रशिक्षण शिविरको तर्फबाट श्रद्धाले उठेको रकम रु. ३२३२/- बौद्ध जनविहार निर्माण कार्यको लागि सहयोग स्वरूप चन्दा पनि प्रदान गरिएको थियो ।

2nd World Buddhist Forum

२०६५ चैत्र १३-१९, चीन र ताइवान ।

मित्र राष्ट्र चीनको Lingshan Wuxi मा २०६५ चैत्र १३ देखि १६ गते सम्म 2nd World Buddhist Forum संचालन गरिएको थियो । सो पश्चात् चैत्र १७ गते चीनबाट टाइवान पुगी चैत्र १९ गते ताइवानको Taipei Arena मा

समापन समारोह सम्पन्न भएको थियो । उक्त समारोहमा नेपालबाट सहभागी हुनुभएका एक समूह नेपालीहरू मध्ये धर्मकीर्ति विहारबाट भिक्षुणी धम्मवती र सुलक्षणकीर्ति विहारबाट भिक्षुणी डा. अनोजा पनि हुनुहुन्थ्यो ।

भक्तपुरमा श्रीलंका, म्यानमार तथा थाइलैण्डका भन्तेहरूलाई स्वागत

२०६५ चैत्र २७ गते ।

श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविर उपसम्पदा हुनुभएको ५० वर्ष पुगेको स्वर्ण जयन्तिको उपलक्ष्यमा मनाइएका साप्ताहिक कार्यक्रममा पाल्नुभएका श्रीलंका म्यानमार तथा थाइलैण्डका श्रद्धेय भन्तेहरूलाई भक्तपुरको मैत्रेय युवा संघ, मुनि विहार बौद्ध सम्पदा संघ, भक्तपुर युवापुचः, दीपंकर ज्ञानमाला भजन खलः धर्मोदय सभा भक्तपुर शाखा आदि समेतको संयुक्त आयोजनामा स्वागत कार्यक्रमको आयोजना गरी भक्तपुरमा स्वागत गरिएको थियो ।

भक्तपुर च्याम्हसिंगमा स्वागतगरी मुनि विहार इनाचो सम्म शोभा यात्रागरी अन्त्यमा धर्मदेशना कार्यक्रममा श्रीलंकाका श्रद्धेय भिक्षु कोटुगोड धम्मावास महाथेरो, वर्माको सयादो उसागराभिंवंस तथा थाइलैण्डका फ्रा. प्राजाकरण र फ्रा. प्रायुक्त आदिबाट प्रवचन गर्नुभएको थियो । कार्यक्रममा बौद्ध सम्पदा संघ भक्तपुरका अध्यक्ष पद्म सुन्दर शाक्यले स्वागत मन्तव्य दिनुभएको थियो भने युवा बौद्ध पुचःका अध्यक्ष धर्मरत्न शाक्य तथा श्रद्धेय भन्ते विपस्सीले अतिथीहरूलाई उपहार प्रदान गर्नुभएको थियो । यसरी नै मुनिविहार इनाचोका अध्यक्ष रामकृष्ण वैद्यको सभापतित्वमा मैत्रेय युवा संघका अध्यक्ष तीर्थराज वज्राचार्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नु भएको थियो ।

YMBA International Buddhist School को समुद्घाटन

२०६५ चैत्र २२ गते, शनिवार ।

स्थान- युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल भवन, लोककीर्ति महाविहार, इटीटोल, ललितपुर ।

युवकबौद्ध मण्डलको आयोजनामा उक्तसंस्थाका अध्यक्ष सानुराजा शाक्यको सभापतित्वमा युवक बौद्ध मण्डल नेपालबाट सञ्चालन हुन गइरहेको YMBA International Buddhist School को समुद्घाटन कार्यक्रम सम्पन्न

भएको समाचार छ । WFBY को अध्यक्ष Mr. Anurut Vongvanij बाट समुद्घाटित उक्त कार्यक्रममा YMBA International Buddhist School का अध्यक्ष एवं प्रिन्सिपल श्री चन्द्रमान शाक्यले स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्नु भएको थियो । WFB, WFBY र Dhammakaya Foundation का पदाधिकारीहरू लगायत भु.पू अध्यक्षवर्गहरू पनि उपस्थित हुनुभएको उक्त कार्यक्रममा निमन्त्रित महामहिम राजदुतहरू, प्रमुख अतिथी एवं विशेष अतिथीहरूबाट शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरिएको थियो । एकलाख भन्दा बढि चन्दा प्रदान गर्नु हुँने दाताहरूलाई उक्त समारोहमा प्रसंसा पत्र पनि वितरण गरिएको थियो । प्रमुख अतिथीको मन्तव्य पश्चात् सभापति सामुराजा शाक्यबाट धन्यवाद ज्ञापन तथा सभा विसर्जन पश्चात् पून्यानुमोदन गरिएपछि सभामा उपस्थित सबै भिक्षुसंघ, गुरुमांहरू लगायत स्वदेशी तथा विदेशी पाहुनाहरूलाई दिवाभोजको व्यवस्था गरिएको थियो ।

दान गरिएको आँखा प्रत्यारोपण

नगदेश बुद्ध विहार । मध्यपुर थिमि नगर ।

नगदेश निवासी गणेश बहादुर बजु (७२ वर्षिय)

को आँखा मृत्यु पश्चात् उहाँको परिवारजनको सहमतिमा तिलगंगा आँखा केन्द्रका प्रतिनिधि भोला थापा मार्फत् दान गरिएको समाचार छ । यसरी मृतक बजुका आँखाहरू भोलीपल्ट नै नेत्रविहिन दुई व्यक्तिहरूलाई सफल प्रत्यारोपण गरिएको पनि समाचार छ । त्यसमध्ये एक आँखा सुदूरपश्चिमाञ्चलका कैलाली जिल्ला स्थित टिकापुर निवासी ६० वर्षिय वृद्धा चौधरीलाई र अर्को आँखा ५५ वर्षिय काठमाडौं महानगर निवासी प्रौढ व्यक्तिलाई सफल प्रत्यारोपण गरिएको कुरा तिलगंगा आँखा केन्द्रबाट थाहा हुन आएको कुरा प्राप्त समाचारमा उल्लेख गरिएको छ ।

उदयपुरमा बौद्ध जागरण शिविर सम्पन्न

युवा बौद्ध जागरण समूह, उदयपुर (सगरमाथा अञ्चल)

को आयोजनामा ५ दिने चौथो बौद्ध जागरण शिविर २०६५ फागुन ७ गते देखि ११ गते सम्म संचालन भयो । काठमाडौंको युवाबौद्ध समूहको सक्रियतामा संचालित उक्त शिविरमा भिक्षु चन्द्रकीर्ति, हर्षमुनी शाक्य, त्रिरत्न मानन्धर, कृष्ण कुमार प्रजापति, शाक्य सुरेन, मदन मानन्धर, शंकर लाल

चौधरी र स्थानीय वासुदेव चौधरीबाट विभिन्न विषयहरूमा प्रशिक्षण दिनु भएको थियो ।

सप्तरी, सिरहा र उदयपुर जिल्लाका विभिन्न ठाउँबाट करिब ५० जनाको सहभागीता रहेको सो शिविर उदयपुरको जोगिदह गा.वि.स को जनता उच्चमा.वि.भवनमा सम्पन्न भएको थियो ।

कार्यक्रमको समापनमा युवा बौद्ध समूह काठमाडौंका संस्थापक अध्यक्ष तथा वर्तमान सल्लाहकार श्री हर्षमुनी शाक्यलाई आयोजक संस्थाबाट दोसल्ला ओढाई सम्मान पनि गरिएको समाचार छ ।

डा. अम्बेडकरको ११९ औं जन्म जयन्ति मनाई बुद्ध पूजा गरेको

२०६६ बैशाख १ गते । नगदेश बुद्ध विहार

यसदिन सुभद्रावति गुरूमांको समुपस्थितिमा प्रथम पल्ट पञ्चशील प्रार्थना गरी विश्व शान्तिको कामना गरी बुद्ध पूजा गरियो । सो विहानी भनेको अप्रिल १४ को दिन रहेछ । अप्रिल-१४, १८९१ को महान दिनमा भारतका संविधान निर्माता भारत रत्न, बोधिसत्व, बाबासाहेब डा. भीमराव अम्बेडकरको महाराष्ट्र प्रान्त, रतनगिरी जिल्ला, अम्बाबडे गाउँमा जन्मनु भएको थियो । वहाँले गत अक्टोबर १४, १९५६ को महान विजया दशमी अर्थात शस्त्र परित्याग दिवसको दिनमा भारतकै नागपुरको मैदानमा श्रद्धेय भिक्षु चन्द्रमणि महास्थविरज्यूको करकमलबाट वहाँ लगायत ५ लाख भन्दा बढी उपेक्षित एवं दलितहरूबाट पञ्चशील प्रार्थना गरी बुद्ध शिष्य हुनु भएको अर्थात बुद्धधर्ममा दीक्षित हुनु भएको गुणानुस्मरण गरी नयाँ वर्षको उपलक्ष्यमा बृहत बुद्ध पूजा गरी प्रवचन कार्यक्रम समेत गरियो । सो कार्यक्रममा नगदेश बौद्ध समूहका सचिव उपासक कृष्ण कुमार प्रजापतिले डा. भीमराव अम्बेडकरको जीवनी र योगदान बारे ऐतिहासिकतवरले चर्चा गर्नु भयो र अन्तमा सामूहिक पूण्यानुमोदन गरी सभा विसर्जन गरियो ।

दान गरेको आँखा सफल प्रत्यारोपण भएको

नगदेश बुद्ध विहारका उपासक कसं बहादुर हाँयजुकी धर्मपत्नी बर्ष ६३ की चन्द्रमाया हाँयजुकी देहावसान भएकोले

दाहसंस्कार अगावै पशुपति आर्यघाटमा मृतकको दुइवटै आँखा वहाँका परिवारजनहरूको सहमतिमा तिलगंगा आँखा केन्द्रलाई दान गरेको थियो । यसरी दान गरेको आँखा मध्ये एउटा आँखा भोलिपल्ट नै नवलपरासी जिल्ला निवासी ३४ वर्षीय “पुरी” धरका युवकलाई प्रत्यारोपण गरीयो भने अर्को आँखा मकवानपुर जिल्ला हेटौडा निवासी ४८ वर्षीय “तामाङ्ग” जातिका प्रौढ ब्यक्तिलाई सफल प्रत्यारोपण गरेको तिलगंगा आँखा केन्द्रबाट थाहा हुन आएको छ ।

अतः “आँखादान-महादान” को पूण्यानुभावले मृतकको सद्गति र निर्वाण कामना नगदेश बुद्धविहार र नगदेश बौद्ध समूहले गरेको छ । भने तिलगंगा आँखा केन्द्र प्रति कृतज्ञताकासाथ साधुवाद ब्यक्त गरेको छ ।

भवतु सब्ब मंगलमं ।

श्रामणेर शीलरत्नको पूण्यतिथिमा बुद्ध पूजा गरेको

२०६५ चैत्र २७ बिहिवार चैत्र पूर्णिमा

नगदेश बुद्ध विहारमा दि.श्रामणेर शील रत्न आजभन्दा ८ वर्ष अगाडी नगदेश बुद्ध विहारमा रहनु भएको बेलामा देहावसान भएकोले वहाँको गुणानुस्मरण गर्दै उहाँको सद्गति र निर्वाण कामना गर्दै सो पूण्यतिथिमा वहाँको परिवारजनको उपस्थितिमा बुद्ध पूजा गरियो । सो बुद्ध पूजामा श्रद्धेय भिक्षु वरसम्बोधिज्यूबाट पञ्चशील-अष्टशील प्रार्थना गराउनु भई शुभारम्भ गरेको बुद्ध पूजामा श्रद्धेय भिक्षुणी केशावति गुरूमाले दिवंगत श्रामणेर शील रत्नको गुण चर्चा गरी धर्मोपदेश गर्नु भयो भने धेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदका सल्लाहकार बौद्ध विद्वान लोक बहादुर शाक्यले र पाटन बाट पाल्नु भएकी उपासिका दिलशोभा शाक्यले पनि आ-आफ्ना मन्तव्य र उद्गार ब्यक्त गर्नु भयो । अन्तमा सामूहिक पूण्यानुमोदन गरी बुद्धपूजा र मन्तव्य कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

भवतु सब्ब मङ्गलं ।

भिक्षुणी विषयक ३ दिने गोष्ठी सम्पन्न

२०६५ चैत्र ३१ गते देखि २०६६ बैशाख सम्म

स्थान-निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार, स्वयम्भू ।

नागार्जुन बौद्ध अध्ययन संस्थानको आयोजनामा निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार स्वयम्भूमा भिक्षुणीहरू

विषयक ३ दिने गोष्ठी सम्पन्न भएको छ ।

२१ औं शताब्दीमा भिक्षुणीहरूका जीवनमा आवश्यक हुँदै आएको व्यवहारिक शिक्षा लगायत आध्यात्मिक शिक्षाको स्तर उकास्न उनीहरूको वाक शक्तिमा विकास गर्ने, लेखन कलाको विकास गर्ने, भिक्षुणीहरू मार्फत जनमानसमा बुद्ध शिक्षा प्रचार कार्यमा प्रेरणा प्रदान गर्ने, पुरूष प्रधान देशको नाताले समय समयमा आइपर्ने नचाहिँदा दबाव, बाधा र व्यवधानहरूबाट आफूलाई अलग राख्ने क्षमता वृद्धि गर्ने आदि जस्ता महत्त्वपूर्ण उद्देश्यहरू समेटिएको उक्त गोष्ठीको समुद्रघाटन कार्यक्रम भिक्षुणी धम्मवतीको प्रमुख अतिथिमा सुसम्पन्न भएको थियो ।

३दिने गोष्ठीको प्रमुख वक्ताहरू यसरी रहनुभएका थिए । डा. दो मोलिनी गुरूमां, भिक्षुणी सुजाता, भिक्षुणी डा. धम्मविजया, भिक्षुणी वीर्यवती, भिक्षुणी कुसुम, नागार्जुन बौद्ध अध्ययन संस्थाका निर्देशक मीन बहादुर शाक्य र डा. सुमनकमल तुलाधर आदि ।

RED SUN SEA LAND TRADERS

Music point

All Kinds of Musical Goods Wholesaler & Retailer

Kantipath, Jyatha, Kathmandu
Tel.: 4267898, 4267069 (Res.)
Fax: 977-1-4269284

S Sports point

All Kinds of Sports Goods Wholesaler & Retailer

Kantipath, Jyatha, Kathmandu
Tel.: 4248856, 4267069 (Res.)
Fax: 977-1-4269284
e-mail: sportspoint@mail.com.np

३० जना भिक्षुणीगुरूमांहरूले भाग लिएको उक्त गोष्ठी डा. दोमोलिनी गुरूमां र भिक्षुणी डा. धम्मविजया गुरूमांले संचालन गर्नुभएका थिए ।

गोष्ठीको समापन कार्यक्रममा संस्थाका निर्देशक मीन बहादुर शाक्यले यस गोष्ठीमा भाग लिनुहुने भिक्षुणी गुरूमांहरूको तर्फबाट बुद्धकालिन आदर्शमय महिलाहरूको धार्मिक क्षेत्रमा छाइरहेको योगदान र उनीहरूको विकास कार्यमा आइपरेका विविध- बाधा अडचनहरू समाधान विषयमा लेखहरू लेखी पेश गर्नुहुन अनुरोध गर्नुभएको थियो । साथै उहाँले निकत भविष्यमा फेरि अर्को गोष्ठी संचालन गरी ती लिखित लेखहरूको विषयमा छलफल र विचार विमर्श गरिने मनसाय पनि व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

बुद्ध सम्बन्धी केही जानकारी

१. चार आर्यसत्यलाई यथार्थ रूपले बुझ्नेलाई बुद्ध (=तथागत= शास्ता=भगवान्) भनिन्छ ।
२. त्रिरत्न भन्नाले बुद्ध, धर्म र संघ बुझिन्छ । बुद्ध, धर्म र संघको शरण जानु नै त्रिशरण वा त्रिरत्न शरण जानु हो ।
३. बुद्धले ८४,००० धर्म स्कन्ध (=धर्म समूह) हरू दिनु भएका थिए । ती मध्ये ८२,००० बुद्ध आफैले र बाँकी २,००० बुद्धको अनुमोदनमा अन्य भिक्षुहरूले देशना गर्नु भएका थिए ।
४. भिक्षु संघको स्थापना भारतस्थित सारनाथमा ई. पू. ५२८ मा धर्म चक्र प्रवर्तन (=प्रथम उपदेश) पछि भएको थियो ।
५. बुद्ध-धर्मको मूल गन्थलाई त्रिपिटक भनिन्छ । त्रिपिटक भन्नाले सुत्र पिटक, विनय पिटक र अभिधर्म पिटक बुझिन्छ ।
६. सुत्र पिटकमा बुद्धका उपदेशहरू संकलन गरिएका छन् । विनय पिटकमा भिक्षु र भिक्षुणीहरूको लागि विनय (=नियम) संकलन गरिएका छन् । अभिधर्म पिटकमा दर्शनका कुराहरू समावेश गरिएका छन् ।
७. बुद्ध शासन (=बुद्ध-धर्म) को आयु भन्नाले विनय बुझिन्छ ।
८. बुद्ध-धर्ममा पालि भाषाका त्रिपिटकलाई सबभन्दा बढी प्रामाणिक ग्रन्थ मानिन्छ । त्यसपछि "मिलिन्छ प्रश्न" र "विशुद्धि मार्ग" नामक ग्रन्थहरूको स्थान छ ।
९. बुद्धले प्राप्त गर्नु भएका ज्ञान (=चार आर्यसत्यको ज्ञान) लाई बोधिज्ञान भनिन्छ । उहाँले जुन रूखमुनि बसेर बोधिज्ञान (=बुद्धत्व) प्राप्त गर्नुभयो, त्यसलाई बोधिवृक्ष भनिन्छ । बोधिवृक्षको फेदमा त्यो स्थान जहाँ बसेर बुद्धले बोधिज्ञान लाभ गर्नुभएका थिए, त्यसलाई बोधिमण्डप भनिन्छ । (साभार- बौद्ध दर्पण)

थेरवाद बुद्धिष्ट विश्वविद्यालय संघको दोश्रो वार्षिक अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन सम्पन्न

Sitagu International Academy का प्रमुख सयादो उ ज्ञाणित्सर लाई धर्मकीर्ति विहारको तर्फबाट धम्मवती गुरुमां प्रमुख अन्य गुरुमांहरूबाट पनि उपहार चढाउँदै.

Sitagu International Academy का प्रमुख सयादो उ ज्ञाणित्सर लाई उपहार चढाउँदै धम्मवती गुरुमां र अन्य नेपालीहरू

२०६५ फागुण २१-२५ गते । Sagaing Hills, Myanmar म्यानमार स्थित थेरवाद बुद्धिष्ट विश्वविद्यालय संघको दोश्रो द्विवार्षिक अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन Myanmar स्थित Sagaing Hills मा सुसम्पन्न भएको छ ।

भएका थिए । यही सिलसिलामा धर्मकीर्ति विहार श्रीघः नःघ नेपालबाट भिक्षुणी धम्मवती, भिक्षुणी केशावती र भिक्षुणी करुणावतीले उक्त सम्मेलनमा भाग लिनुभएका थिए ।

Sitagu International Academy, Sagaing Hills, Myanmar को आयोजनामा संचालित उक्त सम्मेलनमा नेपालबाट विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाहरू सहभागी

स्मरणिय छ, Sitagu International Buddhist Academy सन् १९९२ मा स्थापना गरिएको थियो भने सन् १९९६ मा यसको उद्घाटन भएको थियो ।

Sitagu International Academy का प्रमुख सयादो उ ज्ञाणित्सरकासाथ नेपाली समूह, साथमा नेपालको तर्फबाट बर्माका लागि राजदूत गुणलक्ष्मी शर्मा पनि हुनुहुन्छ ।

ख्वकनाय महापरित्राण पाठ सम्पन्न

२०६५ चैत्र १२-१८ गते ।

श्री जितापुर गन्धकुटी विहार ख्वकनाय

दाता मान भगत महर्जन व लक्ष्मीमाया महर्जन सपरिवारया आयोजनाय वयकःसपिनि दिवंगत मां, अबुया गुणानुस्मरण यासे व भीगु देशय् शान्ति कामना यासे भिक्षु महासंघपाखें साप्ताहिक (चैत्र १२-१८) महापरित्राण पाठ ज्याइवः सम्पन्न जूग दु । महापरित्राण पाठ समापनया दिनय् ख्वकना निवासी सकल श्रद्धालु दातापिसं भन्ते गुरूमापिन्त श्रद्धा दान प्रदान यानादिसे भ्र भ्रः धायक पूजाकर्म याःगु खः । अथेहे दाता परिवारपिनि पाखे नं सुथनिसे जलपान भोजन व्यवस्था यानाः भव्य रूपं दानप्रदान ज्याइवः क्वचायकूगु खः ।

स्वयम्भू ज्ञानमाला रत्नवत सिरपाः

२०६५ चैत्र ८, डल्लु आवास, कसाः तःधं गुठी स्वयम्भू ज्ञानमाला भजनखलः पाखें न्यायका वयाच्वंगु ज्याइवः कथं थुगुसीया रत्नवत सिरपाः भिक्षु धम्मानन्द महास्थविर ज्ञानमाला भजन संघ, यशोधरा महाविहार बुबहाः यल व दिव्य रत्न तुलाधरयात लःल्हाःगु बुखें दु ।

अथेहे ज्ञानमाला भजनया प्रगतिया लागि योगदान बियादीपिं व्यक्तित्वपिं रत्नमान महर्जन, प्रेम सायमी, मदनरत्न तुलाधर, देवानन्द वज्राचार्य, अमृतमान शाक्य भिक्षु, मंगलकृष्ण महर्जन, तीर्थरत्न शाक्य सौरभ राजर्णिकार, नानी बहादुर शाही व आशा नारायण महर्जनपिन्त नं हनेज्या ज्यूगु खः ।

मूपाहां भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर पाखें शील प्रार्थना व पून्यानुमोदन नं जूगु उगु ज्याइवले भिक्षु कौण्डिन्य अधिवक्ता सर्वज्ञरत्न तुलाधर, रत्नबहादुर राजर्णिकार व दिव्यतारा तुलाधर पिसं थः थःगु नुगः खें प्वकेगु ज्या जूगु खें सीदु ।

निक्वःगु बौद्ध संगीत जागरण ज्याइवः

दिं २०६६ वैशाख ४ गते शुक्रवार व ५ गते शनिवार खुन्हु बौद्ध संगीत जागरण समिति पिम्बाहाः यलया ग्वसालय त्रिरत्न कीर्ति विहार, समग्र ज्ञानमाला भजन खलः गुतपौ, कीपु यागु व्यवस्थापनय् निन्हुयंक जूगु बु.सं. २५५३ औ बुद्ध जयन्तीया लसताय निक्वःगु बौद्ध संगीत जागरण ज्याःइवः विष्णु बहादुर महर्जनया सभापतित्वय् श्रद्धेय भन्ते धम्मपाल महास्थवीर यागु प्रमुख अतिथि

(मूर्पास) क्वचागु जुल । उगु ज्याःइवः बौद्ध संगीत जागरण समितिया छयान्जे भाजु इन्द्रमुनि शाक्य पाखें न्हयागु खः । ज्याःइवस् त्रिरत्न कीर्ति विहारया नायो भाजु जूलुम शाक्य पाखें लसकुस न्वचु नाप समग्र ज्ञानमाला भजन खल पाखें लसकुस म्ये हालालिं उपस्थित जुया बिज्यापिन्त लसकुस यागु जुल । यें, यल, किपु थेच्व, हरिसिद्धि, पांगा, नगां, मच्छेगां, सतुंगल, दक्षिणकाली, भाजंगां आदि थायस यान ४२ वटा भजन टोली ब्वति कयाली बौद्ध म्ये न्हयव्वःगु ज्याःइवस संगीतकार केशरमान तुलाधर पाखें संगीतबद्ध म्ये अन्नपूर्ण ज्ञानमाला भजन खलःअसः यें पाखें न्हयव्वगु बौद्ध म्येय् संगीतय् उत्कृष्ट सिरपाः त्याका दिल । युवक बौद्ध मण्डल यल पाखें च्वमी रजनी शाक्यपाखें च्वया तगु म्ये हालालिं रचनाय् उत्कृष्ट सिरपा त्याका बिज्यात । सुभाषित ज्ञानमाला संघ, गण महाविहार, गणबहाल यें पाखें पुचःसःस (समूह गायन) उत्कृष्ट सिरपाः त्याकागु ज्याःइव अतिथिस सभासद दिलिप महर्जन लोकसेवा आयोगया अध्यक्ष तिर्थमान शाक्य, पूर्वमन्त्री बुद्धिराज वज्राचार्य पिन्सं आशन ग्रहण यागु खः उगु ज्याःइवले हनेवहपिं संस्कृत विद सत्यमोहन जोशी, वरिष्ठ संगीतकार एवं गायक प्रेमध्वज प्रधान, शक्तित्रय संगीतज्ञ मोहनलाल बाराही, नृत्य निर्देशक राधेश्याम प्रधान पिं निर्णायक मण्डलय् च्वंगु खः । गणमहाविहार, गणबहाल यें पाखें स्वक्वःगु बौद्ध संगीत जागरण ज्याःइवः यायगु पाः लल्हाना कया लिं भन्ते शोभित पाखें बौद्ध धर्म प्रचार यायगु सशक्त माध्यम बौद्ध संगीत नं छगू खः धया बिज्यात । उगु ज्याःइवले हार्मोनियम धाना ग्वाहाली याना ब्यूपिं २२ म्हः मयजु पिन्त दोसल्ला न्यय्का दाता नानीबेटी शाक्य बेटीलक्ष्मी शाक्य पाखें सम्मान यागु जुल । बौद्ध संगीत जागरण समितिया नायो भाजु धर्मबहादुर शाक्य पाखें धन्यवाद मन्तव्य नाम प्रमुख अतिथि धम्मपाल भन्ति पाखें मन्तव्य नाप पुण्यानुमोदन याना ज्याः इवः क्वचागु जुल ।

स्मृति स्तूप शिलान्यास सम्पन्न

२०६५ साल फागुन ९ गते, लुम्बिनी ।

भगवान बुद्धया जन्मस्थल लुम्बिनीइ जापानया बौद्ध संस्था A.A.E.N. मित्र ओसाकया संस्थापक अध्यक्ष श्रद्धेय भन्ते नाकानिसि पाखें स्मृति स्तूप निर्माण कार्यया शिलान्यास सम्पन्न जुल ।

श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरया नेतृत्वय् शाक्यमुनी बुद्ध विहारया प्राङ्गनय् परित्राण पाठ याना जूगु

उगु स्मृति स्तुप शिलान्यास समारोहय् राजकिय बुद्ध विहार या धम्मानुशासक भिक्षु सागर धम्म, लुम्बिनी विकास कोषया केन्द्रीय सचिव आचार्य भिक्षु कर्मा, पुरातत्वविद वसन्त विहारी, वर्मा, आइल्याण्ड, चीन श्री लंका आदी महायान बौद्ध विहारया भिक्षुपिं लगायत धर्मोदय सभा लुम्बिनीया पदाधिकारी वर्ग एवं नेपाल बौद्ध परिषदया सचिव तथा नेपाल फोस्टर मेदया संयोजक भाजु काजीरत्न शाक्य सहित आपालं स्थानीय वासिन्दा पिनिगु उपस्थिति दुगु जुल ।

लुम्बिनी स्थित धर्मोदय सभाया सचिव भाजु कविन्द्र वज्राचार्य पाखें सञ्चालन जूगु उगु इवल्य भिक्षु सागर धम्म जुं शिलान्यासया महत्त्ववारे कना दिलसा भिक्षु आचार्य

कर्मा जुं स्तुपया महत्व विषय न्ववाना दिल । अथे हे नेपाल बौद्ध परिषदया सचिव भाजु काजीरत्न शाक्य जुं उगु स्मृति स्तुप स्थापना जूगुया उद्देश्य प्रकाश याना दिइगु जुल । उगु समारोहय् उपस्थित सकलयात लुम्बिनी धर्मोदय सभाया केन्द्रीय सदस्य एवम नेपाल फोस्टर मेदया लुम्बिनी शाखा या संयोजक श्री महेन्द्र मान श्रेष्ठया संयोजकत्वय् भोजनया व्यवस्था नं जूगु जुल ।

करिव ८ लाख दामं निर्माण जुइगु उगु स्तुप आःवइगु २०६६ साल फागुन महिना क्वचायकाः विधिवत समुद्घाटन जुइगु लक्ष्य दुगु जुल ।

सम्पूर्ण प्राणी मात्रमा सुख, शान्तिका साथै

समुन्नत समाजका निम्ति

समर्पित धर्मकीर्ति पत्रिकाको सफलताको कामना गर्दै सबैमा

२५५३ औं बुद्ध पूर्णिमाको

मङ्गलमय शुभ-कामना !

एल.पी. ज्योति एण्ड कं. प्रा.लि.

क्वाःपूखु, ठमेल, काठमाडौं

फोन: ४२२१३०७

बुद्ध सम्बन्धी केही जानकारी

१०. बोधिज्ञान लाभ गर्न प्रयत्नशील अर्थात् भविष्यमा बुद्ध हुने व्यक्तिलाई **बोधिसत्त्व** भनिन्छ। यसरी सिद्धार्थ एक बोधिसत्त्व हुनुहुन्थ्यो।
११. बुद्ध-धर्ममा चार मुख्य सिद्धान्तहरू छन्-
- १) कुनै परम ईश्वर (=श्रृष्टिकर्ता) लाई नमान्नु
 - २) नित्य आत्मालाई नमान्नु
 - ३) कुनै पनि ग्रन्थ (वेद, कुरान, आदि) लाई स्वतः प्रमाण नमान्नु
 - ४) जीवन प्रवाहलाई यसै जन्मसम्ममा मात्रै सीमित नमान्नु
१२. दुई हात, दुई घुँडा र टाउको एकै साथ भुईँमा टेकेर बन्दना गर्नुलाई **पंचाङ्ग दण्डवत्** भनिन्छ।
१३. बुद्ध-धर्मका दुई शाखाहरू छन् - धेरवाद र महायान। धेरवाद वा स्थविरवाद बुद्ध-धर्मको परंपरादेखि चलिआएको मूल शाखा हो। महायान (=महान् वाहन) यसैबाट निस्केको थियो।
१४. धेरवादले बुद्धलाई एक महामानव मान्दछ। उनीहरू क्लेश मुक्त गरी अर्हत् हुन चाहन्छन्। यो ज्ञान-मार्ग हो।
१५. महायानले बुद्धलाई अलौकिक देउता मान्दछ। उनीहरू आफू पनि बुद्ध हुने चाहना गर्छन्। यो भक्ति मार्ग हो।
१६. गाडीका चार चक्काहरू जस्तै बुद्ध-शासनमा **चार परिषद्**हरू छन् - (१) भिक्षु, (२) भिक्षुणी, (३) उपासक, (४) उपासिका।
१७. आफ्नो छोरो वा छोरीलाई भिक्षु वा भिक्षुणी बनाएमा उसले बुद्ध-शासनमा अंश लिएको ठहरिन्छ।
१८. घर-छाडी त्यागी बन्नुलाई प्रव्रजित हुनु भनिन्छ। भिक्षु संघमा प्रव्रजित हुनुको अर्थ हो श्रामणेर बन्नु। श्रामणेरले भिक्षुहरूकहाँ बसी उनीहरूको काम गरिदिन्छ र साथै बुद्ध-धर्मको अध्ययन गर्छ। बीस वर्षको उमेरमा उपसम्पदा गरिसकेपछि भिक्षु बन्छ।
१९. भिक्षु संघमा प्रयोग हुने विभिन्न शब्दहरू यस प्रकार छन् -
अनगारिक	-	गृहत्यागी (पुरुष)
अनगारिका	-	गृहत्यागी (महिला)
प्रव्रज्या	-	श्रामणेर हुने क्रिया
उपसम्पदा	-	भिक्षु हुने क्रिया
उपाध्याय	-	प्रव्रज्या गरिदिने भिक्षु
आचार्य	-	गुरु बनी बुद्ध-धर्म सिकाउने भिक्षु
श्रामणेर	-	भिक्षुको लागि उम्मेदवार
स्थविर	-	भिक्षु भएर दश वर्ष भइसकेको
महास्थविर	-	भिक्षु भएर बीस वर्ष भइसकेको
भन्ते	-	भिक्षु र श्रामणेरहरूलाई सम्बोधन शब्द
आयुष्मान्	-	आफूभन्दा जेठो भिक्षुलाई सम्बोधन
आवुसो	-	आफूभन्दा कान्छो भिक्षुलाई सम्बोधन
सोतापन्न	-	पक्कै निर्वाण प्राप्त गर्ने व्यक्ति

- अर्हत् - क्लेश नष्ट गरिसकेको, निर्वाण प्राप्त व्यक्ति
- मार्गफलप्राप्त - कमसेकम श्रोतापन्न भइसकेको व्यक्ति
- पृथकजन - मार्गफलप्राप्त नगरेका साधारण व्यक्तिहरू
- उपासक - बौद्ध गृहस्थी (पुरुष)
- उपासिका - बौद्ध गृहस्थी (महिला)
- साधु ! साधु !! - मंगल होस् ! शुभ होस् !!
२०. बौद्ध साहित्यमा प्रचलित अन्य सम्प्रदायका साधुहरू जनाउने केही शब्दहरू यस प्रकार छन् -
- तिर्थकर - अबौद्ध साधुहरू
- अचेलक - नग्न साधुहरू
- आजीवक - घुमन्ते साधुहरू
- निर्ग्रन्थ - कुनै ग्रन्थ नमान्ने (=जैन साधुहरू)
- परिव्राजक - वस्त्र लगाउने साधुहरू
- जटिल - जटाधारी साधुहरू
२१. महामानव बुद्धको जन्म ई. पू. ५६३ मा भएको थियो। बैशाख पूर्णिमाको दिन लुम्बिनी वनमा एउटा शालवृक्षको मुनि उहाँ जन्मनु भएका थिए।
२२. सिद्धार्थको जन्मसँगै तलका ७ व्यक्ति/वस्तुहरू पनि जन्म/उत्पन्न भएका थिए -
- (१) मंगल हाती
 - (२) यशोधरा
 - (३) कालुदायी मन्त्री
 - (४) छन्दक नारथी
 - (५) कन्थक घोडा
 - (६) बोधिवृक्ष
 - (७) सुनका ४ घडाहरू
२३. सिद्धार्थ कुमार (=सर्वार्थसिद्ध) - पिता : शुद्धोदन महाराज।
आमा : महामायादेवी। कान्छी आमा : प्रजापति गौतमी।
बाजे : सिंह हनु।
बजे : कञ्चना। बराजु : जयसेन (=हस्तिशिर्ष ?)। साखे दाजुभाइ : कोही छैन। पत्नी : यशोधरा। छोरो : राहुल कुमार।
गोत्र : गौतम। कुल : शाक्य (=क्षेत्री)। वंश : सूर्यवंशी।
२४. सिद्धार्थको घर : कपिलवस्तु, कोशल राज्य।
मामाको घर : देवदह। ससुराल : देवदह।
२५. सिद्धार्थको जन्म हुँदा राजा शुद्धोदन ५७ वर्षको हुनुहुन्थ्यो। विवाह गरेर २० वर्षपछि शुद्धोदनले छोरो पाएका थिए।
२६. जन्मेको पाँचौं दिनमा **नामाकरण** गरियो। सर्व अर्थ सिद्ध गर्ने हुनाले उहाँलाई सर्वार्थसिद्ध वा सिद्धार्थ भनियो।
२७. सिद्धार्थको नामाकरणको दिन आठ जना ब्राह्मणहरूले उनलाई भविष्यमा बुद्ध हुन्छ भनी भविष्यवाणी गरेका थिए। तिनीहरू थिए - राम, धञ्ज, लक्ष्मण (लक्षणा), मन्त्री (=मन्ती), भोज, सुयाम, सुदत्त र कौण्डिन्य। ती मध्ये सबभन्दा कान्छो कौण्डिन्यले सिद्धार्थ पक्कै बुद्ध हुन्छ भनी ठोकुवा गरेका थिए। (साभार- बौद्ध दर्पण)

त्रिसंयोगको संवाहक 'बुद्धपूर्णिमा' २५५३ औं उत्सवले सम्पूर्ण नेपालीमा मैत्री, करुणा र शान्ति पलाओस् । सफल जीवनको लागि सही समय, निर्वाणको कामना गर्दछौं !

ब्याजदर	
मुद्दति निक्षेप खाता	
३ देखि ९ महिनासम्म	७.५०% - ७.७५%
१ वर्ष	८.५०%
२ वर्ष	८.७५%
३ वर्ष	९.००%
४ वर्ष	९.२५%
५ वर्ष	९.५०%
५ वर्ष भन्दा माथि	आपसी समझदारीमा तय गरिने
बचत खाता	
साधारण बचत खाता	६.५०%
विशेष बचत खाता	१.००%
रोयल बाल बचत खाता	८.००%
रोयल बचत खाता	७.५०%

Dharma Digital

२५५३ औं बुद्ध पूर्णिमाको
उपलक्ष्यमा समस्त जगतको सुख
समृद्धिको कामना गर्दछौं ।

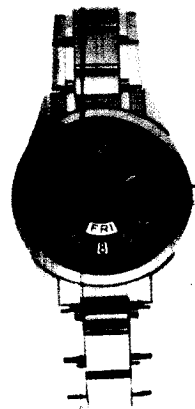
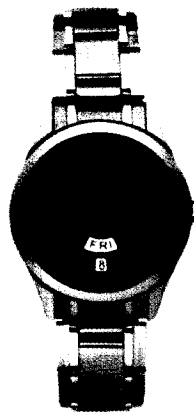
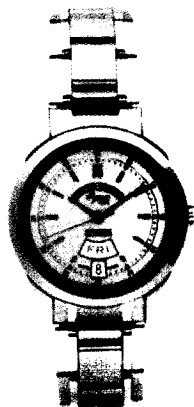
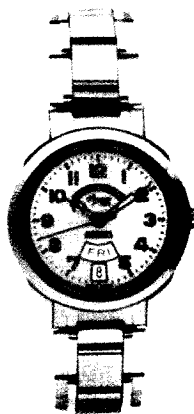
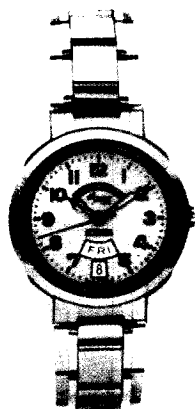
एक्सप्रेस सेभिङ्ग एण्ड क्रेडिट को-अपरेटिभ लिमिटेड

पोष्ट बक्स: १२४५०, दरवारमार्ग, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन: ४२२६३५३, ४२३२५५५, फ्याक्स: ४२३२५५५

All the best Wishes on the auspicious occasion of Vaisakh Festival 2553

Switzerland

RATNA TRADERS

Official and Exclusive Agent in Nepal • Ga 2/144, Shukrapath, Kathmandu-3,
Tel.: (Off.) 4259088 Fax: 977-1-4259206

Dhamma Digital

*Best Wishes to
all on the auspicious occasion of the
2553 Baishakh Purnima!*

P.O. BOX 881, DHUMBARAHI, KATHMANDU, NEPAL
Tel.: 977-1-4431542, 4438276 • Fax: 977-1-4438275
Email: info@lastfrontierstrekking.com • Web: www.lastfrontierstrekking.com